

William Shakespeare SZENTIVÁNÉJI ÁLOM

Fordította: Csányi János
A fordítás figyelembe vette Arany János
azonos című munkáját.

A játék szereplői

THESEUS, Athén ura
OBERON, a tündérkirály
HIPPOLYTA, amazonkirálynő, Theseus jegyese
TITÁNIA, a tündérkirálynő
PHILOSTRAT, Theseus szertartásmestere
MANÓ (vagy Robin pajtás, egykor Puck)
EGEUS, Hermia apja
LYSANDER, Hermia szerelme
HERMIA, szerelmes Lysanderbe
DEMETRIUS, Hermia kérője
HELENA, szerelmes Demetriusba
SOM ANTAL, ácsmester, a Prológ
PÓKHÁLÓ, tündér
KURTHA MIKLÓS, takács, a Pyramus
SZAMÁR
FLÓTÁS FERENC, fűtatójavító, a Thisbe
BABVIRÁG, tündér
ORMÁNDI BÉLA, kolompár, a Fal és a Holdszög
MUSTÁRMAG, tündér
TUNYOGH, asztalos, az Oroszlán
MOLY, tündér
CINGÁR RÓBERT, szabó

Kísérők, kutya, bokor, egyebek a képzeletre bízva!

I/1.

Theseus és Hippolyta, Philostratek és szolgálók jönnek

THESEUS Nos, tündérszép Hippolyta, a mennyben
A csillagok már jelzik nászidőnk.
Négy boldog nap, s új hold hatol az éjbe -
Oh, de lassú e régi hold apálya! -
Kíoltja vágyam, mint a mostoha, Ki
hervad egy ifjú tulajdonán.
HIPPOLYTA E négy nap gyorsan éjszakába száll; S
elálmodozza négy éj az időt; Aztán a
hold - mint újra vont ezüst-
ív fenn a mennyben - nézi majd igézve
A nászunk ünnepélyét.
THESEUS Menj, Philostratek,
Serkentsd öröme Athén fiait. Ébreszd a
jókedv játszi szellemét, És üzd a
bánatot halotti torba: Sápadt alakja nem
közénk való.

Philostratek el

Hippolyta, lám, megsebeztelek;
S bár kard hódította szerelmedet,
De nászunk más hangnemben ünnepeljük:
Győztes pompával, s fényes dáridóval.

Shakespeare SZENTIVÁNÉJI ÁLOM

Fordította: Nádasdy Ádám

Szereplők

THESEUS, Athén fejedelme
HIPPOLYTA, az amazonok királynője, Theseus jegyese
LYSANDER, fiatal udvaroncok, szerelmesek Hermiába
DEMETRIUS
HERMIA, szerelmes Lysanderbe
HELENA, szerelmes Demetriusba
EGEUS, Hermia apja
PHILOSTRATUS, Theseus ceremóniamestere
OBERON, a tündérek királya
TITÁNIA, a tündérek királynője
EGY TÜNDÉR, Titánia szolgálatában
PUKK, más néven Jóbarát Robin, Oberon mókamestere és szárnyse-
géde
BORSÓVIRÁG
PÓKHÁLÓ tündérek, Titánia szolgálatában
PORSZEM
MUSTÁRMAG
TETÓFI PÉTER, ács; a közjátékban Beköszöntő
TOMPOR MIKLÓS, takács; a közjátékban Pyramus
SIPÁK FERENC, fűtatójavító; a közjátékban Thisbe
LAVÓR TAMÁS, bádogos; a közjátékban Fal
VINKLI, asztalos; a közjátékban Oroszlán
KÓRÁSZ RÓBERT, szabó; a közjátékban Holdfény

További tündérek, akik Oberonnak és Titániának szolgálnak
Urak és szolgálók Theseus és Hippolyta mellett

ELSŐ FELVONÁS Első szín

*Hely: Theseus palotája vagy annak előtere.
Jön Theseus, Hippolyta, Philostratek, kísérők*

THÉSEUS Nos, szép Hippolytám, az esküvőnk
gyorsan közeledik; négy boldog nap,
és itt az újjhold. Jaj, de csigalassan
fogy el a régi! Csak kínozza vágyam,
mint szívós özvegy, aki a vagyont
nem adja át az ifjú örökösnek.
HIPPOLYTA A négy nap gyorsan éjszakába süllyed, a
négy éj álmodozva múlik el; aztán a
hold, mint újonnan felajzott színezüst
égi íj, köszönti majd menyegzőnk éjjelét.
THÉSEUS Menj, Philostratek, hívd ünnepelni
Athén ifjúságát, szólítsd a csintalanság
szellemét; a melankóliát kriptába zárd:
sápadt alakját ne lássam közöttünk.

Philostratek el

Hippolyta, fegyverrel udvaroltam,
a szívedet sértéssel nyertem el,
de asszonyommá más modorban teszek:
győzelmi pompával, népünnepellyel.

Jön Egeus és lánya, Hermia; Lysander és Demetrius

EGEUS Légy boldog, Theseus, nagy hadvezér!
THESEUS Köszönöm, Egeus. Halljuk, mi újság?
EGEUS Panasz és bosszúság hozott, uram,
Egyetlen lányom, Hermiám miatt.
Demetrius, gyere! Nemes uram, E
férfi az, kinek ígértem őt.
Lysander, állj elő! - S ez az, uram, Ki
megbűvölte gyermekem szívét.
Lysander, te, te irtál versikéket, S
cseréltél titkon zálogot vele; Te
zengted ablakán a hold alatt Hamis
hangon hamis szerelmedet; Virág,
hajlánc, gyűrű, illatszerek, Apró
ajándék - pár ügyes fogással, Mi egy
leánynak oly sokat jelent -
Képzületébe vésted képedet;
Cselekkel csented el lányom szívét, S
fanyar-dacossá tetted ellenem Az
engedelmet. Én tehát, uram, Kegyes
herceg, ha fenséged előtt Se vállalná
e lány Demetriust, Követelem az ő
athéni jog
Szerint, hogy azt tegyek vele, amit
Megérdemel; s vagy e derék fiúnak
Adjam őt, vagy a halálnak, mit ily
Esetben kiszabnak törvényeink.
THESEUS Es Hermia? - Fogadd meg, szép leány:
Atyádat úgy tekintsd, mint istened, Kitől
minden bájod eredt - igen, Kinek viaszból
más a vagy csupán, Es tőle függ formálni,
vagy akár Megsemmisíteni másolatod.
Demetrius nemes lelkű fiú.
HERMIA Lysander is.
THESEUS Magában ő is az; De nincs atyád
áldása rajtatok, A másikat kell
többször tartanod.
HERMIA Bárcsak szememmel nézné őt apám!
THESEUS Inkább te nézd atyád ítéletét.
HERMIA Kérem, bocsásson meg felséged; én
HERMIA Nem is tudom, mi tesz ily vakmerővé,
Szerénységem is hogyan engedi
Érzéseimről nyíltan szólni itt;
De könyörgök, felség, hogy mondja meg,
Mi lehetne a végső büntetés, Ha
megtagadnám ezt az esküvőt.
THESEUS Halál; vagy önkéntes száműzetés,
Feladva örökre a férfitársaságot.
Számolj szíveddel is, szép Hermia,
Vizsgáld meg ifjú véredet, lesz-e
Erőd, ha nem veted alá magad,
Viselni vesztaszűzek öltönyét,
Halálodig sötét zárkába zárva A
terméketlen holdnak énekelni Meddő
apácaként halk himnuszod? Áldott,
aki - legyőzve önmagát - Ily szűzi
sorsot hűen elvisel; De boldogabb
letörve is a rózsa, Mint ha érintetlen
nő tövissein,
HERMIA Áldott magányban él, s úgy szárad el.
Úgy nőjek, éljek, száradjak, uram,
Mintsem odaadjam szűziségemet
E férfinak, kinek gyűlölt igáját A
testem s lelkem el nem ismeri.
THESEUS Időt adok ezt megfontolni még,
S majd újhold idején - a szent napon, mely
Örök hűségbe fűz a jegyesemmel - Vagy
készülj a halálra, mint atyádnak Engedetlen
lánya, vagy arra készülj, Hogy aznap
egybekelsz Demetriusszal; S ha nem, Diana
szűzi templomában Sívár, magányos élelet
fogadsz.
DEMETRIUS Engedj hát, édes Hermia; s Lysander!
LYSANDER Add fel hamis pered e jog előtt.
LYSANDER Demetrius, tiéd apja szerelme -
Hagyd meg nekem a lányét! Vedd el apját!
EGEUS Lysander gúnyolódik - jó, övé
Szerelmem; ám az néki adja mind,
Ami enyém; a lány enyém: ezért
Jogom Demetriusnak átadom.

Jön Egeus, Hermia, Lysander, Demetrius

ÉGEUS Üdvözlét hercegünknek, Théseusnak.
THÉSEUS Köszönjük, kedves Egeus. Mi újság?
ÉGEUS A bosszúságomat hozom eléd,
panaszom van lányomra, Hermiára.
Demetrius, állj elő! Jó uram,
e férfinak ígértem lányomat.
Lysander, állj elő! Kegyelmes úr,
ez elvárásolta lányom szívét.
Te, te, Lysander, verseltél neki,
szerelmi zálogot váltottatok,
te daloltál holdfényben ablakánál
csalárdul mindenféle szerelemtől, s
az álmaiba beLOPTAD magad
hajtincsekkel, virággal, csillogó
vicik-vacakkal, édességgel (ez
a legveszélyesebb az ifjúságra!);
a rokonszenvét csellet megszerezted, s
a nekem járó engedelmisségét így
fordítottad dacról. Hercegem, ha nem
hajlandó most a lány, előttem,
Demetriusnak kezét nyújtani,
úgy engedj meg, hogy őseink jogán,
minthogy enyém, én dönthessek felőle:
vagy e férfinak meg, vagy a halálba,
mint azt Athénnek törvényes szokása
ilyen esetben tenni rendeli.
THESEUS Te mit szólsz, Hermia? Légy bölcs, leányom.
Apádra úgy tekintsd, mint istenedre, hisz ő
nemzette szépséged, s ma is kezében vagy,
mint viaszfigura, melyet ő alkotott, s hatalma
van épen megőrizni vagy tönkretenni.
Demetrius kiváló férfiú.
HERMIA Lysander is.
THESEUS Magában véve az; de ezúttal, apád
„igen"-je híján, a másikat kell
jobbna tartanod.
HERMIA Ó, bár apám az én szememmel látna!
THESEUS Inkább te láss az ő ítéletével.
HERMIA Fenség, bocsánatért esedezem.
HERMIA Magam sem értem, honnan van erőm.
hogy minden szemérmemet félretéve
e körben ezzel előhozakodjak.
De könyörgöm, Uram - megtudhatom,
mi várhat rám a legrosszabb esetben,
ha nem nyújtom kezem Demetriusnak?
THESEUS Halálalal, vagy örök életedre
lemondasz minden férfitársaságról.
Kérdezd ki hát a szíved vágyait,
vizsgáld meg jól fiatal véredet,
hogy vajon, ha most nem engedsz atyádnak,
bírod-e majd az apácaruhát:
tudsz-e örökre, zárda hűvösében,
meddő leányként, nővérek között,
a hideg holdhoz halkán énekelni?
Háromszor áldott, aki oly lemondó,
hogy életútja szűz zarándokút;
de boldogabb a rózsa, ha leszdedék
és lepárolták, mint ha csak a bokron
egyedül nő, él, hal, áldott magányban.
HERMIA Így nővök, élek, s halok meg, uram,
de szűzi birtokomat nem adom
olyan gazdának, akinek igáját
lelkem sosem lesz hajlandó viselni.
THESEUS Időt adok, hogy dönts. Közel az újhold,
akkor pecsételődik meg örökre
a frigy közöttem s jegyesem között;
addigra dönts el: a halálba méssz,
mert atyád akaratát megvetted;
vagy Demetriushoz, ahogy kívánja;
vagy Diána oltárán esküszöl
örök lemondást, szűzi tisztaságot.
DEMETRIUS Térj észre, Hermia; te meg, Lysander,
ne követeld más jogos birtokát.
LYSANDER Az apja úgy szeret, Demetrius:
vedd hát el azt, s add nekem Hermiát.
ÉGEUS Csak gúnyolódik, Lysander! Szeretem, és
amim van, szeretném ráruházni; a lány
enyém, s így ezt a jogot is örömmel
átadom Demetriusnak.

LYSANDER Uram, vagyonra, származásra sem Vagyok
alábbvaló! s nagyobb szerelmem; Van
birtokom, ugyanúgy rendezett - Ha nem
különben - mint Demetriusnak; S mi
minden dicsekvésnél több lehet -
Szépséges Hermia engem szeret! Miért ne
élvezhetném e jogot? Demetrius -
szemébe mondom ezt - Szeretője a bájos
Helenának,
Nedár lányának lelkét elrabolta,
S most sóvárog szegény hűségesen,
Ezt a gazembert bálványként imádvá.
THESEUS Hallottam ezt, és szándékomban állt
Beszélni, megvallom, Demetriusszal;
De elfoglalt magánügyem, s feledtem.
Azonban jöjj, Demetrius; s te is, Egeus.
Gyertek mindketten velem! Rátok egy
kis magános lecke vár. Te meg, szép
Hermia, ábrándjaid Atyád akaratának
vesd alá;
Különben Athén törvénye - amin
Már nincs jogom enyhíteni - halált vagy
Magányos sorsot kényszerít reád. Gyere,
Hippolytám! Mért nézel így? Gyerünk,
Egeus és Demetrius; Nászunk körül még
lesz néhány dolog,
Hol hasznotok veszem; s majd megbeszéljük
Mi közelebből érint titeket.
EGEUS Főhajtvá követünk, szívünk szerint.

LYSANDER Én sem vagyok, Fenség, hitványabb ennél,
se származásra, se vagyonra; szívem
mélyebben érez; helyzetem hasonló, sőt
kedvezőbb, mint Demetriusé. De ami
döntőbb minden hengegésnél: engem
szeret az édes Hermia. Mért is ne
követelném jussomat? Demetrius -
megmondom a szemébe - Nedár lányát,
Helénát ostromolta, s megnyerte lelkét: az
meg csak eped, epekedik, már bálványként
imádjá e becstelen és állhatatlan embert.
THÉSEUS Bevallom, én is hallottam ilyesmit,
Demetriusszal készültem beszélni, de úgy
lefoglaltak a dolgaik, hogy elfelejtettem.
Demetrius, jöjj hát velem, és te is. Egeus,
rátok fér egy kis magánoktatás. Te pedig,
Hermia, erős legyél: atyád tervéhez szabd a
vágyaid, mert máskülönben az athéni
törvény (s azt nem áll módunkban enyhíteni!)
halált mér rád vagy szúzi fogadalmat.
Menjünk, Hippolytám; jól vagy, szerelmem?
Gyertek, Demetrius és Egeus, szűkségem
lesz a szolgálatotokra az esküvőnk körül; és
tárgyalunk a kettőtök saját dolgáról is.
ÉGEUS Követünk kötelesség és öröm.

Mind el, Lysander és Hermia marad

Mindenki el, kivéve Lysandert és Hermiát

I/3.

LYSANDER Mért sápadsz el, mi történt, kedves? Arcod
Rózsái mért hervadnak ily hamar?
HERMIA Mert nincs rájuk eső, bár elborult
Szemem viharral szolgálna nekik.
LYSANDER O, jaj! A hű szerelmek sorsa mind, Ahogy
azt hallottam, s olvastam én már
Könyvekben is, könnyű nem volt soha;
Mert vagy a származás különböző -
HERMIA O, átkozott sors! - rangoshoz cseléd!
LYSANDER Vagy épp az életkor az akadály -
HERMIA O, csupa baj! - öreghez fiatal.
LYSANDER Vagy jó barát segít választani -
HERMIA O, az pokol! - szeretni más helyett.
LYSANDER S ha rokonszenv kísérté is a nászt,
Rátört betegség, háború, halál,
Es röpke percnyivé lett, mint a hang.
Mint (az) árny, tűnő, s mint álom, oly rövid,
S mint villám fénye kormos éjszakán, Mely
pillanatra föltár földet és
Eget, de míg azt mondanánk: „ni, ott!”
Már a sötétség torka nyelte be. Mi így
ragyog fel, gyorsan sápad el.
HERMIA Ha minden hű szerelmet elgyötör A sors,
akkor hát így rendeltetett. Tanítson
tűrni megpróbáltatásunk, Ha már ez
olyan közismert csapás,
Mint álom, ábránd, vágy, könnyek, sóhaj,
Szegény szerelmünk hű kísérete.
LYSANDER Jó érvelés... Figyelj csak, Hermia! Van
egy néném, egy főrend özvegye, Ki dús
vagyonból él, nincs gyermeke, Es
engem úgy szeret, mint a fiát; Ott
elvehettek, drága Hermiám, A vén
Athén törvénye el nem ér! Hogyha
szeretsz, oszonj ki még ma éjjel Apád
házából, S abban a ligetben, Mely
városunktól egy mérföldre van - Hol
egyszer régen kedves Helenával
Találtalak a májusünnepen -
Ott várni foglak.
HERMIA Jó Lysanderem, Én
esküszöm Amor nyilvesszejére, S
legjobb aranyijára itt neked;
Vénusz gerléi együgyű szívére,
Mi élteti a hű szerelmeket;
A tűzre, mely Didót égette, mert
Az álnok Aeneas tengerre kelt;
A sok-sok esküre, mit férfi szeg meg -

LYSANDER Szerelmem, olyan sápadt lett az arcod -
rózsái mért hervadnak hirtelen?
HERMIA Talán esőt kívánnak - épp elég
jut majd nekik a szemem záporából.
LYSANDER Én nyomorult! Ezt írják mind a könyvek,
ezt mondja minden történet, mese: a
szerelmesek sose boldogultak, mert
vagy a vérük volt különböző -
HERMIA O, jaj! ha alantasba szeretünk bele!
LYSANDER Vagy korban nem voltak egymáshoz illők -
HERMIA O, gyász! ha fiatait imád a vén!
LYSANDER Vagy rokonok választották a párt -
HERMIA O, kín! ha más szemével látjuk őt!
LYSANDER Ahol meg kölcsönös a vonzalom,
kikezdi háború, halál, betegség:
ezért csak pillanatnyi, mint a hang,
tünékeny árny, gyors álombéli kép,
mely rövid, mint a szénfekete éjben
eget-földet nyitó villámcsapás,
hogy mielőtt azt mondanád: „figyeld!”,
a sötétség rázárja fogorát.
HERMIA Ily gyorsan lesz a fényből vak zavar.
Ha mindig csalódtak a szeretők,
akkor ez van a végzetben megírva.
Adjunk a sorsnak leckét türelemből,
ha szokványos e megpróbáltatás: a
szerelemmel jár, miként a sóhaj, a
gond, a vágy, a könny, a képzelet.
LYSANDER Mélyen igaz. Figyelj hát, Hermia:
van egy nagynéném, rég megözvegyült,
jómódban él, és nincsen gyermeke.
Athéntól hét mérföldnyire lakik, s rám
úgy tekint, mint egyetlen fiára. Ott, drága
Hermia, megtartjuk majd az esküvőt, s a
törvény szigora nem érhet utol. Ha tehát
szeretsz, szökj el apád házából holnap
éjjel, s az erdőben, egy jó mérföldnyire
(ahol egy hajnalon megláttalak Helénával
a májust ünnepelni), ott fogok várni rád.
HERMIA Édes Lysander, Amor feszes ijára
esküszöm;
nyilára, mely minden páncélt behorpaszt;
Venus galambjainak jó szívére; arra, mi
sorsot sorssal összeforraszt; a tűzre,
melyben Dido várt halált, midőn Aeneas
más partot talált; a férfiak sok hamis
esküjére

Mely több, mint nők ahányszor esküt tesznek -
Hogy holnap éjjel (a) megbeszélte helyen A
kedvesed ott lesz hűségesen!

LYSANDER Tartsd meg szerelmem!

(s ez több, mint amit női száj ígért) -
hogymihelyt apám nyugovóra tért,
elindulok a találkánk helyére.

LYSANDER

Ígérem, én is. Nézd, itt jön Heléna.

I/4.

Jön Heléna

Jön Heléna

LYSANDER Nézd - Heléna jön!
HERMIA Hová futsz, szép Heléna, egymagad?
HELÉNA Szépnek szólítasz? Hagyd el „szép” szavad!
Még szép, hogy így szeret Demetrius, Akit a
szép szemed csillaga húz; Es hangod néki
édesebb zene, Mint pásztornak pacsirta
éneke, Ha bontja zöld vetése bársonyát A
föld, s kihajt a galagonyaág.
E kór ragályos. Bár ragadna rám Arcod,
beszéded is, szép Hermiám! Szemed
szememre, hangod az enyémmre, Ajkamra
nyelved édes rezdülése. (Az) egész világot
odaadnám neked, Az egyetlen Demetrius
helyett. Taníts meg arra, hogy nézel,
miként; Milyen bújjal csaltad el szívét?
HERMIA Undorral nézem őt, mégis remél.
HELÉNA Ó, hogy mosolyom ennyit el nem ér!
HERMIA Ha gúnyolom, eseng szerelmemért.
HELÉNA Imám se vált ki, jaj, ily szenvedélyt!
HERMIA Utálhatom, s jobb hozzám azután.
HELÉNA Szerethetem, s csak még jobban utál!
HERMIA Nem (az) én hibám, Heléna, hogy imád.
HELÉNA Csak bájordé! Volna enyém hibád!
HERMIA Vigasztalódj! Többé sohase lát.
Mi elmegyünk, itt nincs jövő tovább.
Amíg Lysandert nem ismertem én,
Paradicsomnak tűnt nekem Athén.
S lásd, bűvös szerelmünk mit okozott:
Hiszen a menny pokollá változott.
LYSANDER Heléna, tőled mért titkoljuk el:
Holnap, ha Phoebé víz tükrére lel,
S ezüstarcára hull a pillantása,
S folyékony gyöngyöt ékít a fűszálra - Míg
rejt az éj, csak sejtve, kik vagyunk - Athén
kapuin át elillanunk.
HERMIA S az erdőn kinn, hol kankalin vetett
Lágy szíromágyat, s elbűjtam veled -
Hol annyit öntöttük ki bánatunk - Mi
Lysanderrel ott találkozzunk, Es aztán
elhagyva Athén határát, Új hont
keresünk, mások társaságát. Imádkozz
értünk, édes! Áldjon ég; Legyen
Demetriusszal szerencséd! Légy ott,
Lysander! S szemünk éjjelig Csak
éhezz szerelmünk étkeit.

HERMIA Á, szép Heléna! Mi járatban éppen?
HELÉNA Azt mondod, „szép”? Hát vond is vissza szépen
A szép te vagy: Demetrius szerel! A szemed:
csillag; szavad: élvezet, mint pásztorfülnek a
pacsirta hangja, mikor a földet zöld vetés takarja.
A kór ragályos - ő, adná az ég, ha elkaphatnám
mind, ami tiéd: fülem a hangodat, szemem
szemed, nyelvem a dallamos beszédedet. A világ
összes kincsét nem kívánám: Demetriust
kivéve, rád ruháznám. Taníts nézni, árul el az
ígét, mely megköti Demetrius szívét!
HERMIA Hideg vagyok hozzá, mégis szeret!
HELÉNA Bár eltanulnám hidegségedet!
HERMIA Elátkozom - s ő áldással felel.
HELÉNA Én ezt imáimmal sem érem el!
HERMIA Én gyűlölöm, s ő üldöz egyre jobban.
HELÉNA Én imádom, s ő gyűlöl egyre jobban.
HERMIA Hogy őri, hidd el, nem az én hibám.
HELÉNA A hibádat, hogy szép vagy, vállalnám!
HERMIA Vigasztalódj: többé nem néz felém; elszökünk
innen, Lysander meg én. Míg meg
nem ismertem Lysandert, Athén a
paradicsom volt nekem.
De szerelme számomra annyi jót hoz,
hogy Athén már hasonló a pokolhoz.
LYSANDER Heléna, veled őszintén beszélek:
holnap, mikor Diána újra éled, saját
képét látva a víztükörben folyékony
gyöngyöt hint a fűre körben (s még véd
a sötét, óvó bástyaként), teljes titokban
elhagyjuk Athént.
HERMIA Az erdő mélyén, ahol te meg én gyakran
hevertünk kankalin ölen, megosztva
minden édes bánatunk, Lysanderemmel
ott találkozunk. Hátat fordítunk Athén
városának: új társaság és más barátok
várnak. Barátnóm, játszótársam, ég veled!
Imádkozz értünk, és Demetriust a jó
szerencse adja meg neked! Lysander,
légy ott! Most bójtől szemünk,
de jóllakik majd, ha együtt leszünk. (E) LYSANDER Úgy
lesz, szívem. Heléna, Isten áldjon, kívánom, hogy Demetrius
kivánjon. (E)

LYSANDER Ott, Hermiám!

Hermia el

Heléna, hát, agyó! Ahogy
te vágysz rá, úgy kívánjon ő! (E)

I/5.

HELÉNA De boldog némely ember! Engem éppen
Oly szépnek tart itt mindenki Athénben. S
mit ér? Demetrius másként ítél; Mit más
csodái, ő az elől kitér.
S ahogy ő túloz, (a) szép szemét imádvá,
Tévedek én, hogy nincs neki hibája... Sok
dolgot, mi üres, lélektelen, Széppé,
dicsővé tesz a szerelem. Szívvel lát,
szemével nem nagyon. A Szárnyas Ámort
így festik: vakon. A Szerelem az esztelen,
süket; Vak szárnyalás: maga az örület!
Azért mondják, hogy gyermeki a vágy,
Nagyon kíván, és szó nélkül elhagy. S
ahogy a gyermek is: játssza hitét, Sem a
szavát nem őrzi, sem szívét;

HELÉNA Egyesek nem, csak mások boldogok! Egész
Athén úgy tartja: szép vagyok, mint
Hermia. De mit ér az nekem,
ha mind tudják, csak Demetrius nem?
Ő téved, mert csak Hermiát imádjá; én
tévedek, mert vágyom útána. Ami
alantas, értékre csekély:
azt széppé teheti a szenvedély:
a képzeletünk lát szemünk helyett -
Ámort vaknak mondják az emberek.
A Szerelem nem mérlegel, csak kapkod:
van szárnya, nincs szeme: vaktába! csapkod.
Azért mondják: gyermek a szerelem, mert
látszatból ítél, hiszékenyen. A játzó kölykök
hazudnak merészen: Ámort is könnyen éred
hítségesen.

Amíg Demetrius nem látta őt,
Szórt esküt, hogy: „csak te” - mint jégesőt; S
alig bukkant fel Hermia, a nap, Olvadt a jég,
s neki: zápor szakadt! (Most) megyek,
szökésüket elárulom: Utána fut majd, én
meg bámulom, S ha kapnék is ezért
köszönetet, Cserébe érte drágán fizetek.
De láthatom, s ez többet ér, vagyis:
A fájdalom, az lesz jutalmam is. (E)

III/1.

Jön Som, az ács, Tunyogh, az asztalos, Kurtha, a takács, Flótás, a fújta-
tőjavító, Ormándi, a kolompár és Cingár, a szabó

SOM Itt az egész csapat?

KURTHA Jobb lenne, ha egyenként olvasnád őket, a szereposztás
szerint.

SOM Itta lista az összes mester nevééről, akik Athénban képesek, hogy
játékunkban, a herceg meg a hercegnő előtt este, a lakodalom nap-
ján föllépjenek.

KURTHA Először, Som komám, halljuk, miről szól a darab; aztán ol-
vasd a színészek neveit; és térjünk a tárgyra!

SOM Furcsa... a darab. - „Egy nagyon sirmalmas komédia Pyramus és
Thisbe rettentő kegyetlen haláláról.”

KURTHA Biztosíthatlak, hogy nagyon jó darab, és furcsa. Na, Som Anti
koma, sorold a játékosokat, a szereposztás szerint. - Sorba, emb-
erek!

SOM Feleljen mindenki, ha szólítom. Kurtha Miklós, takács?

KURTHA Jelen! - mondd meg, mi a szerepem? és tovább.

SOM Te, Kurtha, Pyramusnak vagy kiírva.

KURTHA Mi az a Pyramus? - szerelmes vagy zsarnok?

SOM Szerelmes, aki a lehető legudvariasabban kinyírja magát.

KURTHA Na, lesz sírás, ha ezt úgy istenigazából megcsinálja az em-
ber; ha én ebbe beletalálok, megnézhetik a nézők a szemüket! Vi-
hart keltek! Aztán meg szánakozást korbácsolok, legalábbis
nemileg. Most jöhetnek a többiek! Viszont leginkább zsarnokot volna
ízlesem játszani... Ritka jól domboritanám például Herkulest vagy
egy olyan szerepet, amelyben rettenetesen össze kell törni
mindent, hogy kő kövön nem marad.

Dühöng a bérc,
Es döng kéz,
S kitör most, nézd!
A börtön rácsán;
S Főbusz kocsin
Egyet kacsin',
Es gázol kinn
Az ostobáján.

Ez nagyszabású! - Na, jelöld ki a többi játékost! - Ez bizony már
Herkules hangján volt, egy zsarnok hangján. A szerelmes ehhez ké-
pest csak nyafog.

SOM Flótás Ferenc, fújta-tőjavító?

FLÓTÁS Itt vagyok, Som Antal.

SOM Flótás, neked kell elvállalnod Thisbét.

FLÓTÁS Mi az a Thisbe? Kóbor lovag?

SOM Az a lány, akibe Pyramusnak bele kell szeretni.

FLÓTÁS Ay! ne már! Ne játszass velem nőt - hiszen szúr a szakál-
lam!

SOM Nem baj: a borostát majd lefested, hisz te olyan vékonyan tudsz
beszélni, ahogy csak akarsz.

KURTHA Ha eldughatom a képem, ide nekem a Thisbét is! Rettenetes
vékonyan tudok beszélni: „Thisni, Thisni!... Jih, Piramis, szív szerel-
mem: Thisni hív, szíved híve hív.”

SOM Na, nem, nem! Neked Pyramust kell játszani, és Flótás, neked a
Thisbét.

KURTHA Na, jó. Gyerünk tovább!

SOM Cingár Róbert, szabó.

CINGÁR Itt vagyok, Som Antal.

SOM Cingár Róbert, te leszel a Thisbe anyja. Ormándi Béla, kolom-
pár?

ORMÁNDI Itt vagyok, Som Antal.

SOM Te meg a Pyramus apja; én magam a Thisbe apja; Tunyogh, az
asztalos, te meg az Oroszlán. Remélem, ezzel megvagyunk.

TUNYOGH De le van írva az Oroszlán szerepe? Könyörgök, ha le van,
majd add ide, mert lassan tanulok.

FLÓTÁS Csináld improvizálva, hisz nem áll semmiből, csak ordítás-
ból.

Demetrius, míg nem lelt Hermiára,
hogy esküdött, hogy én leszek a párja!
De megérezte Hermia tüzét,
s az eskü eltűnt, mint napon a jég.
Megyek, szólok neki, hogy Hermia
szökni akar: így holnap éjszaka
követi majd az erdő sűrűjébe. Nem
tartok igényt a köszönetére; de
hogyha látom futkosni hiába,
már öröm vegyül szívem bánatába. (E)

Második szín

Hely: Athén, talán Tetőfi háza?

Jön Tetőfi, Vinkli, Tompor, Sipák, Lavór és Kórász

TETŐFI Itt van az egész társulat?

TOMPOR Szerintem szólítsa őket egyetemlegesen, szóval egyen-
ként, a szövegkönyv szerint.

TETŐFI Ez itt a listája mindazok nevének, akik méltónak ítéltettek
Athén egész lakossága közül arra, hogy játsszanak a mi darabunk-
ban, a herceg és hercegné előtt esküvőjük napjának estéjén.

TOMPOR Először, Tetőfi uram, mondja el, miről szól a színdarab; az-
tán olvassa föl a színészek nevét; és végül vonja le a konklúziót.

TETŐFI Rendben! A darabunk címe: „Pyramusz és Thisbe felettébb
szomorú komédiája és felettébb kegyetlen halála”.

TOMPOR Jól megcsinált darab, biztosíthatom magukat, és vidám is.
Hát akkor, Tetőfi uram, szólítsa elő a színészeit a lista szerint. Uram,
figyelem!

TETŐFI Feleljen sorban, akit szólítok. Tompor Miklós, takács!

TOMPOR Készen állok. Nevezze meg, milyen szerepre szán engem,
aztán haladjon tovább.

TETŐFI Maga, Tompor, a Pyramusz szerepére van kijelölve.

TOMPOR Ki ez a Pyramusz? Szerelmes vagy uralkodó?

TETŐFI Szerelmes, aki lovagiasan megöli magát a szerelemből kifo-
lyólag.

TOMPOR Az már elő fog csalni egy pár könnyet, ha valóságúen lesz
előadva. Ha én csinálom, a közönség ügyeljen a szemére: vihart fo-
gok kavarni, és bánatos leszek tendenciózusan. Tovább! - de még-
is, inkább az uralkodóhoz van tehetségem. A Herkulest, azt finesze-
sen tudnám játszani; vagy valami falrengetően frappánsat, hogy el-
hasadjanak a deszkák

A szikla megreteg,
felzúgnak tengerek, és
porként szétpereg
a börtön minden lánca.
Phoebus tüzes keréken
végigszáguld az égen,
és hajója, mint régen,
sorsom vizeit szántja.

Ez fenséges volt. Na, olvassa a többi szereplőt. Ez herkulesi hang
volt, uralkodói hang; a szerelmes, az inkább bánatoskodik.

TETŐFI Sipák Ferenc, fújta-tőjavító!

SIPÁK Itt vagyok, Tetőfi.

TETŐFI Sipák, magának kell a Thisbét alakítania.

SIPÁK Ki az a Thisbe? Kóbor lovag?

TETŐFI Ő, a hölgy, akit Pyramusznak szeretnie kell.

SIPÁK Ne, könyörgöm, hadd ne játsszak nőt; már ütözik a szakállam.

TETŐFI Nem számít; majd maszkban játszik, és olyan vékonyka
hangon beszél, ahogy csak bír.

TOMPOR Ha eltakarhatom az arcom, akkora Thisbét is hadd
játsszam én! Rettentő vékony hangocskán fogok beszélni.
(Férfihangon) „Thiszbikém! Thiszbikém!” - (Női hangon) „Ó,
Pyramusz, édes szerelmem! A te kis Thiszbéd, a te szíved
hölgye!”

TETŐFI Nem, nem, maga Pyramuszt kell, hogy játssza; és Sipák pe-
dig Thiszbét.

TOMPOR No, jó, folytassa.

TETŐFI Kórász Róbert, szabómester!

KÓRÁSZ Itt vagyok, Tetőfi.

TETŐFI Kórász Róbert, maga fogja játszani Thisbe anyját. Lavór Ta-
más, bádogos!

LAVÓR Itt vagyok, Tetőfi.

TETŐFI Maga lesz Pyramusz atyja; jómagam Thisbe atyja, Vinkli
asztalos, maga az Oroszlán szerepét kapja. Remélem, ezzel össze-
állt a darab.

VINKLI Le van írva az Oroszlán szerepe? Nagyon kérem, ha igen, adja
ide, mert a tanulásban lassú vagyok.

TETŐFI Nyugodtan improvizálhat, mert az egész csak csupa bőgés.

KURTHA Ide nekem az Oroszlánt is! Úgy ordítok én, hogy mindenki boldogan fogja hallgatni! Úgy fogok üvöltözni, hogy még a herceg is azt kiabálja: „Ordítson még egyszer! Ordítson még egyszer!”
SOM De ha ilyen rettentően csinálod, úgy megijeszted a hercegnőt meg a hölgyeket, hogy elkezdenek sikoltozni; az meg épp elég lenne, hogy mindnyájunkat felkössenek.
MIND Fel is akasztanának mind egy szálig!
KURTHA Erről én is kezeskedem; mert ha az ember a nőket kiugrasztja az eszükből, nem is tehetnek mást, minthogy felkötnek; de majd egészen piálóra veszem a hangom, és olyan szendén ordítok, mint a szopós galamb; úgy fogok üvöltözni, mintha csalogány lennék.

SOM Te nem játszatsz több szerepet, csak Pyramust; mert Pyramus jóvágású legény; talpig férfi, aki nem terem minden bokorban; nagyon kedves úrfi; na, ezért muszáj neked Pyramust játszandó.

KURTHA Hát, elvállalom. Viszont milyen szakállal lenne a legjobb?

SOM Amilyen akarod.

KURTHA Tehát vagy szalmasárga szakállal, vagy narancssárgával, vagy tulipiros szakállal, vagy aranysárga szakállal, mint a francia korona, vagy tiszta sárgával.

SOM A franciák közül néhánynak már egy szál szőre sincs; úgyhogy csupasz képpel fogod játszani. De mesterek, itt vannak a szerepeitek; kérlek, könyörgök, kényszerítlek titeket, hogy holnap estig vágjátok be, és találkozzunk a kastély erdejében, a várostól egy mérföldre, a holdsütésben. Majd ott próbálunk, mert ha a városban találkoznánk, nyakunkra jönne valaki, és a próbálkozásunk kiderül. Addig én összeírom a darabhoz a kellékeket. Aztán cserben ne hagyja-tok!

KURTHA Ott találkozunk, mert ott természetesebb obszcenikával és jó nagy kurásival próbálhatunk. Magoljatok keményen, és legyetek tökéletesek. Agyó!

SOM A fejedelem cserfájánál találkozunk.

KURTHA Na, elég. Mindent bele!

Kurtha és cimborái el

III/1.

Be Manó (Robin avagy Puck) és egy tündér (Moly) egymással szemben

MANÓ Kis tündérem, merre mész?
TÜNDÉR Át a dombon, át az árkon,
Bokron túl, és túl bozonton, Túl a parkon, túl palánkon, Tűzön-vízen átlapózom - Keresztül a mindenségen, Gyorsabban, mint hold az égen, Tündér úrnőmet kísérve, Én hintem gyöngyét a rétre. Délceg kankalin vigyázza, Színarany az egész gárda - Pettyeik: rubinszelencék; Hogy illatuk abba rejtsek.

MANÓ Na, én itt egy kis harmatot szedek, Hadd függjön az a kankalin fülébe'. Báj-báj, lidérc-lakály; most már megyek; Mert jön királynőm és tündéri népe.

MANÓ Az éjt ma itt urunk mulatja át!
Vigyázz, ne lássa meg Titániát;
Hisz Oberon sápadt haragra gyúlt,
Hogy egy szép indián királyfiút
Előle el - magához szöktetett.
Sosem lopott ennél szebb gyermeket.
Es féltékeny lett érte Oberon,
Kívánja! kísérje vadászaton.

TÜNDÉR Ám a királyné mégsem engedi,
Virágfüzérrel: kedvessé teszi!
S ezért nem találkozunk - tiszta éren,
Ligetben, erdőn, rezgő csillagfényben -
Cívódás nélkül; s ez oly iszonyú,
Hogy minden tündér makk-kopácsba bú.
Vagy káprázik szemem, s ez tréfa volt,
(Vagy) te vagy a csintalan, gonosz kobold,
Akit a nép Robinnak nevezett;

TOMPOR Hadd játsszam az Oroszlánt is én! Úgy fogok bögni, hogy mindenkinek megmelengeti a szívét, ha hallja. Úgy fogok bögni, hogy a herceg kérlelni fog: „Böggjön még! Böggjön még!”

TETŐFI Aztán, ha túl ijesztően csinálja, még megijeszti a hercegnőt és a hölgyeket, hogy elkezdenek sikoltozni; az elég lesz ahhoz, hogy mindnyájunkat fölakasszanak.

MIND Akkor fölakasztanak, annyi szent.

TOMPOR Az már igaz, barátaim, hogyha a hölgyek a nagy ijedségtől eszüket veszítik, a végén még eszetlenségükben fölakasztatnak minket. De én majd úgy megráfinálom a hangom, olyan diszkreditáltan fogok bögni, mint a szopós galamb. Úgy fogok itten bögni, mintha fülemüle szólna.

TETŐFI Maga nem játszhat mást, mint a Pyramuszt, mert a Pyramusz szép arcú gyerek, amelyet keresve se találni; és igen finom, úriemberszerű valaki - mindebből kifolyólag magának muszáj játszani a Pyramuszt.

TOMPOR Jó, elvállalom. Milyen szakállban volna a legjobb, ha játszánám?

TETŐFI Hát, amilyenben akarja.

TOMPOR Játsszhatnám szalmaszínű szakállban vagy okkersárgában, vagy szalában festett bíbörvörösben, vagy franciatallér-színűben, abban a szép világossárgában.

TETŐFI Még jó, hogy nem francnyavalyaszínűben, mert akkor ki is hullana a szőre, aztán itt állna csupaszon! Na, szóval, uraim, itt van kinek-kinek a szerepe; ezennel kérem, kérelmezem, sőt követelem, hogy holnap estére tanulják be, és amint feljött a hold, találkozzunk a palota mögötti erdőben, egy mérföldnyire a várostól. Ott fogunk próbálni; mert ha a városban jövünk össze, nem tudjuk lerázni a kíváncsiskodókat, és kitudódik a művészetünk. Addigra elkészítem a kellékek listáját, amelyek az előadáshoz szükségeltetnek. Nagyon kérem, ne kelljen hiába várnom.

TOMPOR Ott leszünk, és ott aztán teljes obszcenikával, bátran próbálhatunk. Tanuljanak meg mindent szóról szóra! Isten velük!

TETŐFI A herceg tölgyfájánál találkozunk.

TOMPOR Szót se többet: gazember, aki meg nem tartja.

Mind el

Vége az I. felvonásnak

MÁSODIK FELVONÁS Első szín

Hely: erdő.

Jön Tündér egyfelől, Pukk másfelől

PUKK Hogy s mint, szellem? Merre kóborolsz?
TÜNDÉR Hegy fölött, völgy fölött,
csipkén át, bokron át,
bükk fölött, tölgy fölött,
vízen át, tűzön át,
kóbor röptöm messze lebben,
Hold útjánál sebesebben. A
tündérkirálynőt kísérem,
táncos helyét körbemérem,
Testőrsége kankalin,
kabátjukon kis rubin:
tündérkirálynői keggel
hűségükért adott rendjel.
Harmatcseppet keresgélek,
virágfülből illó gyöngyös éket.
Jó éjt, fajankó szellem, én megyek;
úrnőm tündér-rajával közeleg.

PUKK A király ma éjszaka itt mulat:
jobb lesz, ha asszonyod távol marad;
mert Oberon dül-fül veszett dühében,
mióta úrnőd a kíséretében
egy szép fiúcskát tart, kit Indiából
hoztak ki, lopva, egy királyi házból.
Oberon féltékeny és azt kívánja,
hogy vele vadásszon, az erdőt járja - a
királynő meg csak azért sem adja,
virágok között, dédelgetve tartja.
Ezért nem szoktak találkozni ők
csillagos ég alatt, forrás fölött:
haragban állnak. Csöpp kíséretük
makkhéjba bújt, úgy fél, s nem jár velük.
TÜNDÉR Ha nem téveszti meg szemem a látszat, te az a
rossz manó és nagy galád vagy: a
Jóbarát Robin. Te vagy, ugye,

Ki megrémít egyszerű lelkeket,
Malmot mozgásba hoz, tejfölt megszedi,
Nőt lelke fogytáig köpülteti,
Bort nem hagy erjedni, és must marad,
Megtéveszt éji vándort, és kacag;
Ám aki úgy hív „Puck” vagy „jó Manóm”,
Annak te vagy szerencse s oltalom. Vagy
tévedek?

MANÓ Bölcsebb ne légy soha!
Mert én vagyok az éj víg vándora: Ki
Oberont is megnevetetem,
Ha (az) izgatott mént néha rászedem,
Nyertve érte, mint szép kancaló; Vagy
poharazna egy öreganyó,
S mint vackort rejt a kancsó alja el;
Ajkához érek, ahogy hajtja fel,
Öklend, s a sör aszú mellére fut;
Vagy egy öreg mesélne szomorút, S
engem néz háromlábú sámlinak,
Rám ül, kibiccenek a vicc miatt,
Hanyatt esik, majd megfúl, úgy köhög, A
többi oldalához kap, röhög,
Csuklik nevetésben, s hitet tehet,
Hogy ilyen jót még sose nevetett.
De félre szellem: itt jön Oberon!
TÜNDÉR Ne jöjjön bár! Mert ott meg asszonyom -

a falvak lányainak ördöge,
tejszínt lopsz, összerontod a vaját,
míg szegény köpús asszony megszakad; a
cefrét megerjedni nem hagyod, az éji
vándort tévútra csalogod? De ha úgy
szólítanak: „drága Puck”, segítesz rajtuk,
és nem lesz bajuk. Te vagy, ugye?
Nem tévedtél nagyot, a mókás éji vándor
én: vagyok. Vidítom Oberont,
mulattatom, mikor a kövér lovat
becsapom nőstény csikó nyerítését
tettetve. Máskor egy vén szatyorhoz
tévedek be, sült almaként a kancsóba
ülök, s ha iszik, jól a szájára ütök,
ő meg a sört a nyakába locsolja.
Egy másik anyó bölcs meséjét mondja, és
közben jó zsámolynak gondol engem: én
megbillenek, őt a földre ejtem, „a
vala...mim!” kiáltja, majd köhög. Az egész
banda prűszköl és röhög, az oldalukat
fogják, esküdjöznek, hogy mesét hallgatni
máskor is jöjnek. De félre! Oberon
közeledik!
Az úrnóm is! Antul rosszabb nekik.

PUKK

TÜNDÉR

III/2.

*Jön Oberon, a tündérr király kíséretével és Titánia, a királynő vele szem
ben*

OBERON Rossz estét itt, gőgös Titánia!
TITÁNIA Hh! Féltékeny Oberon? tündérek, el!
Kerülni esküdtem ágyát s személyét -

OBERON Megállj, ledér nő! Nem vagyok urad?
TITÁNIA S én asszonyod? Csak túl eleven még,
Hogy Tündérországból elillanál,
Korin képében, zabszár sípokon
Egész nap hú szerelmet búgni (a) szép
Phillidának. S mért jössz megint ide
Legtávolabb sarkából Indiának,
Ha nem azért, mert (a) tüzes amazon,
A férficsizmás, harcos szeretőd
Kél egybe Theseusszal? - és te jössz,
Hogy ágyukat gyönyörrel gazdagítsd!
OBERON Hogy mersz, szegytelen, Titánia,
Hippolytával vádolni megint,
Mikor tudom szerelmed Theseushoz!
Vagy nem te csábítottad szürke éjen
Perigeniától, kit elrabolt?
Es nem te tetted, nimfa, hitszegővé
TITÁNIA Szép Ariadne s Antiop iránt?
Okold ezért féltékenységedet.
Nem is találkoztunk többé ama
Nyárközép után, lágy dombokon, erdőn,
Mezőn, köves forrás vagy elfutó patak,
Koráll csipkézte tengerpartokon
A szél zenéjén táncot lejteni,
Hogy rosszkedved vigalmunk el ne rontsa. S
ezért a mindhiába sipoló
Szelek bosszúból vészterhes ködöt
Szíttak a tengerből, amely lehullva
Oly dőlőfössé tette a kis folyókat,
Hogy partjaikra léptek esztelen.
Hiába vonta jármát az ökör,
Es izzadt ingyen a paraszt, a zöld
Vetés ifjan, szakálltalan rohadt.
Üres az ól a vízbe fúlt mezőn,
A mételyes nyáj varjak lakomája;
Iszapot nyel a pásztor-teke árka,
S a burjánzó gyepet a gyalogúton
Egy láb se lépi, eltűnt nyomtalan;
Nem ér halandó jókedvű telet;
Nincs éji dal, se meghitt himnuszok;
S az áradások úrnője, a hold
Sápadt dühében mossa a leget,
S bőven tenyésznek csúzos nyavalyák;
Igy téveszt meg e felfordult idő
Minden évszakot; zúzos, ősz hajú
Dér hull a rózsza karmazsin ölébe;
S a vén Hyems havas, tar homlokán

*Jön Oberon tündérr király a kíséretével egyfelől, és Titánia királynő a
magáéval másfelől*

OBERON Nem örvendek, gőgös Titánia!
TITÁNIA Hallgass, féltékeny Oberon!
Tündéreim, székelhetünk tovább;
ágyát és társaságát megtagadtam.

OBERON Megállj, szézes! Nem vagyok urad?
TITÁNIA S nem vagyok asszonyod? Mégis tudom,
hogy Tündérországból hányszor kiszóktél
és Corin pásztor alakjába bújva
naphosszat szalmasápon édelegtél
szerelmet Phillidának. Miért vagy itt? Miért
jöttél most a messzi Indiából, ha nem
azért, mert csizmás szeretőd, csatázó
kedvesed, az Amazon
hozzá megy Theseushoz, te meg ügyködsz,
hogy boldoggá tegyed az ágyukat?!

OBERON Nem szégyelled magad, Titánia, így
szólni rólam és Hippolytáról, mikor
tudom: szereted Theseust?! Tán
nem te vitted el a szürke éjben az
elrabolt szép Periguna mellől, hogy
Aegles karja közt szegjen hitet, meg
Ariadnéval, s Antiopéval?

TITÁNIA Féltékeny elme koholmánya mind!
Ahányszor összejöttünk, nyár eleje óta,
hegyen vagy völgyön, erdőn vagy mezőn,
kavicsos kútnál, gyékényes pataknál, a
tengermellék puha fővenyén, hogy szél
fütyére körtáncot libegjünk - civódással
mindent tönkretettél. Ezért a szél,
minthogy hiába sipolt, a tenger fölött
megszívta magát ártó ködökkel, melyek
bent a földön úgy fölhlizlaltak minden
rongy folyócskát, hogy dőlőfös árral
partjait legyúrte. Hiába húzott az igás
ökö, izzadt a gazda - mert a zöld vetés
még serdületlen korbah elrohadt.
Előntött réten üres a karám,
s a döglött nyájon varjak lakomáznak.
A tekepálya elmerült a sárban; az
ösvények finom hálózatát
a taposatlan dús fű elborítja.
A halandóknak a tél is hiányzik: nem
énekelnek áldott éjszakán. Ezért a
hold, nedvek gazdasszonya, sápadt
dühében mindent úgy eláztat, hogy
folyásos kórok terjengenek. A
hőmérséklet mértéket nem ismer, az
évszakok elmozdulnak: a fagy deres
fejét friss rózszaölbe hajtja, s az öreg
Hiems jeges koronáján,

	Lágy nyári bimbók illatos füzére Függ, (a) gúny miatt. Az új tavasz, a nyár, Termékeny ős, komor tél felcseréli Öltözetét, s a megdőbönt világ Nem érti már, mi melyik, ez vagy az. Es ime, minden ördögfajzat itt A mi vitánk - s harcunkból született, Mert mi vagyunk az ok s az eredet.		
OBERON	Tedd hát jóvá megint! Hisz rajtad áll. Titánia miért is bánthaná Oberont? Én csak egy lopott fiút Kérek apródnak...	OBERON	- mint gúnyos tréfa - édes nyári bimbók karéja díszel. Tavasz és nyár, termékeny ős, zord tél cserélgeti szokásos öltözkését, s a világ ijedten kérdi: melyik melyik? A nyavalyáknak ezt a seregét a mi vitánk, a mi harcunk okozza; tőlünk ered, szülői mi vagyunk. Hozd helyre hát: a béke rajtad áll. Titánia mért bántsa Oberont? Csak annyit kérek, hogy az a gyerek apródom legyen. Hát azt várhatod.
TITÁNIA	Csillapítsd a vágyad! Még birodalmadért sem adom őt. Az anyja udvarhölgyem volt, mivel Gyakran csevegtem éjjel India Friss fűszeres legében, sokszor ültünk Le együtt Neptun sárga fővenyén, Szemmel kísérve a kalmár hajót, S nevettük, a vitorla hogy dagad, Ledér szelektől hogy lesz viselő; Mit ő, kis úszó léptekkel haladva - Mert méhében már ott volt a fiú - Mímelt a parti fővenyén, el-el- Hajózva kagylóért, s megtérve, mintha Nagy útról jönne, kincscsel gazdagon. De mert halandó, (a) vajúdasba halt; Az ő kedvéért nevelem fiát, Es ómiatta nem engedhetem.	TITÁNIA	Egy tündérországért sem eladó. Az anyja tündér-rendem tagja volt; a fűszerszagú indiai szélben sokat volt éjjeli társalkodóm; máskor meg ültünk Neptun lágy homokján a kalmárok hajóit nézegetve, nevettünk, ahogy mind teherbe esnek a csábos széltől a hasas vitorlák; ő röptüket kecsesen imbolyogva utánozta (méhében hordta már a gyereket), így szállt a föld fölött, mikor a kedvemért ezt-azt hozott, mint gazdag áruval rakott hajó. De halandó volt, s meghalt a szüleskor; az ő kedvéért nevelem fiát, az ő kedvéért nem mondok le róla.
OBERON	Meddig kívánsz az erdőben időzni? Míg Theseus nászjeje véget ér. Ha van türelmed táncolni velünk Holdvényben, s nézni, mulatunk, gyere. Ha nem, kerülj, mint én fogom tanyád.	OBERON	Meddig kívánsz e lígletben maradni? Mégvárom itt Théseus esküvőjét.
TITÁNIA	Add nekem a fiút, s veled megyek! Országodért sem én! Manók, gyerünk! Ha várok még, megint összeveszünk.	TITÁNIA	Ha körtáncunkban szépen részt veszel, s a holdfényben velünk mulatsz - gyere; ha nem - kerülj; megkíméllek magamtól. Add át a fiút, s boldogan jövök. Egy országot sem. Tündérek, megyünk! Ha maradok, még jól összeveszünk.

Titánia és kísérete el

Titánia kíséretével el

III/3.

OBERON	Csak menj! Úgysem juthatsz ki e vadonból, Amíg e sértést meg nem bosszulom. Na, jöjj, csak jöjj, kedves Manóm! Emlékszel, Leültem hallgatni a szírtén egyszer Egy delfinen lovagló habléányt, Ki olyan lágy harmóniát dúdolt, Hogy megszelídült a vad óceán, S néhány csillag őrzöngve hullt alá, Hogy hallja a sellő dalát?	OBERON	Hát menj; de addig el nem mész e tájról, míg meg nem kínozlak sérelmemért. Gyere csak, kedves Pukk: emlékszel-e, hogy egyszer ültem kinn egy szirtfokon és hallottam egy delfinen lovagló sellő dalát, oly édes hangzatot, hogy hallatán a tenger megszelídült, s fejvesztve hullottak a csillagok, hogy hallhassák zenéjét?
MANÓ	Aha.	PUKK	Így igaz.
OBERON	Épp akkor láttam - mert én láthatom - Repülni föld és hűvös hold között Felfegyverkezve Cupidót. Ki célba vett Egy szép szüzet napnyugat trónusán; Pattant a húr, surrant a vágy nyíla, Átütne akár százezer szívet; De észrevettem, lángja hogy aludt ki A szűz hold nyirkos sugaraiban, S Ő szerzetesnő ment tovább imát Suttogva lázás szenvedély helyett. Megnéztem, hova hullt Amor nyíla: Egy árvácska virágra, nyugaton, Mely most a vágy bíbor sebében ég, „Szerelem kelyhe” - így hívják a lányok. Hozz ily virágot - hisz mutattam is: Nedvét álomra hunyt pillákra ejtve Nőt, férfit örült szenvedélyre gyűjt, Felébredve, az első lény iránt. Hozz ily füvet, és itt legyél, mire A leviatán egy méröldet úszik.	OBERON	No, ekkor láttam (amit már te nem) a hideg hold s a föld között repülni a felfegyverzett Amort. Célba vett egy szűz királynőt, messze nyugaton, s az apró vesszőt keményen kilötte: átütött volna százezer szívet. De mégsem, mert Amor tüzes nyílát eláztatta a nedves, tiszta holdfény, s a fejedelmi szűz továbbhaladt szerelmi gondtól érintetlenül. Figyeltem, Amor nyíla hova hullik: egy kis nyugati virágra esett, mely fehér volt előbb, de most vörös a szív sebétől: úgy hívják, pipacs. Hozd el nekem; egyszer mutattam is. Annak levét, ha alvónak szemére csöpögtetik - mindegy, hogy férfi, nő, ha fölébred, örjöngő vágyra gyullad az első lény iránt, akire néz. Ezt hozd ide; de itt légy, mielőtt egy méröldet megtesz a leviátán!
MANÓ	Övet keríték negyven perc alatt A föld körül! (E1)	PUKK	A glóbusz köré negyven perc alatt övet keríték. (E1)

III/4.

OBERON	Ha nálam e virág, Álmában meglesem Titániát, S lehunyt szemére cseppentem levét. S az első dolgot, mit meglát, ha ébred -	OBERON	Ha meglesz a szer, álmában meglesem Titániát és cseppenként a szemére bocsátom. Amire ébredéskor rátekin

Oroszlán, medve, farkas vagy bika, Gyors pávián, vagy vén majom legyen - Szerelme vad hevével üldözi. S még mielőtt feloldanám e bájt - Mert másik fűvel azt kiolthatom - Ráveszem, adja apródját nekem. De ki jön itt? Láthatatlan vagyok, S kihallgatom beszélgetésüket.

III/5.

Jön Demetrius, nyomában Heléna

DEMETRIUS Ne fuss utánam, mondtam, nem szeretlek!
Hol van Lysander s tündér Hermia?
Azt én ölöm meg - ez meg engem öl meg!
Azt mondtad, ebbe az erdőbe szöktek, S én
itt vagyok, vadon egy vad bolond, Mert
Hermiámat nem lelem sehol. Tűnj el,
gyerünk; s nehogy tovább kövess!
HELÉNA Te vonzol engem ércszívű delej!
Nem úgy, mint mágnes a vasat: a szívem,
Mint az acél. Hagyd el a vonzerőd, S nem
lesz többé erőm utánam.
DEMETRIUS Szépen beszélék én? Csábítalak?
Nem mondtam el a tiszta igazat,
Hogy nem szeretlek, nem tudlak szeretni?
HELÉNA Es én azért is még jobban szeretlek.
Az ölebed vagyok, Demetrius;
Ha versz, csak még inkább hízelgek én.
Bánj úgy velem, ahogy kutyáddal: üss
Meg, rúgj belém, veszíts el; épp csak annyit
Hagyj, hogy - érdemtelenül - kövessetek.
Szívedben kérhetnék kisebb helyet - Legyen
nekem bár ez a legnagyobb - Hogy úgy bánj
velem, akár egy kutyával?
DEMETRIUS Ne szítsd tovább a gyűlöletemet;
Hányingerem van attól is, ha látlak!
HELÉNA S nekem hányingerem van, hogyha nem!
DEMETRIUS Hogy adhatod fel így szeméremedet? A
várost elhagyod, a sorsod annak (A)
kezébe téve, aki nem szeret; Egy éji
alkalom, s ez elhagyott Vidék sugallta
kísértésre bízod A tisztaságod drága
kincseit.
HELÉNA Az én kezeségem erényed. Az Ej
nem sötét, ha látom arcodat, Nem is
vagyok ezért az éjszakában; Es nem
hiányzik mások társasága,
(Hisz) te vagy szememben az egész világ!
Ki mondaná, hogy egymagam vagyok, Ha
az egész világ néz most is engem?
DEMETRIUS Én elfutok, elbújok a bozótba,
S itt hagylak téged a vadállatoknak!
HELÉNA Egy vadnak is gyengédebb a szíve -
De fuss, ha tetszik, fordul a mese:
Apolló elfut, s Daphne kergeti; Galamb
a griffre vág; s szelídke gím Tigrist
vadászik - céltalan sietség, Ha
gyávaság űz, s bátorság fut el.
DEMETRIUS Én nem vitázok itt tovább. Eressz!
S ha még követni mersz, nem is tudom,
De itt az erdőn bánok el veled!
HELÉNA Hohó - templomban, városban, mezőn Is
bánhatsz engem. Fúj, Demetrius!
Sértéseid botrány a női nemre.
Szerelmünkért mi nem harcolhatunk;
Nem kérhetünk, csak kérőt fogadunk.

Demetrius el

DEMETRIUS De követlek, s pokol lesz édes éjtem,
Ha meghalok majd imádott kezében. (El)
OBERON Menj, nimfa, menj! El sem hagyod e berket,
Es ő kergeti majd a te szerelmed.

III/6.

Jön Manó

OBERON Itt a virág? Légy üdvözölve, vándor.

(legyen az medve, oroszlán, bika, sovány sakál vagy izgága majom), azt szerelmes lélekkel követi. E varázsból csak akkor oldom el (egy másik fűvel meg tudom csinálni), ha szépen átadja a gyereket. De ki jön itt? Legyek csak láthatatlan, kihallgatom a társalgásukat.

Jön Demetrius, nyomában Heléna

DEMETRIUS Én nem szeretlek, tehát ne kövess! Hol
van Lysander s a szép Hermia?
Egyiket megölöm - másik megöl.
Te mondtad, hogy kiszöktek a vadonba,
és tessék: én készülök megvadulni, mert
nem találok édes Hermiámat. Úgyhogy
tűnés! és ne loholj utánam.
HELÉNA Vonzol magadhoz, keményszívű mágnes -
pedig nem vas vagyok, hiszen szívem
acélkemény. Vetkőzd le vonzerődöt, úgy
nekem sem lesz követni erőm.
DEMETRIUS Hát csalogatlak én? Teszem a szépet?
Nem inkább megmondtam világosan,
hogy nem szeretlek, soha nem is foglak?
HELÉNA Én ezért is csak még jobban szeretlek.
Pulikutyád vagyok, Demetrius:
ha megversz, annál jobban dörgölődzöm.
Használj kutyádnak, vess meg, rúgj belém,
végy semmibe, csak azt az egyet engedd,
hogy érdemtelenül kövessetek. Mi rosszabb
helyet kérhetek szívedben - bár számomra
ez is megtisztelő -, mint hogy használj,
ahogy kutyát szokás?
DEMETRIUS Ne ingereld a lelkemben az undort,
mert rosszul vagyok, ha csak rád tekintek.
HELÉNA Én rosszul vagyok, ha rád *nem* tekintek.
DEMETRIUS Te túlléped a szemérem határát,
hogy ideszöksz és átadod magad
annak kezébe, aki nem szeret, és
rábízod a tolvaj éjszakára, rosszat
sugalló, elhagyott helyekre a
szüzességed drága kincseit.
HELÉNA Erényeid lesznek védelmezőim:
nincs éjjel ott, hol arcod rám sugárzik, így
nem érzem, hogy éjjel volna most; nem
néptelen az erdő - népes az, mert nekem
te egy világot jelentesz: hogy
mondhatod, hogy egyedül vagyok, ha
egyszer rajtam a világ szeme?
DEMETRIUS En elszaladok, elbújok a fák közt, és
itt hagylak az erdei vadaknak.
HELÉNA A legvadabb is jobb szívű tenálad.
Szaladj, ha kell; átírjuk a mesét:
Apolló fut, és őt hajszoja Daphne;
galamb űzi a griffet: gyöngye őz a
tigrist kergeti - szédült futás, ha
gyáva elől menekül a bátor!
DEMETRIUS A nyafogásból elég volt; megyek.
Ha tovább jössz utánam, ne csodálkozz,
ha benn a fák közt elbánok veled!
HELÉNA Ó, persze - utcán, templomban, mezőn
bántasz már ügyis. Pfúj, Demetrius!
Gazságaid miatt van ez a botrány, hogy
női nememből kivetkezem. Párunkért
küzdeni -- nem a mi dolgunk; kérleljenek -
de ne mi udvaroljunk.

Demetrius el

OBERON Követlek, s máris a mennyben vagyok,
ha imádott kezedtől meghalok. (El)
Jó éjt, kis nimfa! Mielőtt legényed
hazatalál, még ő fog űzni téged.

Jön Pukk

Na, megvan a virág? Gyors vagy nagyon!

MANÓ Na, nézd csak: íme!
 OBERON Kérek, add ide!
 Van egy folyópart, hol kakukkfű nő
 Meg százszorszép s szerény ibolyatő,
 Fölöttük folyondártető, ahol
 Csipkebokor vadrózsára hajol. Ott hull,
 alélva táncba és gyönyörbe Éjjel
 Titánia e földi ölbe.
 Zománcos bőrét kígyó vedli ott, Mely
 gúnya éppen tündérre szabott. En ott
 szemére hintem a levét, Hadd nyelje
 el a mocsár képzelet. Vegyél te is, s
 kutasd a berket át: Egy bűbajos
 athéni lány imád Egy gőgös úrfit - aki
 ki nem állja;
 Kend meg szemét, de vigyázz, hogy a lányra
 Nézzen először! Megismeresz, remélem, (Egy)
 athéni férfit a viseletében! Úgyes légy, hogy
 az úrfi azután Jobban szeressen, mint eddig a
 lány. S itt légy az első kakasszó előtt!

MANÓ Teszem, uram, a tőlem telhetőt.

Mindketten el

PUKK Itt van, igen.
 OBERON Kérem, kérem hamar. Lankás helyen, hol
 kakukkfű repül, hol ibolyákra
 kankalin terül,
 fölébe lugasként a lonc borul,
 vadrózsa járja keresztül-kasul:
 ott alszik éjszaka Titánia,
 ha elbódítja tánc és muzsika; a
 kígyó mintás bőrét ott cseréli
 (egy tünderecske kabátnak kibérl) -
 ott megkenem szemét e fű levével,
 s ő mindenféle ocsmányságot képzel.
 Vegyél te is; járd be a ligetet: egy
 athéni lány hiába szeret
 egy gőgös ifjút - kend meg a szemét
 úgy, hogy a lányban lássa kedvesét,
 ha fölébred. Nem tévesztheted el,
 mivelhogy athéni ruhát visel.
 Úgy rendezd, hogy a fiú ezután
 szerelmesebb legyen, mint most a lány.
 Es várlak vissza kakasszó előtt.

PUKK Megteszek, Uram, minden tehetőt.

Mindketten el

IV/1.

Második szín

Jön Titánia, a tündérr királynő kíséretével

Hely: az erdő más része.

Jön Titánia, kíséretével

TITÁNIA Gyerünk, most még egy tánc, tündéri dal,
 Aztán a percnak harmadára el: Egy férget
 ölni pézsmarózsabimbón, Egy bőregérről
 vívni szárnyakért, Hogy kis manóim
 öltönyt kapjanak, S egy úzze el a
 nagyszemű bagolyt, Ki éjjel úgy huhog, s
 a jókedvünkre Nagy szemet mereszt.
 Énekeljete most Altatót, s aztán
 hagyjatok nyugodni.

TITÁNIA Egy táncra körbe még, tündéri dallal,
 aztán a percnak harmadáig - el: te
 heryőt ölsz a tearózsabimbón; te
 letéped a denevérek szárnyát, mert
 kell manókabátnak; te a baglyot
 csitítod, mert vigalmainkba mindig
 belehuhog. Kérem az altatódalt,
 aztán a dolgokra! hadd pihenjenek. *(Lefekszik)*

A tündérek énekelnek

1. TÜNDÉR Foltos kígyó, gőte, gyík,
 (BABVIRÁG) Meg ne lássam képetek! Zöld
 varangy, s mi undorít,
 Úrnőnkhez ne érjete!
 KÓRUS Philoméla, hív dalunk,
 Halkan hozzá hangolunk;
 Hallga, hallga! altatunk.
 Hallga, hallga! altatunk.
 Sem varázs, se bájolás Ne
 találja asszonyunk!
 Jó'tszakát, már alhatunk.

1. TÜNDÉR Villás nyelvű pöttyös kígyók,
 sörtés sünök, tűnjete! Gőték,
 gyíkok, zölden izzók,
 KÓRUS úrnőnkhez ne érjete!
 Fülemlé, erre szállj,
 mézes hangon muzsikálj.

1. TÜNDÉR Mérgespók se szőjön itt;
 (BABVIRÁG) Tűnjön el mind, aki árt! Férged,
 lepke, messze vidd -
 KÓRUS Csupasz csiga, ne csinál!
 Csalogánnyal száll dalunk,
 Halkan hozzá hangolunk;
 Hallga, hallga! altatunk.
 Hallga, hallga! altatunk.
 Sem varázs, se bájolás Ne
 találja asszonyunk!
 Jó'tszakát, már alhatunk...

1. TÜNDÉR Hosszú lábú ronda pókok,
 hálót itt ne gyártsatok!
 KÓRUS Csigák, férgek, csupasz pondrók,
 ma éjjel ne ártsatok!
 Fülemlé, erre szállj,
 mézes hangon muzsikálj.
 Édes álom, bűvös báj,
 édes álom, bűvös báj.
 Ártó varázs, szúrós darázs
 asszonyunktól messze járj;
 áldja álmát bűvös báj.

Titánia elalszik

Titánia elalszik

2. TÜNDÉR Rend van; nincs több szerepünk.
 (PÓKHÁLÓ) Álljon őrt egy, és gyerünk!

2. TÜNDÉR Gyerünk innen! Legyen csönd;
 egy marad őrködni fönt.

Tündérek el

Tündérek el, egy ór marad.

IV/2.

Jön Oberon, a virág nedvét Titánia szemébe facsarja

Jön Oberon és a levét Titánia szemhéjára facsarja

OBERON Amit ébren látsz előbb, Arra
 hidd, hogy szeretőd; Azt
 kívánd, és azt gyötörd!
 Legyen medve, macska bár,
 Varacskos kan, jaguár, Erezd
 úgy, ha ébredsz: már Régi
 kedves, aki vár. Kelj, ha erre
 gonosz jár! *(E)*

OBERON Amit meglát a szemed,
 hidd arról, hogy szeretted,
 hozza lázba szívedet.
 Lehet hiúz, macska, medve,
 vedlett vadkan, hátán serte -
 ha ráesik pillantásod,
 attól fogva őt kívánod.
 Láss valami undokságot! *(E)*

IV/3.

Jön Lysander és Hermia

LYSANDER Úgy látom, elfáradtál, kedvesem;
S bevallom, hogy utunkat sem lelem.
Pihenjünk, Hermia, hajó ez itt, Amíg a
hajnalfény tovább segít.

HERMIA Legyen, Lysander; keress fekhelyet,
Mert én e hantra hajtom fejemet.

LYSANDER Egy halmocska legyen a párna itt;
Egy szív, egy ágy, két kebel és egy hit.

HERMIA Azt nem, Lysander; kérlek, ha szeretsz még,
Hogy távolabb feküdj a kedvemért!

LYSANDER Jaj, édes, ártatlanságom sem érted!
A szavaim csak szerelmet beszélnek --
Azt mondtam, szívünk úgy össze van kötve,
Hogy szinte egy vágy, egy érzés szülötte.
Egy eskü fűzi össze a szívünk - Így két
reménnyel is egyet hiszünk. Engedj tehát
melletted hálni ma, S igaz leszek majd, nem
gaz, Hermia.

HERMIA Lysander szavaiban nincs hiba...
De mivé lesz Hermia hírneve,
Ha kiderül, hogy játszanak velem!
Épp ezért, kedves, szerelmedre kérlek,
Feküdj le távolabb, s tarts tisztességet:
Az ilyen elválasztás illeme
Most mindkettőnkhez jobban illene;
Ily távol légy; jó éjt, édes barát;
Szerelmed őrizd meg egy él'ten át.

LYSANDER Ámen, imádra áment felelek,
Ha hűtlenné leszek, ne is legyek!
Itt alszom: hozzon enyhülést az álom!

HERMIA Fele a kívánó szemére szálljon.

Elalszanak

IV/4.

MANÓ (jön) Árkot-bokrot átkutatam, S
athénire nem akadtam,
Kipróbálni, e virágra
Hogyan ébred fel a vágya.
Éjszaka és csönd. - Ki ez?
Rajta az athéni mez. Ő lesz,
kit uram kívánt: Kínoz egy
athéni lányt; S itt a szűz is!
álma mély, Nyirkos, piszkos
föld ölén. Bájós lélek, nem
feküdt E kőfoccal egyhelyütt.
Most e szemre - bírd ki már!
Rákerül a vak bűbáj.
(A virág nedvét Lysander szemébe facsarja)
Hogyha nyílik ez a szem, Űzze álmát
szerelem, Ébredj, ha elillanok!
Megkeresem Oberont... (E)

IV/5.

Jön Demetrius és Heléna futva

HELÉNA Ölj meg, édes Demetrius, csak várj!
DEMETRIUS Tűnj el, ha mondom, na; ne zaklass már!
HELÉNA Az éjben magamra hagynál? ne tedd!
DEMETRIUS Hagyj már magamra! érted? elmegyek... (E)

HELÉNA Egész kifulladtam e vad futásban.
Ahogy könyörgök, úgy vész el a bájam.
Boldog Hermia, bárhol fekszik ő,
Áldott szemében ott a vonzerő.
Mitől ragyoghat úgy? sós könnytől nem -
Az többször áztatta az én szemem.
Nem, nem - én csúf vagyok, csúf, mint a medve;
Hisz tőlem egy vadállat megijedne! Hát csoda,
hogy Demetrius is egyből Megretten tőlem, mint
egy szörnyetegtől. Milyen tükör vett rá csalóka
fényvel, Hogy küzdjek Hermia csillagszemével!

De ki van itt? - Lysander, földön! él?

Jön Lysander és Hermia

LYSANDER Az úttól, ugye, fáradt vagy nagyon,
én meg már nem tudom: arra? vagy erre?
Pihenjünk le, ha javasolhatom,
és helyezzük magunkat kényelembe.

HERMIA Jól van, Lysander, nézzél fekhelyet;
én itt e dombra hajtom fejemet.

LYSANDER E domb kettőnknek is alkalmas:
Egy szív, egy ágy, két test, de egy kapocs.

HERMIA Nem, jó Lysander; megteszed ugye,
hogy távolabb mész: ne feküdj ide.

LYSANDER Félre ne értsd ártatlan szavamat:
a szerelmes szó - közös gondolat. Úgy
értem: szívem tehozzád kötődik, így
egy szívünk lesz időtlen időkig.
Hűségünk, mint a lánc, olyan szoros,
ezért van két test, mégis egy kapocs.
Adj helyet oldaladnál, el ne kergess:
a közelségem, hidd el, nem lesz terhes.
A szófűzésben Lysander a nyertes.
Nos, nevezzenek nevetlen lánynak,
ha téged én terhesnek titulálak!
Mégis, a rend kedvéért, kedvesem,
feküdj csak arrébb, illedelmesen.
Ez a különválás - ugye megértés -
méltóbb erényes lányhoz és legényhez.
Tarts távolságot - és jó éjszakát; tarts
szerelmed egy életen át!

LYSANDER Ámen - imádra válaszul ez illik; múltjak
ki, mihelyt hűségem kimúlik! Itt alszom
hát. Ringasson el az álom!

HERMIA A kívánónak ugyanezt kívánom.

Elalszanak

PUKK (jön) Én az erdőt végigjártam, de
athénit nem találtam, akin
be tudnám mutatni, miként
tud e virág hatni.
Éji csend van - (Meglátja az alvó Lysandert)
hát ez ki?
Öltözékre athéni:
gazdám tehát róla mondta,
hogy azt a lányt megbántotta; (Meglátja Hermiát)
itt a lány is, alszik szépen, sáros, nedves fű
ölében: ágyát vetni hogy is merné e goromba,
rideg, szívtelen fickó mellé?
Bugris! szálljon szemedre e
varázsnak ereje!
(A virág levét Lysander szemére csöppenti)
Úgy ébredj, hogy szempilládon
álom többé ne tanyázzon.
Ébredj majd, ha eltűnök: én
Oberonhoz repülőök. (E)

Jön Demetrius és Heléna futva

HELÉNA Várj meg, ha meg is ölsz, Demetrius.
DEMETRIUS Menj; nem bírom, hogy folyton itt nyomulsz.
HELÉNA Itt hagynál éjszaka? Nem teheted!
DEMETRIUS Maradj magadnak! Egyedül megyek. (E)

HELÉNA Jaj, kifullaszt bolond vadászatom! A sok
fohászból kevés a haszon. Hermia
boldog, akárhol is fekszik,
mert áldott szeme mindenkinek tetszik.
Nem sós könnyek adják a ragyogását:
ha így lenne, én vinném el a pálmát.
Nem, nem; én ronda vagyok, mint a medve,
még a vadak is elkerülnék messze. Hát nem
csoda, hogy Demetriusom, mint szörny elől,
csak menekül vakon. Milyen gonosz tükör
szedett rá engem, hogy Hermia szemével,
vetekedjem? (Meglátja az alvó Lysandert)
De ki ez itt? Lysander, elterülve?

Halott? vagy elaludt? seb nincs, se vér.
Ébredj, ha élsz, Lysander, jó uram!

Halott? Vagy alszik? Nincs megsebesülve.
Lysander, jó barát, ébredj, ha élsz!

IV/6.

LYSANDER *(felébred)*

A tűzbe érted, édes, boldogan!
Tündér Heléna, természet csodája!
Átlüktet rajtad szíved dobbanása.
Hol van Demetrius? Ó, már e név,
E szó elég, (hogy) kioltsam életét!

HELÉNA

Ne mondj, Lysander, jaj, ne mondj ilyet!
Mit számít, ha ő érte ég? Tied,
Téged szeret! Elég az, ostoba!

LYSANDER Beéjrem Hermiával én? soha!

Már untat, mint a tegnapi csoda.
A kedvesem csak Heléna lehet.
Kinek kell holló egy galamb helyett?
A férfi akaratán úr az ész,
S különb vagy, érteni ezt nem nehéz.

HELÉNA

Mi felnő, az kellő időben érik;
Eretlen ifjú voltam én is végig,
Nem hallgattam soha a józan észre,
De most az ész az akarat vezére,
Az vonz szemedhez, hol mesénk e titka
Itt áll a szerelem könyvébe írva.
Ó, miért kellett ily csúf sorsra születnem? E
megvetést én mivel érdemeltem? Hát
nem elég, gazember, nem elég, Hogy
nem kaptam Demetriustól még Egy édes
pillantást - s nem is fogok -, De még te is
hibáim gúnyolod?
Ez nagyon fáj, nagyon! el sem hiszem,
Hogy azzal csúfolsz: udvarolsz nekem.
Isten veled! bár annyit megjegyeznék, Azt
hittem, benned több a szívemesség. Jaj,
hogy a nőt, akit egy férfi megvet, A másik
már kedvére sértegethet! *(E)*

LYSANDER *(főlébred)*

Es lelkem érted tűzbe menni kész!
Ó, kristályos Heléna! Mily remek a
természet, hogy látom szívedet!
Hol van Demetrius? Hitvány neve
csak arra jó, hogy végezzek vele!

HELÉNA

Ne, Lysander, nem kell a hősködés.
Na és - szereti Hermiát! Na és?!
Örülj, hogy Hermia téged szeret.

LYSANDER

Örülni? Nem. A nyugós perceket,
az unalmat szeretni nem lehet!

Nem Hermiát - Helénát szeretem:
holló helyett galambra vár szívem.

Vágyainkat kormányozza az ész,
s az ész szerint te nála többet érsz.

Minden megérik rendelt idején: így
fiatal s éretlen voltam én,

de most, képességeim birtokában
az értelem vezérli már a vágyam,
az irányít, hogy olvassak szemedben

a szerelemről, sorról sorra szebben.
Mit tettem, hogy ily durván gúnyolódasz?

HELÉNA

Mivel szolgáltam rá, hogy ilyet szólj?
Hát nem elég, ember, hát nem elég,
hogy soha ki nem érdemeltem még

Demetrius egy édes pillantását - még
csúfolod testem-lelkem hibáját? Igenis

bántasz: éppen az a rossz, hogy ilyen
sértő módon udvarolsz. De itt hagylak;

tudd meg az igazat: nemesebb lelkűnek
gondoltalak. A nőt, akit az egyik vérig

sért, a másik még gyalázza pont ezért?!
(E)

IV/7.

LYSANDER Nem látta Hermiát. Még tart az álmod -

Jobb, ha Lysandert többé sose látod. Mert
minél édesebbtől telt a gyomrunk, Annál
mélyebben kell majd undorodnunk; Vagy:
megtérhetünk (is) az eretnokségtől, De vak
gyűlölet lesz a szenvedélyből; Így hát te,
régii bűnöm, undorodom, Neked a
gyűlöletemet hagyom,
És te, szerelmem minden szenvedélye,

Szolgáid Helénát, vágyad őt kísérfé. *(E)*

HERMIA *(felsikolt)*

Segíts, Lysander! ments meg! ide, gyorsan,
És ezt a sáros kígyót tépd le rólam - Ó, jaj
nekem! de szörnyű volt ez álom.

Nézd, most is reszketek, s még egyre látom...

Azt hittem, kígyó tépte fel a testem, S te

nézted, ahogy szétmarcangol engem -

Lysander! hol van? eltűnt! istenem! Csak nem

hagy itt szó nélkül vesztemen? Hol vagy,

hallod? Szólalj meg, arra kérek! Mindjárt

elájulok, annyira félek.

Semmi. - Ereztem én, hogy elhagyott...

De megkeresem még, vagy meghalok.

LYSANDER
(magában)

Nem látta Hermiát. Te, Hermia,
aludj, s Lysandert ne lássad soha!
Mert ahogy épp a csemegék okoznak
a legkönnyebben csömört a gyomornak,
s az eretnek tant az utálja jobban, ki
előzőleg hitt a tévtanokban; úgy te is,
csömöröm és tévedésem, légy utálva
mindenestül, egészen! Erőim!

HERMIA *(főliriad)*

Hatalmasra nőjetelek,
hogy Helénának lovagja legyek! *(E)*

Segíts, Lysander! Segíts, édesem!

Egy kígyó tekereg a mellemen!

Jaj, szörnyű álom! Mily gondolatok!

Lysander, nézd, még most is vacogok.

Álmomban kígyó rágta szívemet, s te

csak nevetted szenvedésemet.

Lysander, nem vagy itt? Lysanderem!

Hallasz? Vagy elmentél? Felelj nekem!

Te jó ég, hol vagy? Micsoda dolog...

Szólj, édes, mert tüstént elájulok!

Nem! Úgy tűnik, hogy nem vagy a közelben.

Megyek: vagy te, vagy a halál öleljen! *(E)*

Titánia zavartalanul alszik

Vége a II. felvonásnak

HARMADIK FELVONÁS Első szín

V/1.

Jönnek a kollégák: Kurtha, Som, Ormándi, Cingár, Flótás és Tunyogh

KURTHA Mindenki itt van?

SOM Hohó! és ez milyen fantasztikus hely a próbára! Ez a zöld tisztás
lesz a színpadunk; a galagonyabokor az öltöző; és úgy játszunk az
egészet, ahogy majd a herceg előtt.

KURTHA Som Anti!

Hely: ugyanott.

Titánia továbbra is alszik. Jön Tetőfi, Tompor, Vinkli, Sipák, Lavór és Kórász

TOMPOR Együtt vagyunk?

TETŐFI Mind egy szálig! Es ez a hely csodálatosan megfelel próba
céljára. Ez a zöld gyeplő lesz a színpad, ez a galagonyabokor az öltö-
ző; és már rendesen játszunk mindent, ahogy majd a herceg előtt.

TOMPOR Tetőfi uram!

SOM No, mit akarsz, Kurtha komám?
KURTHA Van egy pár dolog ebben a Pyramusz meg Thisbéről szóló komédiában, ami nem fog tetszeni. Először is: Pyramusnak kardot kell húznia, ha megöli magát, amit a hölgyek sose bírnak elviselni. No, ehhez mit szólsz?
ORMÁNDI Az istenfáját! Körültekintést igénylő dolog.
FLÓTÁS Mindent egybevéve, szeretem hagyni ki a gyilkosságot.

KURTHA A világér' se! Van egy lehetőség, amivel megoldható a dolog. Irni kell nekem egy előszót, és abban benne lehet, hogy mi senkiben sem fogunk kárt tenni a kardjainkkal, és hogy Pyramusz nemis igazán halott; vagy - hogy még biztonságosabb legyen - mondjuk el, hogy én, Pyramusz még csak Pyramusz sem vagyok igazán, hanem Kurtha Miklós, a takács. Erre majd elmegy a kedvük a félelemtől!
SOM Hú, az ötlet meg van véve; nyolcas meg hatos sorokban kell írni.

KURTHA Miért? Akkor már ne sajnáljuk, legyen több vagy kettővel: legyen nyolcasban meg nyolcasban!
ORMÁNDI És az oroszlántól nem fognak félni az asszonyok?
FLÓTÁS Én tartok tőle, nyugodt lehetsz.
KURTHA Mesterek, meg kell fontolni a dolgot. Mert ha beviszünk - isten ments - még egy oroszlánt is a nők közé, az szörnyű élmény lesz; én mondom, nincs vadabb jószág egy eleven oroszlánnál! Tennünk kell valamit.
ORMÁNDI Hát akkor egy másik előszó mondja el, hogy ő meg nem oroszlán!
KURTHA Fenét! Mondja meg a nevét, a fél pofája meg bukkanjon ki az oroszlán nyakánál, és onnan destruáljon, hogy: „Hölgyeim”, vagyis „szép hölgyeim - azt kérem”, vagy „azért könyörögnék”, vagy „azért esedeznék önökhöz, hogy - nem kell félni, nem kell megijedni. Egy életem, egy halálom: ha kell, én feláldozom önmagáért az életüket! Örök életemben sajnálnám, ha azt hinnék, hogy oroszlánként jöttem ide! Nem! Én ilyen állapotban nem vagyok. Olyan vagyok, mint bárki más.” -- Na, és ezután már tényleg megmondhatja, hogy hívják; egész egyszerűen közölje velük, hogy ő Tunyogh, az asztalos.

SOM Rendben, ez pont így lesz. De van még két bökkenő: az egyik, hogy a teremben holdfényt kell csinálni - tudjátok, Pyramusz és Thisbe holdfénynél találkoznak.
TUNYOGH Süt-e a hold akkor este, amikor a darabunkat előadjuk?
KURTHA Naptárt, naptárt! Nézzük meg a kalendáriumban! - lássuk, van-e hold, lássuk, van-e hold!
SOM Igen, pont akkor este van.
KURTHA Hát akkor a teremben - ahol játszunk - nyitva hagyhatjuk az ablakot, és a holdfény bevilágít a kitar ablakszármakon. SOM Jó. Vagy valaki jöjjön be túskegokkal meg lámpással, és mondja el, hogy azért van itt, mert kifigurázza, vagyis prezentálja a holdsugar személyét. De van egy másik dolog is. Kéne egy fala nagyterem-be; mert a történet az, hogy Pyramusz és Thisbe a fal hasadékon át beszélgetnek.
ORMÁNDI Te egy falat oda sose viszel be! Nincs igazam, Miklós?
KURTHA Az egyik mesterek vagy egy másiknak, reprezentálnia kell a Falat; legyen rajta egy kevéske vakolat, egy kis oltott mész, jó erős habarcs, hogy ő a Fal; az ujját meg tartsa így, és ezen a nyíláson át fog Pyramusz Thisbével sugdolózni.
SOM No, ha még ezt is meg lehet csinálni, akkor jó. Gyertek, üljetelek le mind, egytől egyig, próbálni fogunk. Te kezdted, Pyramusz! Ahogy elmondtad a szöveged, menj a bokorba; és mindenki csináljon így, ha jön a végszó.

V/2.

MANÓ (jön) Miféle tökfejek hősködnék itt,
Királynőm lugasához ily közel?
Csak nem előadás? Ezt meglesem -
És játszom is talán, ha lesz okom.
SOM Kezdd el, Pyramusz! Thisbe, állj előbbre!
KURTHA (mint Pyramusz) Mint a virágok háj-illata, Thisbe -
SOM Bájl! Bájl!
KURTHA (mint Pyramusz) - báj-illata, Thisbe:
Szép Thisbe, olyan a leheleted.
De nézd! zajt hallok. Várj csak engem itt be,
Egy pillanat, és megint itt leszek. (El)
MANÓ Ki látott ennél furcsább Pyramust! (El)
FLÓTÁS Én ne is beszéljek?
SOM Már hogy a fenébe ne! Értsd már meg, hogy csak azért megy el, mert valami zajt hallott, megnézi, és jön vissza mindjárt.
FLÓTÁS (mint Thisbe) Szép Pyramusz, te fehér lilió,
Olyan piros vagy, mint a rózsa szín,
Te virgonc kicsikó, te kis zsidó,

TETŐFI Mi van, drága jó Tompor?
TOMPOR Van egy pár dolog ebben a Pyramusz és Thisbe-komédiában, ami sehogy se fogja jól kivenni magát. Kezdem azon, hogy a Pyramusznak kardot kell rántania, hogy megöli magát - a hölgyek ezt nem szenvedhetik. Ehhez mit szólnak?
LAVÓR Szűzanyám, ebből tényleg baj lesz.
KÓRÁSZ Azt hiszem, mindent összevéve, ki fog kelleni hagyni az ölést.
TOMPOR Lassan a testtel! Van egy módszerem, ami mindent megold. Irjunk, aszondom, egy előbeszédet, és ez az előbeszéd azt fejezze ki, hogy mi senkiben sem okozunk kárt a kardunkkal, és hogy Pyramusz igazából nem is hal meg. Sőt a teljes bizonyosság kedvéért az is legyen benne, hogy én, Pyramusz, nem is vagyok Pyramusz, hanem Tompor, a takács. Ez majd eloszlatja a félelmüket.
TETŐFI Rendben, lesz előbeszéd; nyolc meg hatos versformában lesz megírva.
TOMPOR Ne söröljünk már azon a kettőn: legyen csak nyolc meg nyolcasban.
LAVÓR Nem fognak a hölgyek félni az oroszlántól?
KÓRÁSZ Én is tartok ettől, előre megmondom.
TOMPOR Mester uraim, ezt fontolják meg magukban jól: behozni egy oroszlánt a hölgyek közé - Isten őrizzen! Szörnyű dolog lenne. Mert nincs félelmetesebb madár a földön az oroszlánnál; erre tekintettel kell lennünk.
LAVÓR Ezért még egy előbeszéd kéne, amely elmondja róla, hogy ő nem is oroszlán.
TOMPOR Nem, őt a nevének kell nevezni, és a fele arcának ki kell látszania az oroszlán nyakán keresztül; és neki magának is ki kell szólnia onnan, már így a színpadi defektus kedvéért, hogy aszongya: „Hölgyeim...” vagy „Szép hölgyeim, tisztelettel kérem”, vagy „alázattal kérem”, vagy „könyörgöm, ne féljenek, ne remegjenek; életemet és véretem ajánlom! Ha azt hinnék, hogy oroszlán gyanánt jövök ide, az életemet kockáztatnám. De én nem vagyok semmi ilyen szerzet: ember vagyok, ugyanolyan, mint a többi”: és ekkor aztán nevezze meg magát és mondja meg kertetelés nélkül, hogy ő pedig Vinkli, az asztalos.
TETŐFI Jó, így lesz. De van két komoly probléma: méghozzá, hogy hogyan hozzuk be a holdfényt a terembe; mert ugyebár Pyramusz és Thisbe holdfénynél találkoznak.
LAVÓR Fönn lesz a hold azon az éjszakán, amikor játszunk?
TOMPOR Naptárt, naptárt hamar! Nézzé meg a kalendáriumban: süt a hold? Süt a hold?
TETŐFI (naptárt vesz elő, megnézi) Igen, fönn lesz aznap éjszaka.
TOMPOR Na, hát akkor nyitva hagyhatjuk a nagyterem ablakának, ahol játszunk, az egyik negyedét: és a hold majd besüt az ablakon.
TETŐFI Igen; vagy pedig valaki bejön egy rőzsecsomóval és egy lámpással, és megmondja, hogy ő azért jön, hogy kifigurázza, vagyis megszemélyesítse a Holdfény szerepét. Aztán van még valami: falra is szükségünk van a nagyteremben, mert Pyramusz és Thisbe a történet szerint egy fal repedésén át beszélgettek.
LAVÓR Falat, azt nem lehet behozni. Mit szól ehhez, Tompor?
TOMPOR Valakinek el kell játszania a Falat. Legyen rajta egy kis malter vagy tapasztás vagy cement, hogy kifejezze a falságot; és tartsa így az ujjait, és ezen a hasadékon át fog suttogni a Pyramusz és a Thisbe.
TETŐFI Ha ez így mehet, akkor minden rendben van. Gyerünk, mindenki üljön le, és gyakorolja a szerepét. Pyramusz, maga kezdi; amikor befejezte a szövegét, bemegy abba a bokorba; és ugyanígy mindenki a végszava szerint.

PUKK (jön hátul) Miféle bunkók hangoskodnak itt, a tündéraszony pihenőhelyénél?
Ja, színdarab lesz? Azt meghallgatom, sőt be is dolgozom, ha úgy adódik.
TETŐFI Beszéljen, Pyramusz. Thisbe, készüljön elő.
TOMPOR Thisbe! Illatos fartóm vagy nekem -
TETŐFI „Parfóm!” „Parfóm!”
TOMPOR - Illatos parfóm vagy nekem, S a leheleted, Thisbe, mint a méz. De csitt! Egy hang! Várj itt egy darabig, míg szemem a hangnak utánaéz (El)

PUKK Hát ilyen Pyramuszt még nem pipáltam! (El)
SIPÁK Most kell beszélnem?
TETŐFI De mennyire, hogy most kell. Ugyanis arról van szó, hogy ő csak elment megnézni, hogy miféle zajt hallott, és mindjárt jön vissza. Értem?
SIPÁK Tündöklő Pyramusz,, te liliumfehér, bőrd piros virág és rózsaszínű zászló; te derék fiatal! te fúrge telivér!

S mint egy igásló, mely mindent kibír,
Találkozunk, Pyrám, a Pyna sírján -
SOM „Nina sírján”, ember! Nina! - De ezt még nem is kell mondanod.
Ezt Pyramusnak feleled, csak persze te fújod az egész szerepet,
végszavastul mindenestül. Pyramus, gyere már - végszó volt: „mely
mindent kibír”!

FLÓTÁS Jó!

S mint egy igásló, mely mindent kibír -

V/3.

Jön Manó és Kurtha számárfejjel

KURTHA (mint Pyramus)

Ha ilyen szép lennék, Thisbe, tiéd lennék csupán -
SOM Jaj, szörnyű. Ó, elképesztő! Elvarázsolnak bennünket! Fussunk,
meneküljünk, emberek! Segítség!

Som, Ormándi, Flótás, Tunyogh és Cingár el

MANÓ

A táncba! mint forgószél, ha kél,
Mocsáron át, és árkon-bokron át! Hol
lő leszek, hol eb, hol vadkan én, Fej
nélkül medve, hol izzó parázs,
S nyerít, ugat, rőfög, dőrmög, lobog,
Ló, eb, kan, medve, tűz utánatok. (Ei)

KURTHA Hova szaladnak? Jó vicc, rám akarnak ijeszteni.

ORMÁNDI (jön) Jaj, Kurtha, téged kipótoltak. Mit látok rajtad?
KURTHA Mért, mit látsz? A saját barom fejedet, ugyebár?

Ormándi el, Som be

SOM Az isten áldjon, Kurtha! Téged megoperáltak! (Ei)

KURTHA Értem én a tréfát! Szamarat csinálnak belőlem; meg akarnak
ijeszteni - ha tudnak! De azért sem mozdulok, akármit is baromkod-
nak; itt sétálok fel-alá, és énekelek, hadd hallják, hogy nem félek.

(Énekel)

A szénfekete hímrígó!
Narancsszín csőrivel;
Dalol az aranymálkó,
S ökörszem csivitel.

V/4.

TITÁNIA (felébred)

Mi' angyal ébreszt a virágos ágyból?

KURTHA (énekel) A csíz, veréb, pacsirtafi,
S a pletykáló kakukk,
Egy férj se merné mondani
Neki, hogy „te hazug”!

- mert igaz is! Ki állna le vitatkozni egy buta madárral? Ki közölné vele,
hogy hazudik, még ha olyan gyakran is kiabálja, hogy: „kakukk”.

TITÁNIA

Kérlek, nemes halandó, énekelj!
Elzsongította fülem a dalod.
Lenyűgözött az alakod, s felajzott
Erős erényed, esküdni neked, hogy
Első látásra megszerettelek.

KURTHA Az a gyanúm, hölgyem, hogy nagyon kevés oka van erre. Ha-
bár, hogy őszinte legyek, az ész és a szerelem manapság nemigen
fekszik össze - milyen kár, hogy valamelyik rendes szomszédjuk
nem boronálja egybe őket. - No! Alkalmadtán egész szellemes tu-
dok lenni.

TITÁNIA Te épp olyan bölcs vagy, mint gyönyörű.

KURTHA Nem, egyik sem; de ha volna annyi eszem, hogy magamtól
kitaláljak ebből az erdőből, az éppen elég lenne most.

TITÁNIA

E dús vadonból szólni mért akarsz?
S akár akarsz, akár nem, itt maradsz!
Tündér vagyok, s nem közrendbéli árny.
Országomban örökkön él a nyár,
S szeretlek téged - jöjj hát, jöjj velem!
Manóimat szolgáltnak rendelem,
A mélyből gyöngyöt hoznak fel neked,
Préselt virág közt álmod zengenek;
S halandó porod finommá teszem,
Hogy úgy lebbenj, mint légi szellemem.
Pókháló, Moly, Mustármag, Babvirág!

olyan kitaró vagy, mint a leghűbb igásló;
a Nílus sírjánál találkozunk.

TETŐFI „A Nínusz sírjánál”, ember! A Nílus az egy folyó, annak nincs
sírja. De ezt még nem kell mondanod, ezt majd csak a Pyramusznak
fogja választolni. Egyszuszra elmondja az egész szerepét, végszav-
vastul, mindenestül!... - Pyramusz, színpadra! Elhangzott a végszó:
„igásló”!

SIPAK Ja!

Olyan kitaró vagy, mint a leghűbb igásló.

Jön Pukk és a számárfejú Tompor

TOMPOR

Ha lennék is szép, Thiszbe, csak tiéd lehetnék.

TETŐFI Ó, borzalom! Szörnyűség! Kísértet jár köztünk! Gyorsan, em-
berek! Meneküljünk, emberek! Segítség!

Tetőfi, Vinkli, Sipák, Lavór és Kórársz el

PUKK

Én is jövök, és viszlek körbe-körbe
bozótba, gazba, sárba, kátyúba. Hol
lóbörbe bújok, hol medvebörbe, vadkan
leszek meg tűz, meg vad kutya.
Nyerítetek, ugatok, rőfögök, égek:
mint ló, eb, disznó, tűz ugrok elétek! (Ei)

TOMPOR Miért futnak el? Ez valami trükk a részükről, hogy engem
megijeszzenek.

LAVÓR (jön) Ó, Tompor, hogy elváltozott! Mit látok magán?

TOMPOR Mit lát, mit lát? A saját számárfejét látja, nem?

Lavór el

TETŐFI (jön) A Jóisten áldja meg, Tompor! Át lett alakítva! (Ei)

TOMPOR Látom én a trükkjüket: szamarat akarnak csinálni belőlem,
szeretnének megijeszteni. Ha sikerülne! De én innen el nem mozdul-
lok, bármit is csinálnak; föl-alá járkálok itten, és énekelek, hogy hall-
ják, mennyire nem félek.

(Énekel)

Dalol a bájos hímrígó,
a csőre fényes, sárga;
a kis cinkéből dől a szó;
a pinty torkát kitarja.

TITÁNIA (az éneklésre fölébred)

Mily angyal ébreszt szirmos nyoszolyámon?

TOMPOR

Veréb, pacsirta, ökörszem,
s az unalmas kakukk,
(kinek dalát el nem hiszem,
mégsem mondom: „hazug!”) -

jó vicc, tényleg, ki állna oda vitatkozni egy ilyen ostoba madárral? Ki
akarná meghazudtolni, mikor úgyis csak azt az egyet tudja kiabálni:
„kakukk”?

TITÁNIA

Kérlek, nemes halandó, még daloldj:
fülem megrészegül e dallamoktól,
szemem máris látványod rabja lett.
Erényeid erővel ingerelnek,
hogy most azonnal megvalljam: szeretlek.

TOMPOR Azt hiszem, asszonyom, arra nemigen találna okot. Bár,
hogy megmondjam az őszintét, az okosság és a szerelem ritkán jár
együtt manapság. Antul szomorúbb, hogy nem akad valami jóra való
szomszéd, aki összeboronálná őket. Hm, azért néha megengedek
egy kis humort magamnak.

TITÁNIA Amilyen szép vagy, olyan okos is.

TOMPOR Ez azért túlzás - de ha lenne elég eszem, hogy kikevered'
jek ebből az erdőből, az már kielégítené a saját igényeimet.

TITÁNIA

Az erdőből ne vágódj el, szívem:
itt fogsz maradni, ha tetszik, ha nem.
Én nem akármilyen szellem vagyok;
nálam örök nyár tart szolgálatot,
és most beléd szerettem: jöjj velem.
Tündéreimet melléd rendelem;
a tenger gyöngyeivel elhalmoznak,
füledbe édes altatót dalolnak.
Megtisztítlak a földi durvaságtól,
légiess leszel, szellemekkel játszol.
Borsóvirág! Pókháló! Porszem! Mustármag!

V/5.

Tündérek be

BABVIRÁG Készen állunk!
 PÓKHÁLÓ Én is!
 MOLY Én is!
 MUSTÁRMAG Mit csináljunk?

TITÁNIA Gyöngéden udvarolni kell az úrnak:
 Sétája közben szökdelni, cikázni;
 A szőlőt, körtét, zöld fügét lerázni,
 Bokorról lila szedret bogarászni.
 A poszméhek mézsejijét elhalászni,
 Viaszkos combjukból fáklyát csinálni,
 S gyújtónak fénybogárszemet találni,
 Így kíséritek kedvesemet hálni;
 Majd tarka pille szárnyát kibálni,
 S legyezve, álmodó szemére szállni
 Nem hagyni holdfényt. Bók, most sorba állni!
 Báj-báj, halandó!

BABVIRÁG Báj!
 PÓKHÁLÓ Báj!
 MOLY Báj!
 MUSTÁRMAG Báj!
 KURTHA Szívemből kérem méltóságotok kegyelmét. Kérem,
 nagyság, d neve?

POKHÁLÓ Pókháló.
 KURTHA Óhajtom bővebb ismeretségét, kedves Pókháló mester - ha
 elvágom az ujjamat, lesznek oly bátor! - Az ön neve, tisztelt uram?
 BABVIRÁG Babvirág.
 KURTHA Ajánljon, kérem, édesanyjának, Babhüvely asszonyságnak
 és édesapjának, Babszár úrnak. Kedves Babvirág mester, önnel is
 óhajtok közelebről megismerkedni. - S az ön neve, kérem, uram?
 MUSTÁRMAG Mustármag.

KURTHA Kedves Mustármag mester, jól ismerem az ön kitartását. Az a
 pipogya óriás marhaszelet sok nemes urat fölemésztt az ön családjá-
 ból. Mondhatom, nemegyszer könnyet facsart szememből az ön ro-
 konsága. Óhajtom erősebb ismeretségét, kedves Mustármag mes-
 ter.

TITÁNIA Gyertek, vigyétek lugasomba mind!
 Mintha a hold homályos szemmel nézne;
 Virágokkal hullatja könnyeit
 Egy erőszakkal megtört szüzességre.
 Nyelvét lekötvé, csitt! s el innen véle.

Titánia Kurthával és a tündérekkel el

VI/1.

Jön Oberon, a tündérkirály

OBERON Ugyan fölébredt-e Titánia;
 S vajon mi tűnt először a szemébe,
 Mit kínzó vággyal kell kívánnia? Itt
 jön futárom.

Jön Manó

Nos, megszállott szellem?
 Mi hír kísért e kísértetligetbe?
 Úrnőm szerelmes lett egy szörnyetegbe!
 Megszentelt lugasának közelében,
 Miközben ájultan aludt ben' éppen, Egy
 hős pojácahad, kézművesek, Kik
 műhelyben keresnek kenyeret,
 Találkoztak, hogy darabot csinálnak, Mit
 Theseus menyegzőjére szánnak. E
 vastagbőrűek legostobábbja Ki
 vígjátékukban Pyramust játssza, Jelenet
 végén a bokorba ment; En, megragadva
 ezt a véletlent, Szamárféjet kerítettem
 fejére. Bent épp a feleltre vár Thisbéje,
 S belép a komikus. Meglátva őt - Mint
 vadlibák a bős vadász előtt, Vagy
 rőtlibú varjúcsapat, mi késve Károgva
 rebben fel a dörrenésre, S széledve söpri
 fönn a híg leget - Futottak, látva őt, a
 mesterek. En hajtóm mind, buknak
 egymáson át, Egy „gyilkos”-t, más
 segítségért kiált.

Jön Borsóvirág, Pókháló, Porszem, Mustármag

BORSÓVIRÁG Parancs?
 PÓKHÁLÓ Parancs?
 PORSZEM Parancs?
 MUSTÁRMAG Parancs?
 MIND Parancs?
 Hová
 megyünk?

TITÁNIA Ezzel az úrral szépen bánjatok:
 ahogy ő lép, úgy szökdécseljétek,
 neki szedret, barackot szedjétek,
 epret, fügét és szőlőszemeket;
 lopjátok meg mézért a méheket,
 gyertyának tölük viaszt csenjétek,
 jánosbogártól tüzet kérjétek --
 szerelmes ágyunknál órködjétek; ha
 alvó szemén holdsugár remeg,
 lepkék szárnyából emyőt szőjétek.
 Mindegyitek illón tisztelje meg.

BORSÓVIRÁG Légy üdvöz, halandó!
 PÓKHÁLÓ Légy üdvöz!
 PORSZEM Légy üdvöz!
 MUSTÁRMAG Légy üdvöz!
 TOMPOR Alázatos szolgálja vagyok mindnyájuknak. Elnézést, de
 megmondaná uraságod a nevét?

PÓKHÁLÓ Pókháló.
 TOMPOR Örvendek, hogy megismerhetem az urat. Ha megvágom az
 ujjam, Önhöz fordulok bizalommal. És uraságod becses neve?
 BORSÓVIRÁG Borsóvirág.
 TOMPOR Kérem, adja át üdvözületemet anyjának, Borsóhüvely
 asszonynak és atyjának, Borsókaró úrnak. Ószintén örvendek, hogy
 megismerhettem. Es uraságod nevét szabad tudakolnom?
 MUSTÁRMAG Mustármag.
 TOMPOR Mustármag uram, jól ismerem az Ön béketűrését. Az a nagy
 mamlasz marhahús sok úriembert felemésztt az Ön családjából;
 megvallom, a rokonai már nekem is nemegyszer könnyet csaltak a
 szemembe. Örülök, hogy megismerhettem, Mustármag úr.

TITÁNIA Kísérjétek hálólhelyemre őt.
 A hold ma könnyben úszik, azt hihetnéd: s
 ha ő sír, könny borítja a mezőt,
 siratva megtiport szüzek keservét.
 Csak csendben: kössétek meg drága nyelvét.

Mind el

Második szín

Hely: ugyanott.
 Jön Oberon

OBERON Vajon fölébredt-e Titánia,
 s ha igen, min akadt meg a szemé,
 mibe bolondult örülten bele?

Jön Puk

PUKK Itt jön a küldöncöm. Na, kerge szellem,
 mi jó folyik az erdőben ma éjjel?
 Úrnőm egy szörnyet szeret szenvedéllyel!
 Bozótba rejtett nyoszolyája mellett, míg
 álmának révült órája tellett, egy csapat
 félnótás, nyers mesterember, kik Athénban
 gürcölnek este-reggel, egy színművet
 próbálni összeállt, melyet Théseus
 lagzijára szánt. A legostobább hólyag mind
 között, aki Pyramusz gyanánt müködött,
 kiment a színről valami bokorba; ezt
 kihasználtam, odamentem lopva, és
 számárfejet húztam a nyakára. Egy perccel
 később, Thiszbe végszavára hősünk belép
 - erre a többiek, mint vadlibák, ha vadász
 közeleg, vagy ahogy rőtes fejű csókafalka
 károgva fölrepül a puskahangra, szétoszlik
 és esztelenül kering, úgy rohangáltak
 összevissza mind. En hajtóm őket, folyton
 hasra esnek, már támadást meg gyilkost
 emlegetnek.

Így halt érzékük el a félelemben,
S így támadt ellenük az érzéketlen:
Ruhájuk tépte tüske, csipke, ág, Az
erdő sapkát, mindent lecibált.
S míg tébolyukban úzom őket egyre,
Ott áll az édes Pyramus feledve; És
rácsodálkozik Titániára -
Igy lett szerelmes ő egy vadszámárba.
OBERON Felülmúl minket a sors leleménye! De
kentél-e az athéni szemére Szerelmi
nedvet, parancsom szerint?
MANÓ Álmodtál-e? - ez épp egyezik; S
a lányt mellette - itt se tévedek: Ha
felébred, csak őt láthatja meg.
Jön Demetrius és Hermia

OBERON Húzódjunk félre, jönnek - ők azok;
MANÓ A nő! - (de) az úrfi hogy megváltozott...

VI/2.

DEMETRIUS Ó, mért azt szidod, kinek szerelem kell? Ily
bántó szóval bánj ellenfeleddel.
HERMIA Most még csak szidlak; mást is érdemelnél;
Megátkozlak, ha arra vetemedtél, Hogy
megöld Lysandert álmában érve. Véreből
gázolsz; vesd magad a mélybe, Es ölj meg
engem is!
Napfény a naphoz nem hűségesebb,
Mint ő hozzám! - s elhagyná, lehet, Az
alvó Hermiát? Inkább hiszem, Hogy
átszakadt a föld, s a hold ezen Egy
pillanat alatt keresztülér,
S éjszakába vált odaát a dél.
Csak te lehettél, te! nincs oka másnak.
Egy gyilkos ily komor s halálra sápadt.
DEMETRIUS Akit megöltél, inkább az ilyen,
Kegyeltenséged átdöfte szívem.
De gyilkosom, te úgy ragyogsz, oly szépen,
Mint a Hajnalcsillag fenn az égen.
HERMIA Hogy jön Lysanderhez... Hol van? nem érted?
Ő, jó Demetrius, add vissza, kérlek!
DEMETRIUS A vérebeknek vetném koncnak inkább!
HERMIA Takarodj, kutya! (Te) korcs eb! Kényszerít'sz hát,
Hogy még durvább legyek? Megölted őt? Ember
se légy az emberek előtt! Ő, mondj igazat egyszer
énnekem: Ébren te nem mertél ránézni sem, S
álmában ölted meg. Ő, hősi tett! Tenne egy kígyó,
egy vipera ilyet? Az tette, kígyó; mert nálad, te
féreg, Egy viperában sem maróbb a méreg.
DEMETRIUS Minek pazarlod szenvedélyedet?
Lysander vére bűnöm nem lehet;
Azt sem tudom, hogy meghalt volna már.
HERMIA Könyörgök, akkor mondd meg, merre jár!
DEMETRIUS S ha mondanám, azért mit követeljek?
HERMIA Jutalmad az, hogy nem kell elviselned; E
gyűlölt társaságból én megyek. Ha él,
ha nem, sose láss engemet! (Ei)
DEMETRIUS Amíg dühös, nincs értelme követni.
Jobb lesz, ha itt fogok leheveredni.
Álmom csődje: álmra váltható,
S a súlyos bánat még nagyobb adó;
E váltót úgy kezdem törleszteni,
Hogy ledőlök s kamatozom neki.
(Lefekszik és elalszik)

VI/3.

OBERON Mit tettél? Hogy tudtál ilyet hibázni;
Egy hű szerelmes pillájára rázni
A vágy nedvét? Hisz így szükségszerű,
A hű lesz csalfa, nem a csalfa hű!
MANÓ De sorsszerű: mert míg egy hű marad,
Hány millió esküszegő akad!

Az ész fölé a félsz kerekedik, s az ártatlan
világ is árt nekik: minden bozót a ruhájukba
kap, pattan az öv és röpül a kalap. Igy
vezettem a rémült társakat, míg Pyramusz,
új fejvel, ott maradt. Titánia - mintha csak
erre várna - fölébredt, s most szerelmes egy
számárba.
OBERON Ez jobban sült el, mint ahogy reméltem!
És megkentem a fűvel, ahogy kértem,
annak az athéninak a szemét?
PUKK Megtörtént. Megtaláltam fekhelyét. A lány is
ott pihen; minden remek. A fiú
reggel épp őt látja meg.
Jön Demetrius és Hermia

OBERON Álljunk csak félre: itt jön az athéni.
PUKK A nő ez volt, de nem ez volt a férfi!
Oberon és Pukk félrehúzódik

DEMETRIUS Miért lököd el, aki epedve vár?
Ellenkezésed ellenségnek jár.
HERMIA Addig örülj, míg szidalmazlak csak;
félek, okom van, hogy átkozzalak. Ha
te Lysandert álmában megölted, hát
áztasd vérrrel még jobban a földet, és
ölj meg engem is!
Hű volt hozzám, mint fényéhez a nap:
olyan nincs, hogy ő lopva elszalad az
alvó Hermiától. Hamarabb hiszem, hogy
lyuk támad a Földben, és ezen a Hold
leszáll és összevész a Nappal, hogy Új-
Zélandon éjjel van vagy nappal. Megölted
őt, már biztosan tudom: hogy gyilkos
vagy, látszik az arcodon.
DEMETRIUS Hogy áldozat vagyok! - mert az vagyok:
úgy átdöfte szívem, hogy meghalok; míg
te, ki gyilkosom vagy, sziporkázol, mint
ott a Vénusz, égi szférájából.
HERMIA Mi köze ehhez Lysandernek? Hol van?
Add vissza, kérlek, ha élve, ha holtan!
DEMETRIUS Inkább adnám hulláját a kutyámnak.
HERMIA Takarodj, dög!... Még egy szemérmes lánynak
is elfogy a türelme. Hát megölted? Ne tartsanak
férfinek soha többet. Mondd meg, ha hajlasz
még a nyílt beszédre: bele mertél-e nézni a
szemébe, vagy álmában csináltad? Hősi tett!
Egy kígyó, vipera csinál ilyet. Igen, vipera:
kettősnyelvű, álnok - mert nálad jobban kígyó
még nem ártott.
DEMETRIUS Rossz helyre címzed a haragodat:
Lysander vére hozzám nem tapad.
Sőt meg se halt, amennyire tudom.
HERMIA Könyörgöm, mondd meg, jól van-e vajon?
DEMETRIUS Ha megteszem, mi a fizetség érte?
HERMIA Hogy többé nem látsz, azt kapod cserébe.
A társaságodban csak szenvedek;
ha él, ha nem - jobb lesz, ha elmegyek. (Ei)
DEMETRIUS Nem követem, míg így keménykedik,
inkább itt maradok egy ideig. Ahogy a
bánatom súlyosbodott, az alvásom
lassan csődbe jutott;
én hiteleztem, de már nagyon várom,
hogy hátralékát törlessze az álmom.
(Lefekszik és elalszik)

Oberon és Pukk előrejön

OBERON Te mit csináltál?! Jól összezavartad:
a szert valami más fiúnak adtad. E
balfogásból kiszámítható,
hogy jóból rossz lesz - és nem rosszból jó!
PUKK Ha így van, hát a végzet tehet róla, mert
hűségesebből egy jut egy millióra.

OBERON Repülj most, mint a szél, e berken át.
Keresd meg az athéni Helénát. Beteg
a szenvedélytől, arca sápadt, Sójajt a
válygtól, vére lázban árad. Ha kell,
bűbájjal bár, de hozd el őt! Én addig itt
mentem a menthetőt.
MANÓ Megyek, megyek - és máris mentem - A
gyors tatár nyilánál sebesebben. (E)

VI/4.

OBERON Bíborszínű kis virág,
Akit Ámor eltalált,
Hints szemére tünde' báj.
(A virág nedvét Demetrius szemébe facsarja)
Hogyha meglátja a lányt, Bűvös fény ragyogja
át, Mint a Hajnal csillagát. Lázban ébredj,
mást ne láss, S tőle kérd a gyógyulást.

VI/5.

MANÓ (jön) Tündértáborunk feje! Ím,
Heléna! és vele
Itt az elvétett kölyök,
Ki szerelmet könyörög,
Megnézzük-e ezt a színt?
Oly bolond az ember mind!
OBERON Állj ide! Egy perc telik,
Demetriust felverik.
MANÓ S kettő egynek csap szelet -
Már magában ez remek; Nincs
ennél szebb élvezet: Kifordítok,
s rendezek!

VI/6.

Jön Lysander és Heléna

LYSANDER Mért gondold szerelmemet hazugnak? Hisz
gúny és megvetés nem sírva kél. Nézd!
esküim mind könny között fogannak, S az
igazság e pillanatban él.

HELÉNA Hogy is lehetne gúny, ami pecsét,
A hűség fényes bizonyosságaként?
Te egyre jobban játszod a hitet.
De esküd esküt őt, s átáni lélek!
Nemrég még Hermiáé volt szíved.
Mérj esküt esküvel, s nincs mit se mérned!
Tedd serpenyőkbe, s nézd meg mérlegét:
Egyforma könnyű mind, mesebeszéd.

LYSANDER Nem volt eszem, hogy esküdtem neki!
HELÉNA Most sincs, ha adott szavad megszegi.

LYSANDER Demetr(i)us nem rád, Hermiára vágyik -
DEMETRIUS (felébred)

HELÉNA Heléna! Úrnő, nimfa, tünemény -
Mihez hasonlítsam a szemed én?
A kristály sár! S ó, hogy csábít, dagad -
Csókos cseresznye - (e) két érett ajak!
Taurus hegyén a tiszta, fagyott hó, Mint
hajnal' szél legyez, fekete holló
(Lesz), ha kinyújtod kezed. O, csókkal áldom E
hószín hercegnőt, a boldogságom!
HELÉNA Jaj, ez gyalázat! S bírni még e poklot! Látom,
az terv, hogy velem szórakoztok; Ha volna
illem s érzés szívetekben, Nem mernének így
megalázni engem. Tudom, hogy gyűlöltek, s
még azt se tudtok, Csak akkor, hogyha
ketten összefogtok? Ha férfiak volnátok, mint
a látszat, Nem okoznátok bűt egy gyöngé
lánynak; Fogadkoztok, esküdtöztök, imádtok,
Miközben jól tudom, szívből utáltok! S most ti,
a két rivális Hermiánál
Vetélkedtek Heléna csúfolásán.
De nagyszerű, de férfias, de könnyed - Egy
lány szeméből gúnnal csalni könnyet! Egy
nemes lélek ilyen nem csinálna, Nem kerget
egy szegényt hisztériába, Hogy
szórakozzon, és hogy megalázza.

OBERON Az erdőt széleseben végigjárom, s az
athéni Helénát megtalálod. Lelkibeteg
szegény, majd összeszerezgy, minden
sójajjal drága vére fogy. Tereld a
lányt ide valamiképpen, addig a fiú
szemét megigézem.
PUKK Megyek, megyek, már rohanok;
tatár íjáról kilőtt nyíl vagyok! (E)

OBERON (a levét Demetrius szemhéjára facsarja)
Bíborvörös kis virág,
mit Ámor nyila eltalált,
illesd szeme bogarát.
Hogyha ránéz kedvesére,
úgy ragyogjon a szemébe,
mint a Vénusz fenn az égbe'.
Ha fölébredsz, őt meglátod,
tőle kérjed orvosságod.

PUKK (jön) Kapitányom, amit kértél:
Heléna épp itt van kéznél. A
fiú, akit én találtam, imádatlan
jár nyomában. Meghallgassuk,
miket mond? Minden halandó:
bolond!

OBERON Álljunk félre. Ha beszélnek,
Demetrius majd fölébred.

PUKK Akkor kettő esik egyre: páratlan
dolog, hitemre! Ez a
legjobb mulatság:
tótágast áll a világ.

Féltreállnak

Jön Lysander és Heléna

LYSANDER Mért gondold, hogy viccből ostromollak?
Könnyből mulatság nem fakasztható.
Látod: az esküim sírásba fúlnak; a könny a
tanú, hogy igaz a szó.

HELÉNA Hogy tünhet mindez viccnek a szemedben,
ha ilyen tanúk igazolnak engem?
Csak ontod itt az álbeszédet. De jaj,
ha két igazság összevész! Imádat
Hermiát - ő már mehet? Mérj esküt
eskühöz: semmit se mérsz; a
kettőnknek tett fogadalmaid nem
mozdítják a mérleg karjait.

LYSANDER Nem láttam tisztán, mikor őt szerettem.
HELÉNA Es most se látsz, ha eldobod szívedben.
DEMETRIUS Demetrius őt szereti, nem téged.

DEMETRIUS (fölébred)
Heléna! Nimfa! Istennő! Tökély!
Szemedbe nézni örök szenvedély,
oly tiszta kristály! Ajkad duzzadó
érett cseresznye, csókra csábító! A
Tauruson a szélfúttá, fagyott hó
vetési varjú színéhez hasonló,
ha kinyújtod kezed. O, jöjj karomba,
fehérség hercegnője, égi pompa!

HELÉNA A fenébe! A francba! Észrevettem, hogy
velem szórakoztok mind a ketten. Ha
szorult volna jó érzés belétek, ilyen
mulatsággal nem sértenétek. Utáljatok
(mert tudom, hogy utáltok): de hogy még
csúfolódní összeálltok?! Ti színre
vagytok férfiak csupán, mert gúnyból
jártok gyöngé nők után: fogadkoztok,
eltúlozva erényem, miközben, tudom,
gyűlöltek keményen. Versengve
udvaroltok Hermiának,
s most ellenem vagytok versenytársak.
Nagy fegyvertény és férfias kaland,
könnyekre bírni a gyámoltalant a gúny
szavával! Hát nemes, aki megsért egy
szűzlányt, próbára teszi türelmét - mert ez
jó játék neki?!

LYSANDER Ez nem szép, Demetrius; ne csináld! Tudod, hogy tudtam - vedd csak Hermiát! S én tiszta szívvel átadom neked A szerelméből saját részemet.
Te meg Helénát engedd át nekem, Az én szerelmem holtig ő legyen.

HELÉNA Hogy ember ennyi gúnyt még nem pazarlott!

DEMETRIUS Lysander, alkudj Hermiára, hallo! Nem kell. S ha szerettem is, vége lett. Hozzá csak szállásoltam szívemet, De hazatért Helénához megint, Es itt marad.

LYSANDER Heléna, el ne hidd!

DEMETRIUS Ne sértsd hűségem, ha nem ismered, Mert árát megfizettetem veled!
Na, jön a drága: ott a kedvesed.

LYSANDER Demetrius, bántó voltán nagyon: te Hermiát imárod, jól tudom. Nos, eldöntöttem, hogy mindent megoldok: én Hermiáról kedvedért lemondok. Te meg Helénát engedd át nekem, mert most és mindörökké szeretem.

HELÉNA Mennyit lihegnek fölöslegesen!

DEMETRIUS Lysander, tartsd meg Hermiádat: nem kell. Ha szerettem is, leszámoltam ezzel. Szívem nála csak vendégségben járt, de most Helénához hazatalált, és ott marad.
Heléna, el ne hidd.

LYSANDER Ne fitymáld le a más érzéseit, mert ez még sokba kerülhet neked.

DEMETRIUS Nézd, jön a párod; ott a kedvesed.

VII/7.

HERMIA (jön) Az éj, míg látásunkat elveszi, A hallásunk élesebbé teszi. S amennyit elveszít szemünk világa, Annyival élesebb a fül hallása. Szemmel, Lysander, nem találtalak; Nyomon követtem hát a hangodat. De mért hagytál szó nélkül vesztemen?

LYSANDER Mért őrizne, kit űz a szerelem?

HERMIA Lysandert - tőlem - szerelem? miféle?

LYSANDER Lysanderé, a bűbájos Heléne, Ki szebben aranyozza be a fényt, Mint a te összes „óhaj”-od az éjt. Mit jársz utánam? Vagy ebből sem érted, Hogy utálatból hagytalak ott téged?

HERMIA Ez nem te vagy. Nem mondtad igazán!

HELÉNA Es még egy összeesküvő, na, lám! Már értem! Összefogtatok ti mind, Es csúffá tesztek engem terv szerint. De Hermia, te hálátlan! Te is Közéjük álltál, hogy megszegyeníts, Es eljátszd ezt a hazug szerepet? Hát minden terv, amit egymásra bízunk - Nővéri eskünk, titkunk, s minden óra Együtt, míg illanó időnk szidtuk, Hogy válni kell - jaj, minden oda van? Az iskolánk, az ártatlan gyerekkor? Mikor mi, mint a művész istenek, Együtt alkottunk, egy minta után, Egy pamlagon tűnünk egy virágot, Egy dalt dúdolva egy hangnem szerint, Mintha a lelkünk s gondolataink Egybeforrtak volna. Nőttünk együtt, Mint egybenőtt két cseresznye, amely Elválva látszik, válva mégis egy, Mint két kedves bogó egy száron, így Látszólag két test s egyetlenegy szív, Vagy címerpajzson kettéosztott dísz, Egy úr jelöl, egy mellkast ékesít. S te szétválasztanád szeretetünk, Hogy sértegetni férfiakhöz állj? Ez nem barátság! nem leányhoz illő: Ezért nemünk is megró, nemcsak én, Bár én érzem kegyetlenségedet.

HERMIA Egész elképeszt szenvedélyes hangod.

HELÉNA Nem én szídlak, sőt, inkább még te engem. Hát nem te küldted Lysandert utánam, Hogy gúnyból arcom és szemem dicsérje? Es nem te mondtad másik kedvesednek - Ki az előbb még lábbal rugdosott - Hogy úrnőnek, nimfának, tüneménynek Nevezzen? Mért beszél így, hogyha gyűlöl? Es mért tagadja Lysander szerelmét, Mely csordultig tölti szívét - irántad, Es mért színlel szerelmet énnekem, Ha nem te küldted, s magától van itt? Igaz, én nem vagyok olyan kapós, Nincs annyi tróféám, se oly szerencsém; Egy boldogtalan szerelmes vagyok: Hát szánnod kellene, nem megalázni.

HERMIA Hogyan? Nem értem, mire célzol ezzel!

HELÉNA Dehogynem érted! Vágj komoly pofát, S húzd el a szád, ha félrefordulok, Kacsintsatok! édes kis tréfa ez, Es jól eljátszva színdarabba illik.

HERMIA (jön) Az éj szemünket tétlenné teszi, de cserébe fülünket élezi; amennyivel a látás joga csorbul, a hallás visszakapja kamatostul. Szemem, Lysander, semmit sem segített: a fülemmel találtalak meg téged. De mért hagytál ott olyan hirtelen?

LYSANDER Mért várjon, akit hajt a szerelem?

HERMIA Milyen szerelem hajt mellőlem el?

LYSANDER Olyan, akit mindig követni kell: a szép Heléna, aki úgy ragyog, mint ott a tüzes szemű csillagok. Mit jössz utánam? Végre fölfogod, hogy utállak, azért hagytalak ott?

HERMIA Ezt ugye nem gondolod komolyan?

HELÉNA Aha, ő is a szövetségben van! Már értem: mind a hárman összeálltak, s a játékhoz megtettek céltáblának. Rosszmájú Hermia! Hűtlen barát! Hát összeálltál, társultál ezekkel, hogy velem gonosz tréfát űzzetek? Vajon a sok bizalmas, titkos órát, fogadkozást, hogy nővérek leszünk; ahogy korholtuk a futó időt, ha válni kellett - ezt felejtsem el? Hogy barátnők voltunk az iskolában? Mi ketten, Hermia, mint istenek, túvel teremtettünk közös virágot egy hízmőmintán, egy vánkoston ülve, trillázva fontunk össze dallamot, mintha kezünk, vállunk, hangunk, eszünk egy testé volna. Így nőttünk föl együtt, mint két cseresznyeszem: más-mása szára, de másságában mégis egybeforrt: két édes bogó egy gyümölcsfaágon; látszatra két test, de a szívük egy; ahogy a címermezők képeit egy pajzson egy korona fogja össze. Es most széttépedt ezt a szép viszonyt, s barátnódet fiúkkal gúnyolod? Az egész női nem megróhat érte, bár egyedül enyém a fájdalom.

HERMIA Megdöbönt engem ez a szenvedély; én nem gúnyolok - tán inkább te engem.

HELÉNA Hát nem te küldted Lysandert, galádul, hogy kövessen és dicsérje szemem? S Demetriust, a másik szeretődöt, aki nemrég még lábbal rugdosott, nem te küldted, hogy nimfának nevezzen, meg istennőnek? Mért beszél ilyet, ha egyszer gyűlöl? S Lysander miért tagadja meg nagy szerelmét irántad, és tesz - nekem! - gyengéd ajánlatot, ha nem azért, mert te súgtál nekik? Én nem vagyok, mint te, a sors kegyeltje, nem lógnak rajtam forró szeretők: én viszonzatlanul kell, hogy szeressem. Ezt szánnod kellene, és nem lenézni.

HERMIA Én nem is értem, hogy miről beszélsz.

HELÉNA Csak igyekezz! Színlelj szomorú arcot - és vágj pofákat, ha elfordulok; kacsints a többiekre: kell a móka. Ha bejön, az évszázad vicce lesz.

Ha szánátok, s még volna kegyelem,
Nem állítotok céltáblának engem. Jó
mulatást! Részben az én hibám - S
majd meggyógyít távollét vagy halál.

LYSANDER Heléna, várj! hallgasd mentségemet,
Szerelmem, lelkem, életem, Heléna!

HELÉNA 0, ez remek!

HERMIA (*Lysanderhez*) Ne gúnyold, kedvesem!

DEMETRIUS Ha kérése kevés: megtiltom én!

LYSANDER A tiltásod se több, mint hogyha ő kér. Az sem
erősebb, mint az ő siráma. Helén(a),
szeretlek, életemre mondom; Mit érted
áldozok, hogy bizonyítsam; Hazug, ki azt
mondja, hogy nem szeretlek!

DEMETRIUS Jobban szeretlek én, mint képes ő!

LYSANDER Ha mondod, bizonyítsd be, állj elő!

DEMETRIUS Gyerünk!

HERMIA Lysander, mit jelentsen ez?

LYSANDER Menj innen, te cigány!

DEMETRIUS Mi lesz? Nem mer,
Csak úgy tesz.
(*Lysanderhez*)
Úgy csinálsz, mi, mintha jönnél?
De nem jössz, gyáva! reszketsz, mi? Tűnés!

LYSANDER Engedj, te macska, te, bogáncs, te átok!
Eressz, mert úgy lerázlak, mint a kígyót!

HERMIA Hogy lehetsz ilyen? Mi történt veled,
Szerelmem?

LYSANDER Szerelmed? - legyen a hóhér! Te undok
gyógyszer! (Te) keserű pohár!

HERMIA Ez nem csak játék?

HELÉNA De, s játszod te is!

LYSANDER Demetrius, én állom a szavam.

DEMETRIUS Azt tartsd be inkább; mert, lám, visszatart, Ki
mellett állsz, s már nem hiszek neked.

LYSANDER Igen? Megússem, megverjem, megöljem?
Ha gyűlölöm is, csak nem bántom őt.

HERMIA Mi? Bánthatasz jobban még a gyűlöletnél?
Igen? S mért gyűlölsz? Hogy van ez, szerelmem?
Nem Hermia vagyok? s te nem Lysander? Még
vagyok olyan szép, mint bármikor! Hisz éjszaka
szeretted; s még az éjjel Elhagytál volna - mondd,
az istenekre! - Valóban engem?

LYSANDER Igen, életemre;
És többé látni sem akartalak.
Hát ne kérdezz, ne kétkezdj s ne remélj;
Hidd el, nem játszom! nincsen igazabb -
Téged utállak, Helénát imádom.

HERMIA Ó, te szemfényvesztő, te rózsza férgé,
Te szerelmentolvaj! Hát idejöttél Éjjel, s
elloptad kedvesem szívét?

HELÉNA Na, szép! Nincs benned szégyen és szerénység,
Es nincs szemernyi szűzies szemérem? Nem
nyughatsz, mígnem szitkokat szakítasz Szelíd
szívemből? Álnok! Fúj, te báb!

HERMIA Még báb? Miért? - Hát, erre ment a játék!
Hát így vagyunk: összemérette véle Az
alkatunk. Hogy ő, lám, mily magas, S a
sudár természetével, alkatával, Igen, a
méretével nyerte őt meg. Azért nőttél hát
oly nagyot szemében, Mert ilyen törpe,
mert apró vagyok? *Apró!* Te mázolt májusi
karó! Te! Milyen apró? - Nem vagyok olyan
apró, Hogy tel ne érje körmöm a szemed!

HELÉNA Kérlek, ha csúfolódtok is, urak,
Ne hagyjátok, hogy bántson! Nem vagyok
Gonosz; és semmi hajlamom civődni.
Igazi lány vagyok a gyávaságban! Ne
engedjétek, hogy megüssön engem! Vagy
azt hiszitek: attól, hogyha kisebb, Bírok
vele...

HERMIA Kisebb? megint! halljátok?

HELÉNA Ne légy ilyen vad, drága Hermiám!
Hallgattam rád, mindig szerettelek;
S nem ártottam neked, kivéve, hogy -
Szerelmemben Demetrius iránt -
Elárultam szökésedet neki.

Ha volna tartás, érzés bennetek,
nem játszanátok aljasul velem.
De most megyek; részben az én hibám ez:
halál vagy távollét majd helyrehozza.
Maradj, Heléna; rám ne haragudj;
szerelmem, lelkem, életem, Heléna!

LYSANDER Kiváló!

HELÉNA Lysander, ne gúnyolódj!

HERMIA (*Lysanderhez*)
Ha ő hiába kér, én kényszerítlek.
Nem kényszeríthetsz, ahogy ő se kérhet;
fenyegetésed ugyanúgy lerázom. Heléna,
szeretlek, megesküszöm
az életemre (*Demetrius felé*), amit eldobok,
hogy bizonyítsam: igenis szeretlek.

DEMETRIUS (*Helénához*)
Hidd el, hogy én jobban szeretlek téged.

LYSANDER (*Demetriushoz*)
Hát gyere, bizonyítsd a szenvedélyed!

DEMETRIUS Gyerünk!

HERMIA Lysander, mit jelentsen ez?
(*Belekapaszkodik*)

LYSANDER Hagyjál, te szercesen!

DEMETRIUS Nem, nem, csak úgy tesz mintha lerázná -
(*Lysanderhez*) Kicsit dulakodtok, aztán majd
eltűnsz. Félsz tőlem, tudom!

LYSANDER (*Hermiához*)
Szállj le, te macska, te bogáncs! Eredj,
mert lerázlak magamról, mint a kígyót.
Ilyen goromba lettél? Hát mi történt,
drágám?

HERMIA Drágád?! Neked, te füstösképű? Féltre, te
romlott gyógyszer, állott szörp!

LYSANDER Te nem tréfálsz?

HERMIA De; úgy, ahogy te is.

HELÉNA Demetrius, én állom a szavam.

LYSANDER Ha nem adsz kötelezvényt, nem hiszem;
mert fogva tart egy gyöngébb kötelék.

DEMETRIUS Miért, hát üssem meg? Verjem agyon?
Bár gyűlölöm, de rosszat nem teszek.

LYSANDER Tehetsz-e nagyobb rosszat, mint ha gyűlölés?
És miért engem? Mi történt, szerelmem?
Nem vagyok Hermia? Nem vagy Lysander?
Én most is szép vagyok, mint azelőtt.
Ma este szeretted - meg el is mentél.
Vagyis - őrizzenek az istenek! -
elhagytál igazán?

HERMIA Úgy éljek, tényleg.
Reméltem, hogy már nem találkozunk.
Úgyhogy ne kételkedj, ne kérdezz, ne remélj,
ebben biztos lehetsz; nem tréfa az, hogy
gyűlöllek s Helénát szeretem.

LYSANDER Ó, jaj! (*Helénához*) Te csaló! Szípókás rovar!
Szerelmi tolvaj! Éjszaka osontál, hogy
ellopjad a páromat?

HERMIA Na, szép!
Nincs benned szerénység, női szemérem,
szégyent nem ismersz? Nyájas nyelvemet
türelmetlen válasza kényszerítet? Pfüj,
alajoskodó! Vásári bábu!

LYSANDER Szóval „bábu”? Hát érre megy a játék!
Már értem! Önagysága kérkedett,
hogy nálam magasabb, meg hogy sudárabb;
Lysandert azzal kábította el, hogy milyen
méretű személyiség! Azért nőttél oly nagyra a
szemében, mert én meg törpe, picike vagyok!
Milyen pici, te pürgált pózna, mondd? Milyen
pici?! Talán nem annyira, hogy körmöm el ne
érje a szemed!

HERMIA Kérlek, urak, ha gúnyolódtok is,
ne hagyjátok, hogy bántson. Sose voltam
veszekedős, nincs érzékem se hozzá. Én
gyáva vagyok, ahogy lányhoz illik. Ne
engedjétek ütni. Az csak látszat, hogy
mivel kissé talán alacsony, bírok vele.
„Alacsony”! Már megint!

LYSANDER Jó Hermiám, ne légy ily keserű. Én
mindig szerettelek, Hermia, titkol:
tartottam, ki nem adtalak, kivéve
egyszer, mikor szerelemből
Demetriusnak szoltam, hogy ti szöktök.

Utánatok ment. Én meg őtána. De elzavart, és megfenyegetett - Megüt, megrugdos, sőt, még meg is öl. És most, ha békén hagytok, elmegyek, S Athénba elviszem lidérces álmom, Es többé utánatok nem bolyongok. Engedjétek egy együgyű bolondot.

HERMIA Eredj hazá! Ki mondta, hogy ne menj?
 HELÉNA Egy bolond szív, amelyet itt hagyok.
 HERMIA Tessék? Lysandernél?
 HELÉNA Demetriusnál.

LYSANDER Ne félj, Heléna; nem fog bántani.
 DEMETRIUS Nem fogja. Bár a pártját te fogod.
 HELÉNA Ó, ez nagyon gonosz, ha megharagszik. Alattomos volt már az iskolában, Ha kicsi is, annál vadabb, ha támad.

HERMIA Megint kicsi? Csak apró, és kicsi? S ti túritek, hogy megalázzon engem? Eresszete rá!

LYSANDER Tűnj el már, te törpe!
 Te porszemnyi göröngy, te csepp, te görcs, Te borszemecske!

DEMETRIUS De kiállsz azért, Ki megveti szolgálataidat. Ne törd magad! S Helénát hagyd ki ebből; Ne pártfogold; mert ha csak egy kevés Szerelmet is mutatsz iránta, csúnyán Megfizetsz.

LYSANDER (Na) végre, nem lóg a nyakamban.
 Kövess - ha mersz -, és lássuk, ki különb, Kinek van több joga itt Helenához!

DEMETRIUS Kövessetek? Lépést tartok veled.
Demetrius és Lysander el

HERMIA Na, hölgyem - láthatod a művedet -
 HELÉNA Csak meg ne lépj!
 HELÉNA Nem bízom benned én; És jobb, ha nem vagyok hozzád közel. A te kezud tud gyorsabban cibálni, Viszont a lábam hosszabb, s elfutok! (Ei)

HERMIA Mit mondjak erre én? Csak bámulok. (Ei)

VI/8.

Oberon és Manó előjön

OBERON Ez a te vétked. Hogy mindig hibázol!
 Hacsak nem szándékkal eszelsz ki csínyeket.

MANÓ Tévedtem, szellemek királya, hidd el!
 Nem azt mondtad, hogy majd megismerem Athéni viseletben emberem?
 Ha megnézzük, kétség se férhet hozzá,
 Hogy tényleg egy athéni lett bolonddád.
 De nézd csak meg: ki rendezhetne jobbat,
 Hisz engem ez a lárma szórakoztat.

OBERON Lásd, küzdeni helyet még nem találtak;
 Vess hát, Robin, az égre fellegárnyat!
 Vonj dús ködöt a csillagfény elébe,
 Váljon az éj, mint Acheron, sötétre, S vezesd félre a két ellenfelet, Nehogy egymás elé kerüljenek! Egyszer Lysandert utánozd a hanggal, S dühítsd Demetriust gonosz szavakkal, Majd mint Demetrius szórj szitkokat; Egymástól így csald őket távolabb, Míg homlokukra mászik ólomlábom, Mint a halál, a verdő szárnyú álom. Akkor te cseppentsd Lysander szemébe E fű levét - úgy hat képzeletére, Hogy ereje feloldja tévedésed,
 S a szem enged a látvány kényszerének. Reggelre meg egész komédiánkat Álomnak higgyék, meddő látomásnak, Es térjenek vissza Athénbe mind, Es holtig éljenek e frigy szerint. Míg végzel, én királynőmhöz megyek, S ha enyém lesz az indián gyerek, E szörny látványától szemét feloldom, Es béke lesz köztünk a régi módon.

MANÓ Tündér uram, gyerünk, gyorsan szegik
 Az éji sárkányok fellegeink,

Ő jött utánad; én vággyal utána; de azóta lehordott, elparancsolt, megfenyegetett, hogy megüt, megöl: úgyhogy, ha hagytok, csendben elmegyek, haza, Athénba, bolondságaimmal, s nem követlek tovább. Hadd menjek el: ez ilyen egyszerű, és én szeretlek.

HERMIA Na, hát eredj! Ki akadályoz ebben?
 HELÉNA A bolond szívem, amit itt hagyok.
 HERMIA Lysandernél, ugye?
 HELÉNA Demetriusnál.

LYSANDER Ne félj, Heléna! Nem fog bántani.
 DEMETRIUS De nem azért, mert te védelmezed!
 HELÉNA Mérgében gyors tud lenni és gonosz. Hörcsög volt már az iskolában is; amilyen kicsi, úgy meg tud vadulni.

HERMIA Már megint „pici”? „bábu”? „alacsony”? Mért túritek, hogy így pocskondiázzon? Hadd férjek hozzá!

LYSANDER Törpe, takarodj! Te minimál, te laposkúszó inda, te pötty! Te pont!
 DEMETRIUS Nagyon töröd magad, pedig szolgálatodra nincs igény. Helénával ne foglalkozz, ne szólj, ne fogd a pártját, eszedbe ne jusson iránta gyengéd figyelmet mutatni, mert drágán megfizetsz.

LYSANDER (*Hermiára mutat*) Már nem lóg rajtam, kövess tehát, ha mersz, hogy bizonyítsuk, Helénához kinek van több joga.

DEMETRIUS Követni? Nem! Fej fej mellett megyünk.
Lysander és Demetrius el

HERMIA Kisasszony, az egészről Ön tehet: ne távozzék!
 HELÉNA Én nem bízom meg Önben, és nem maradok ezekkel egy körben. A küzdelemben gyorsabb az Ön keze, de lábam hosszabb, s jól futok vele. (Ei)

HERMIA Hát mindenkinek elment az esze? (Ei)

Oberon és Pukk előreönnnek

OBERON Tessék, a hanyagságod. Folyton tévedsz, vagy szándékosan kevered a bajt.
 PUKK Hidd el, árnyak királya, véletlen volt. Nem te mondtad: nem téveszthetem el, mivelhogy athéni ruhát visel?! Es annyiban nem is vagyok hibás, hogy athént érintett a varázs; és annyiban nem is bánom, hogy így van, hogy gyönyörködöm balgaságaikban.

OBERON Látod, a lovagok párbajra készek. Gyorsan, Robin, csinálj szuroksötétet. Az Acheronnál is feketébb köddel a csillagos eget sietve föld el, s a vetélytársakat úgy vezesd félre, hogy útjuk egymást sehol el ne érje. Hol úgy szólalj meg, mint Lysander nyelve, Demetriust galádul ingerelve; hol átkozódj Demetrius gyanánt - így válaszd szét a két ifjú titánt, míg szemhéjukra észrevétlenül denevérszárnyú, ájult álom ül. E füvet facsard Lysander szemére, mert e növénynek páratlan erénye, hogy az ilyen bajt rögtön orvosolja, s így újra jól forog a szemgolyója. Ha fölébrednek, e kavarodás csak álom marad, meddő látomás; a szeretők Athénba visszatérnek, és holtukig e kötelékben élnek. Én megyek, ráveszem Titániát, hogy a fiút kezembe adja át; aztán föloldom abból, amit tesz azzal a szörnyrel - s újra béke lesz.

PUKK Tündérkirályom, nagyon kell sietnünk: az éj kocsija elrohog felettünk.

S ím, Auróra fényes hírnökének
Közeledtére minden kósza lélek
A temetőbe tér. S a kárhozottak,
Kik útszélén s folyamsírban nyugosznak,
A féregágyba fekszenek be ismét;
Mert félnek, a nap szégyenükre vet fényt;
A világtól önként száműzetésben,
Ezért időznek ők az örök éjben.
OBERON Mi más tündéreként szárnyalunk az éjjel,
Mert én gyakran a Hajnal kedvesével
Mint erdőkerülő járom a vadont, Míg
napkelet kapuja lángot ont, S kítárva
Neptunusra aranyát, Festi a sós, zöld
tenger taraját. De te azért siess csak,
rád ne várjunk; S a virradatig akkor
megcsináljuk. (E1)

VI/9.

MANÓ Fel s alá, fel s alá,
Csalni őket fel s alá;
Falu, város fél, naná!
Csald őket, Puck, fel s alá.
Itt jön egy!
LYSANDER (jön) Hol vagy, te hős Demetrius? Na, szólj!
MANÓ (Demetrius hangján) Én itt, gazember! karddal. És te hol?
LYSANDER Megyek veled.
MANÓ (Demetrius hangján) Gyere csak, jobb e hely,
Erre simább.
Lysander el. Demetrius be
DEMETRIUS Lysander, hát felelj!
Te gyáva nyúl, már elszöktél - vagy félsz?
Bokorba? Hova bújtál? Nem beszélész?
MANÓ (Lysander hangján) Te szájhős, csillagoknak jár a szád,
Es bokrot szurkálész? Mért nem jössz tovább? A
verést keresed? Gyere, gyerek! Megraklak úgy,
hogymegmelegeted! Nem kard, bot kell neked.
DEMETRIUS Ott vagy - megállj!
MANÓ (Lysander hangján) Ha férfi vagy, gyere hangom után!
Manó és Demetrius el. Lysander be
LYSANDER Ő hív ki mindig, mégis menekül;
Mire elérem, máshová kerül.
Gyorsabb az átkozott, mint én vagyok;
Futok nyomában, mégis elhagyott; El is
estem a sötét, rögös úton;
Megpihenek. (Lefekszik)
Segíts, napfény, kijutnom!
Csak lássam egyszer sápadt fényedet, Úgy
utolérem, hogy megmeleget! (Elalszik)
Be Manó és Demetrius
MANÓ (Lysander hangján) Ha-ha-ha! gyáva! Mért nem jössz? Mit állsz?
DEMETRIUS Várj meg, ha mersz! de te csak kiabálsz, S
eltűnsz, ha megpróbállak utolérni,
Nem mersz megállni, és szemembe nézni.
Hol vagy?
MANÓ (Lysander hangján) Gyere csak, gyere; itt vagyok!
DEMETRIUS Nem, mert csak játszol. De még megkapod,
Csak lássam egyszer újra meg a fényt!
Eredj utadra! Ájulás kísért,
Hogy végigmérjem ezt a hideg ágyat.
Számíthatsz rá, ha két a nap, ott várlak.
(Lefekszik, és elalszik)
HELÉNA (jön) Ó, fárasztó, hosszú unalmas éjjel!
Enyhítsd időd s derülj a láthatáron;
Hogy hazatérhessek a hajnalfénynek

Ott fénylik Auróra hírvivője:
most indulnak haza a temetőbe a
kísértetek. Ám a kárhozottak,
kik útszélén vagy víz alatt nyugosznak,
már elmentek kukacos fekhelyükre,
nehogy a nap rálásson szégyenükre:
ők önmagukat zárták ki a fényből, így
nemi válhatnak el a sűrű éjtől.
OBERON De mi másfajta szellemek vagyunk, a
Hajnalnak találkat adhatunk; az erdő
nekem vadászterület,
míg ki nem nyitja kapuját Kelet,
és ráözönlök Neptunra a fénye,
sós zöld vizét sárgásaranyá téve.
Mindazonáltal siessünk, ne késsünk,
jobb, ha az üggyel hajnal előtt végzünk. (E1)

PUKK Föl és le, föl és le,
csalom őket föl és le,
világosból sötétbe,
rémületnek ölébe. Itt
jön az egyik.
LYSANDER (jön) Hol vagy, Demetrius? Hallod, beszélj!
PUKK (Demetrius hangján) Itt, te gazember. Megvárlak, ne félj!
LYSANDER Máris jövök.
PUKK (Demetrius hangján) Kövess: erre tudok egy jobb helyet.
Lysander a hang nyomában el
DEMETRIUS (jön) Lysander, te piszok!
Te szökevény! Te gyáva! Menekülsz?
Na, szólj, hol vagy? Melyik bokorban ülsz?
PUKK (Lysander hangján) Te senkiházi! Hengegysz égre-földre,
meg fűnek-fának, hogy kivel mész öltre,
de jönni nem jössz? Nagyszájú gyerek!
Az kéne, hogy bottal megverjelek, mert
nem érdemelsz kardot.
DEMETRIUS Erre vagy?
PUKK (Lysander hangján) Gyere tovább: a fű itt nagyon nagy.
Mindketten el
LYSANDER (jön) Elöttem jár és messziről csahol -
mikor beérem, megint nincs sehol.
A nyavalyásnak nagyon gyors a lába;
szinte rohantam, de minden hiába; és
itt az útnak is vége szakad. Lefekszem
itt. (Lefekszik)
Siess, te pirkadat: amint
kibontod szürkés-kék világod, Demetriuson
szörnű bosszút állok. (Elalszik)
Jön Puck és Demetrius
PUKK (Lysander hangján) Ha-hó-ha! Gyáva nyúl, nem jössz utánam?
Kerülgetik egymást a színpadon
DEMETRIUS Várj meg, ha mersz! Mostanra kitaláltam, hogy
mit csinálész te: folyton csak cikázol, mert
férfimódra elem állni fázol.
Most hova lettél?
PUKK (Lysander hangján) Elkapsz, ha sietsz!
DEMETRIUS Nem, mert te játszol, De még megfizetsz,
ha napvilágnál elem mersz kerülni. Fussál
tovább. Nekem már elterülni
van csak erőm ezen a hideg ágyon. (Lefekszik)
Ha megvirrad, ígéretem beváltom. (Elalszik)
HELÉNA (jön) Ó, végtelen, gyötrelmes éjszaka, hajtsd
az időt! Ragyogj, fényes Kelet, hogy
napvilágnál mehessenek haza

MANÓ Tőlük, kik megvetik a társaságom.
Te, álom, hunyd le (a) bánatot szememben,
S lopj el magamtól kis időre engem.
(Lefekszik, és elalszik)
Három csak? Még egyet végy,
Mindkettőből kettő: négy.
Itt jön sírva - gyöngye lény!
Cupido gonosz legény,
Bolond ez is már szegény.
HERMIA (jön) Soha ily fáradtság és ennyi bánat, Nem
tépett túske, áztam harmaton - Nem
tudom már vonszolni sem e lábat. Nehéz
a vágygal lépést tartanom. A virradatig
itt megpihenek.
Lysandert óvja ég, ha küzdenek!
(Lefekszik, és elalszik)

VI/10.

MANÓ Föld fog át,
Álmodj hát,
Míg pillád
Megkenem,
Oltsa vágyad gyógyszerem.
(A fű nedvét Lysander szemébe facsarja)
Ébredj fel,
S gyönyörrel
Halmazd el,
Ki ott áll;
Azt öleld, kit elhagyta!
Vedd, amit a közmondás ád:
Mindenki a maga párját,
Te azt, ami ébren vár rád.
Jancsi Dorkát,
Zsák a foltját,
Hím a nöstényt megtalálja, s jól tegye dolgát. (E)

VII/1.

Jön Titánia, Kurtha, a tündérek és Oberon hátul

TITÁNIA Jöjj, ülj le mellém e virágos ágyra,
Míg kedves képedet simogatom,
Vadrózsát tűzök szóród bársonyába,
Es szép nagy füleid felcsókolom.
KURTHA Hol van Babvirág?
BABVIRÁG Jelen!
KURTHA Vakard a fejem, Babvirág! Hol van mőszijő Pókháló?
PÓKHÁLÓ Jelen!
KURTHA Mőszijő Pókháló, kedves mőszijő, vegye kézbe a fegyvereit,
és kerítsen nekem egy vöröscombú poszméhet valami bogáncskóró
tetején; és kedves mőszijő, hozza el nekem a mézes sejtjeit. De ne
törje magát annyira munka közben, mőszijő, és vigyázzon, kedves
mőszijő, hogy a lépesmézet se törje el, sajnálnám, ha ragadni kez-
dene, signor. Hol van mőszijő Mustármag?
MUSTÁRMAG Jelen!
KURTHA Adja idea mancsát, mőszijő Mustármag! Kérem, ne ceremó-
niázzon, kedves mőszijő!
MUSTÁRMAG Mit parancsol?
KURTHA Semmit, kedves mőszijő, csak segítse Pókháló lovagot a va-
kargatásban. Borbélyhoz kell mennem mőszijő, mert azaz érzésem,
hogy fantasztikusan szőrös a képem. Es én olyan érzékeny számár
vagyok, hogy ha a szőröm egy kicsit is csiklandoz, már csinálnom
kell valamit.
TITÁNIA Talán zenét óhajtanál, szerelmem?
KURTHA Egész jó fülem van a zenéhez. Hát szóljanak köcsögdudák,
kolompok!
TITÁNIA Inkább mondd, szívem, mit kívánsz ma enni?
KURTHA Helyes! egy köteg abrakot.
Elragcsálnék valami jó száraz zabot.
A helyzet az, hogy nagy étvágyat érzek
egy bála friss szénára.
Jó széna, édes széna, nincsen párja!

PUKK innen, hol gyűlölik személyemet.
Addig az álom talán utolér,
s személyemtől engem is megkímél.
(Lefekszik és elalszik)
Még csak három? Híja van:
két ilyen kell, s két olyan.
De lám, sírva itt jön ő;
Ámor olyan cselszövő,
prédája lesz minden nő.
HERMIA (jön) Soha még ennyi bajt, ilyen keservet:
vizes vagyok, és sebekkel teli;
nem bírom tovább vonszolni e terhet:
lábam a vágyamat nem követi.
Lefekszem hajnalig. (Lefekszik)
Óvja az ég
Lysandert, hogyha párbajozik még. (Elalszik)

PUKK Fű ölében
aludj szépen;
becsöppentem
neked menten
jó szerelmes, ezt az írt.
(A levelet Lysander szemhéjára facsarja)
Holnap reggel
tisztá szemmel
újra vágyod
régii párod,
aki érted annyit sírt.
Most is úgy lesz, ahogy mondják:
megtalálja zsák a foltját.
Szerelmes a választottját
ébredéskor kapja meg:
vegye el és tartsa meg.
Ásó, kapa, nagyharang, nincs tovább kaland. (E)

A szerelmesek alszanak

Vége a III. felvonásnak

NEGYEDIK FELVONÁS Első szín

Hely: ugyanott.

Lysander, Demetrius, Heléna és Hermia alszik. Jön Titánia és Tompor;
Borsóvirág, Pókháló, Porszem és Mustármag, valamint más Tündérek;
Oberon hátul, láthatatlanul

TITÁNIA Jöjj, tagjaid e virágágyra tedd le,
míg bájos orcádat cirógatom,
rózsát teszek fényesszőrű fejedre,
és szép nagy füleidet csókolom.
TOMPOR Hol van Borsóvirág?
BORSÓVIRÁG Parancs?
TOMPOR Vakargassa a fejemet, Borsóvirág. Hol van mőszijő Pókhá-
lő?
PÓKHÁLÓ Parancs?
TOMPOR Mőszijő Pókháló, kedves úr, ragadja meg a fegyvereit és lő-
jön nekem egy vörös csipőjű nagy méhet a bogáncskóró tetején; és,
kedves mőszijő, hozza el annak a mézesgyomrát. De ne törje magát
túlottan ezzel az akcióval, mőszijő, ja és mőszijő, vigyázzon, hogy a
mézesgyomor ki ne fakadjon; nem venném a szívemre, hogy bele-
fulladjon a mézbe, szinyőre. Hol van mőszijő Mustármag?
MUSTÁRMAG Parancs?
TOMPOR Adja ide az öklét, mőszijő Mustármag. Kérem, hagyjuk az
udvariaskodást, kedves mőszijő.
MUSTÁRMAG Mi a kívánsága?
TOMPOR Semmi, kedves mőszijő, csak segítsen a nemes Pókháló úr-
nak vakarni. El kell mennem a borbélyhoz, mőszijő, mert úgy érzem,
váratlan gyorsasággal megszőrösödött az arcom tája; és én olyan
érzékeny számár vagyok, hogy ha a szőröm csak kicsit is szúr, már
vakaródzhatnékom van.
TITÁNIA Óhajtasz muzsikát, édes szerelmem?
TOMPOR Meglehetősen jó fülem van, így zeneileg. Jöhet a csörgő
meg a kasztanyett.
TITÁNIA Vagy mondd, szerelmem, enni mit kívánsz?
TOMPOR Tényleg, egy kis takarmány! Elrágnék valami jó száraz za-
bot. Kedvem lenne egy köteg szénához is: jó széna, édes széna,
nincs is annak párja.

TITÁNIA Van egy kalandvagyó manóm, s ha bátor,
Hoz friss diót a mókus odújából...
KURTHA Inkább ennék egy-két marék babot.
De könyörgök, egy szolgád se zavarjon,
ne háborítson senki sem, mert én
„Coitó, ergo szuny”.
TITÁNIA Aludj csak, én meg karjaimba fonlak;
Tündérek, gyorsan el, ki merre lát!

Tündérek el

Így szövi át a folyondárt a lonc;
S a szilfa kérges ujjait a nöstény-
Borostyán lágyan így gyűrűzi be.
O, hogy szeretlek! Hogy kívánlak én!

VII/2. (Nász)

VII/3.

Elalszanak.

Manó be

OBERON Itt vagy, Robin? Látod e szép idillt?
Kezdem sajnálni már a kínjait. Nemrég,
mikor találkoztunk az erdőn, (Épp) e csúf
baromnak szerzett örömet; Kioktattam,
és csúnyán összevesztünk, Mert akkor
tett a szőrös üstökére Koronaként egy
friss virágfűzért.
S a harmatcsepp, mely a virágok kelyhén
Keleti gyöngyként duzzadt azelőtt,
Most könnyként rezgett a bimbók szemében,
Ahogy siratták önnön szégyenük. Gúnyolni
kezdték akkor, s jólesett, Ó halkan kért,
legyek türelmesebb, Én követeltem (az)
ellopott fiút, Id'adta nyomban, s egyik
szellemével Még elvitette Tündérhonig.
Most a fiú enyém, így hát feloldom Szeméről
ezt az ocsmány torzulást. Te meg, Manóm,
vedd már le az athéni Fejéről ezt az
elvárásolt maszkot, Hogy együtt ébredvén a
többiekkel, Hadd térhessen vissza Athénbe ő
is, S e csíny többé ne is jusson eszébe, Csak
mint egy nyugtalan és lázas álom. De még
előbb feloldom a királynőt. *(Titániához)*
Bár lennél olyan, mint rég;
S látnál úgy, mint régen még!
Ámor, hol tüzet fogott,
Már Diána sápad ott.
Titániám, most ébredj, asszonyom!

VII/4.

TITÁNIA *(felébred)*
Micsoda látomások, Oberon!
Mintha számárral lettem volna... kedves.
OBERON A kedves ott hever!
TITÁNIA Hogy eshetett ez?
Ó, mily taszító most pofája is!
OBERON Csak csendben. Vedd le ezt a főt, Robin! S
Titánia, zenéddel rájuk szálljon Halálnál
mélyebb, érzéketlen álom.
TITÁNIA Zenét! Búbajos álom, halk zeném.

MANÓ *(Kurthához, miközben leveszi a számárfejet)*
Most pislogj a magad számárszemén! OBERON
Zenét!

Zene zendül

Jöjj, fogd meg a kezem, királynóm,
És ringasd el a földjüket velem;

Táncolni kezdenek

Megint szeretjük egymást, kedvesem,
Es holnap táncolunk fenségesen,

TITÁNIA Van egy buzgó tündérem, aki majd
a mókustól hoz friss diót neked.
TOMPOR Jobban szeretnék egy-két marék szárított borsót. De ké-
rem, mondja meg az embereinek, hogy ne zavarjanak: rám tört az ál-
mosság, itt az ideje, hogy kissé eloxáljak.

TITÁNIA Aludj hát, s én a karjaimba fonlak.
Tündéreim, ti széledjétek szét.

Tündérek el

Így fonja be, szelid csavarodással, a
vadszóló a loncot; puha repkényi így
gyűrűzi a szilfa kérges ujját.
O, hogy imádlak! Hogy rajongok érted!

Elalszanak

Jön Pukk, Oberon előrejön

OBERON Itt vagy, jó Robin? Bájós kép, ugye? A
rajongását lassan szánni kezdem; az
erdőn lenn találkoztam vele: virágot
gyűjtött e torzult bolondnak.
En összeszidtam, megróttam keményen,
mert a barátja szőrös homlokát
friss, illatos virággal koszorúzta -
s a harmatcsepp, mely azelőtt a bimbón
úgy gömbölyödött, mint keleti gyöngy,
most benn ült a kis virágok szemében,
mint könny, amely szégyenüket siratja.
Mikor már mindezt a szemére hánytam,
s ő szelíden kérte türelmemet,
követeltem az ellopott fiúmat;
ő tüstént belement, és érte küldött
egy tündért, aki elvitte lakomba.
Most hát, hogy megvan a gyerek, föloldom
Titánia szeméről ezt a rontást.
Te pedig, jó Pukk, szedd le ezt a bőrt a
fess athéni széptevő fejről: hadd
ébredjen ő is a többiekkel, s velük a
városba visszatérve a mai éjjel
történeseit
csak vad, zavaros álomnak tekintse.
De először föloldom a királynőt.
(Levet facsar Titánia szemhéjára)
Erezz, ahogyan máskor érzel, Nézz,
ahogyan máskor nézel. Diána szent
ürömfüve
erősebb, mint Ámor tüze.
Titánia, ébredj, szép asszonyom!

TITÁNIA *(fölébred)*

Oberon! Szörnyű álom súlya nyom!
Azt álmodtam, hogy szamarat szerettem!
OBERON Ott van a párod.
TITÁNIA De hát hogy tehettem? Ó, hogy taszít már
a szőrös pofája!
OBERON Halkabban! Robin, vedd le a fejét!
Titánia, zenét! Ennek az ötnék
az érzékeit álomgúzsba kösd meg.
TITÁNIA Zenét! mely rájuk mély álmot suhint.

Halk zene

PUKK *(leveszi Tomporról a számárfejet)*
Saját bolond szemekkel láss megint.
OBERON Most tánczenét!

A muzsika tánczenére vált

Felkérhetem a hölgyet?
Ringassuk meg az álmukhoz a földet!

Oberon és Titánia táncol

Most újra egyetértünk, te meg én,
és kört táncolunk holnap éjfélen

	Theseus herceg nászán győztesen, S megáldjuk, hogy utódja szép legyen. Ott majd e két pár is hűségesen Megesküszik a boldog ünnepen.		Théseus palotája közepén, megáldjuk házat násza kezdetén. Ott esküszik a két hű lány s legény Théseus esküvői ünnepen.
MANÓ	Kél a nap, uralkodónk! Hallgasd a pacsirtaszót!	PUKK	Tündérkirály, figyelj jól: a pacsirta reggelt szól.
OBERON	Akkor úrnőm, mint az árny, Lebbenjünk az éj nyomán. Kerüljük a földgolyót, Sebesebben, mint a hold.	OBERON	Akkor csendben, asszonyom, kövessük az éjt nyomon. Föld golyóján körbeszállunk, még a hold se gyorsabb nálunk.
TITÁNIA	Jöjj, uram, s míg szél repít, Mondd el, hogy történt ez itt, Hogy álmomból emberek Közt a földön ébrednek.	TITÁNIA	Jöjj, s ahogy szállunk a széllél, mondd el, mi történt az éjjel; hogyan lehet, hogy nem is tudtam: halandók közt, lent aludtam?

Oberon, Titánia és Manó el

Pukk, Oberon és Titánia el.

VII/5. (Szünet)

VIII/1.

Harsonák hangja. Jön Theseus Hippolytával, Egeus és a kíséretül

*A négy szerelmes és Tompor alszik tovább.
Kintről kürtszó. Jön Théseus, Hippolyta, Égeus és kíséretük*

THESEUS Keresse meg az erdészt valaki;
Mivel a szertartásnak vége már!
S minthogy a nap nagy része hátra van,
Szerelmem, halld kutyáim kórusát;
Eresszétek őket a déli völgybe!
S mondtam, az erdészt hozzátok ide.

THÉSEUS Szaladatok a vadászmesterért: a
mai áldozatot bemutattuk,
s minthogy még igen fiatal a nap,
hallgassuk meg a kutyáim zenéjét.
Oldjátok el a falkát lenn a völgyben;
mondom: futása vadászmesterért.

Egy szolga el

Egy szolga el

HIPPOLYTA Mi, szép királynőm, (a) hegytetőre hágnak,
Es hallgatjuk e zengő szólamot, Ahogy a
visszhang köztük kavarg.

Királynőm, menjünk föl a hegytetőre:
ott hallgassuk, ahogy egymásba ömlik a
kutyák és a visszhang muzsikája.

Egyszer Cadmussal voltam s Herkulesse,
Mikor medvét hajtottak spártai Ebekkel
Kréta erdein. Sosem Hallottam olyan hősi
zajt; az erdők, A lég, a patak s minden
körülöttük

HIPPOLYTA Együtt vadásztam egyszer Héraklésszal
és Kadmoszal Kréta erdőiben,
mikor a medvét spártai kutyákkal
szorongatták. Nem hallottam soha
vitézesebb ugatást: nemcsak az erdő,
hanem az ég, a forrás, a vidék is
együtt vonított; nem hallottam még
ily édes, összecsengő dörgedelmet.

THESEUS Egy hangorkán volt! Nem hallottam én még
Oly diszharmoniót, oly égi zengést.

THÉSEUS Az én falkám is spártai tenyésztés:
lógó pófájúak, sárgák; fülük
föltörüli a harmatot a fűről;
a térdük görbe, nyakukon a bőr
lazán gyúrt, mint Thesszália bikáin.

Az én kutyám is, nézd! mind spártai;
Lefüggő szájú és homokszínű; Csüngő
fülük söpri a hajnal harmatát; A térdük
görbe; bőrlebernyegük Meg, mint a
thesszáliai bikáé; Lomhák, de a szájuk,
mint a harang, Egymás alatt. Hogy
édesebb robajt Nem hallottak Krétán s
Thesszáliában. Itélj magad!
(Észreveszi az alvókat)

THÉSEUS Nem gyors futók, de hangjuk összecseng,
mint sok harang: zenésebb kutyafalkát
nem szölongattak, kürttel nem tereltek
Krétán, se Spártában, Thesszáliában.
Majd meghalod. (Meglátja az alvó szerelmeseket)

De csönd! miféle nimfák?

EGEUS Uram, aki itt alszik, az a lányom; Lysander
ott; az meg Demetrius; E lány - az
öreg Nedár Helenája; Nem értem,
hogy kerültek ide együtt.

ÉGEUS Uram, a saját lányom alszik itt,
ez itt Lysander, ez Demetrius,
ez Heléna, a vén Nedár leánya.
Csodálkozom, hogy együtt látom őket!

THESEUS Nos, nyilván jó korán keltek ma május Ünnepeinek
ritusaihoz, és
Meghallva szándékunk, köszönteni
Jöttek élénk. Mondd, Egeus, nem épp
Ma kell választ adnia Hermiának?

THÉSEUS Nyilván korán keltek, hogy
elvégezzék a május ritusát; és itt maradtak,
hogy ünnepünkön tisztelegjenek.
De mondd, Egeus, nem ma van a napja,
hogy Hermiának döntenie kell?

EGEUS De ma, uram.

ÉGEUS Ma van, uram.

THESEUS Menj, s mondd meg, ébresszék a kürtök őket.

THÉSEUS Kürtöljenek ébresztőt a vadászok!

VIII/2.

Harsonák hangja; a szerelmesek felriadnak

*Kürtszó; a szerelmesek fölrezennek: Lysander Hermiát, Demetrius
Helénát pillantja meg elsőnek. Kiáltás bentről; erre fölugranak*

THESEUS Barátok, jó reggelt - Bálint-nap elmúlt! S
e madárcák csak most kezdik a nászt?
LYSANDER (felébred)
Bocsánat, uram!

Hát szép jó reggelt. Bálint napja elmúlt:
ezek a pinyek csak most párosodnak?
LYSANDER Bocsáss meg, uram.

A szerelmesek letérdelnek

THESEUS Kérlek, álljatok fel!

THÉSEUS Kérlek, keljetek föl.

A szerelmesek fölállnak

Tudom, vetélytársak vagytok ti ketten.
Hát honnan e világraszóló összhang; A
félétekenység és a gyűlölet
 LYLANDER Uram, döbbenet mondom, félig ébren, S
félálom közt - de így is, esküszöm, Én
nem tudom, hogy kerültem ide;
De azt hiszem - s hazudni nem szeretnék -,
Most úgy tűnik, igen, csak így lehet: Én
idejöttem Hermiával. És
Az volt a tervünk, elszökünk Athénból,
Ahol a törvény nem hagy minket össze...
 EGEUS Elég! - eleget hallottál, uram! Törvényt,
ha mondom, törvényt a fejére! Szökni
akartak, szökni! s így akartak Meglopni
minket, lásd, Demetrius - Tőled a
jegyesed; s tőlem a tervet - A
szándékomban, hogy a tiéd legyen.
 DEMETRIUS Uram, Heléna mondta el nekem
Mérész szökésük tervét át az erdőn;
Eddig követtem őket dühösen,
S engem Heléna, ábrándjaival.
De felség - nem tudom, mi csoda által,
Mert csoda volt - szerelmem Hermia
Íránt elolvadt, mint a hó, és immár
Olyan, mint a játék emléke, melyre
Még kisgyermekkoromban vágyakoztam; S
most minden érzés, hűség a szívemben,
Szemem gyönyöre, vágya: csak Heléna. Ő
volt, uram, (a) jegyesem, mielőtt Megláttam
volna Hermiát; de őt Undorral löktem el,
mint étket a beteg; Ám meggyógyulva,
most, hogy érzem újra Az eredeti ízt, már
ezt kívánom,
Erre vágyom, s ehhez ragaszkodom.
 THESEUS (A) jó sors hozott össze, szerelmesek. De
később erről még majd hallhatunk.
Döntésed, Egeus, felülbírálok;
Mert itt, e templomban, együtt velünk
Lassan égi kötést kapnak e párok. S
mivel a hajnalt jócskán túlhaladtuk, A
tervezett vadászatot halasztjuk.
Es el velünk, Athénbe vissza! mert mi:
Egy hármast fogunk megünnepelni.
Jöjj, Hippolyta!

Theseus Hippolytával, Egeus és a kíséretük el

VIII/3.

DEMETRIUS Elöttem mindez egyre elmosódik,
Mint távoli, felhőszerű hegyek.
 HERMIA Nekem meg úgy tűnik, mint hogyha mindent
Duplán láttam volna.
 HELÉNA Így érzem én is;
És úgy találtam meg Demetriust,
Mint (a) kincset; az enyém, és mégsem az.
 DEMETRIUS Biztos, hogy itt vagyunk? Úgy érzem én,
Még mindig alszunk, s egyre álmodunk.
Szerintetek itt volt előbb a herceg?
 HERMIA Igen, s apám.
 HELÉNA Meg Hippolyta is.
 LYLANDER S tényleg azt mondta, (a) templomba kövessük -
 DEMETRIUS Hát akkor ébren álmodunk. Gyerünk!
S majd elmeséljük, mi történt velünk.

Demetrius, Heléna, Lysander és Hermia el

VIII/4.

KURTHA (felébred) Ahogy végszavam jön, hívjatok, megyek! A követ-
kező ez: „Szép Pyramus, te fehér lilió” - hej-hó! Som Antil! Flótás
fűjtatójavító! Kolompár Ormándi! Cingár! Úristen! Eltűntek, engem
meg itt hagytak aludni! - Fantasztikusan egyéni verzióm volt. Egy
álom volt, de az ember esze is tótágot áll, ha ki akarja mondani,
milyen álom volt az. Szamár, aki megpróbálja megfejteni azt az ál-
mot. Azt hittem, hogy én - ember nincs, aki kimondaná, mi voltam
én! Azt hittem, hogy - és azt hittem, hogy nekem - de az se normális,
aki kimondja, mim volt nekem! Ember szeme nem hallott, ember füle
nem látott, emberi kéz nem képes megízlelni, a nyelv megérteni, se a
szív számot adni arról, mi volt az én álom! Megkérem Som An-

Ti ketten ellenfelek voltatok:
honnan van ez a nyájas egyetértés,
hogy bízni mer a féltő gyűlölet, s
békésen alszik ellensége mellett?
 LYLANDER Uram, csak zavartan tudok felelni,
alvás és ébredés közt; esküszöm,
nem emlékszem, hogy ide, hogy kerültem.
De azt hiszem - vagy mégse? nem tudom -,
de igen, már emlékszem, így igaz: mi
ketten Hermiával el akartunk
Athénból menni biztonságos helyre,
ahol a törvény már nem tiltja meg -
 ÉGEUS Elég, elég; uram, magad is hallod! A
törvényt, a törvényt hívom fejére!
Szökést fontolgattak, Demetrius, hogy
téged és engem kijátsszanak: téged
menyasszonyodtól fosztva meg, engem
pedig atyai jogaimtól.
 DEMETRIUS Fenség, a szép Heléna szólt nekem,
hogy ide az erdőbe tartanak;
én magamonkívül követtem őket, Heléna
meg szerelmes vággyal engem. De,
uram, nem tudom, milyen erőtlől (pedig
erő volt!) Hermia iránti
szerelmem úgy elolvadt, mint a hó:
kisdéd játéknak tűnik most szememben,
amilyet gyermekként dédelgetünk; és
most szívem hűsége, bizodalma,
szemem fénye, igaz gyönyörűsége
csakis Heléna. Ő volt jegyesem, mig
meg nem pillantottam Hermiát,
s őt meg nem untam, mint beteg az ételt;
de egészségem visszatért, s megint illet
kérek, kívánok, akarok,
és örökre e koszt nál maradok.
 THÉSEUS Szerencsésen találtátok meg egymást; majd
elmondjátok később, hogy esett. Jó
Egeus, megmátsítom szavad:
a szentélyben, velem s mátkámmal együtt, e
két pár örök hűséget fogadjon. S minthogy a
reggel megfogyatkozott, a vadászatot mára
félretesszük. Fel hát Athénba, mind a három
pár: ott ünnepély, királyi pompa vár. Jöjj,
Hippolyta.

Théseus, Hippolyta, Égeus és kíséretük el

DEMETRIUS Az egész olyan apró és ködös,
mint felhőkbe vont távoli hegyek.
 HERMIA Olyan nekem, mintha bandzsitanék,
és minden duplán látszana.
 HELÉNA Valóban. Demetrius, mint talált gyöngy: enyém,
és mégse az enyém.
 DEMETRIUS Biztos vagy abban, hogy ébren vagyunk?
Nekem úgy tűnik, még alszunk, álmodunk.
Szerintetek
itt volt a herceg, s mondta, hogy kövessük?
 HERMIA Igen, apámmal.
 HELÉNA Es Hippolytával.
 LYLANDER A szentélybe kell mennünk útánuk.
 DEMETRIUS Ezek szerint ébren vagyunk; kövessük,
és közben halljuk: ki mit álmodott!

Demetrius, Lysander, Heléna és Hermia el

TOMPOR (felébred) Mikor az én végszavam jön, szóljanak és én belé-
pek. A következő az lesz, hogy -0, szép Pyramusz". (Asít) Hahó! Te-
tőfi Peti! Sipák, a fűjtatójavító! Lavór, a bádogosl Kórász! Te jó
Isten! Ezek meglógtak, és engem itt hagytak aludni. Egészen ritka
álomban volt részem. Olyan... vízió volt, hogy annak a mikéntjé elme
fő nem foghatja. Az ember szamarat csinálna magából, ha
megpróbálná előadni. Azt álmodtam, hogy... -- hát azt nem lehet
elmondani. Azt álmodtam, hogy én... - és hogy volt nekem... - de
hát csak a bolond próbálna meg összehordani, hogy mim volt
nekem álomban. Olyat még emberi szem nem hallott, fül nem
látott, kéz nem íz-lelt, nyelv nem gondolt, és szível nem beszélhet,
amilyet én álmod-

tit, írjon az álomról egy balladát. A címe az legyen, hogy „A Kurtha-álom”, legalább nem mondhatják, hogy túl hosszúvá nyúlt; és előadom majd egy későbbi jelenetben, a darab végén, a fejedelem előtt. Vagy talán, hogy még előkelőbb legyen, majd elénekelem a Thisbe halálakor. (E)

IX/1.

Jön Som, Flótás, Ormándi

SOM Elküldtetek Kurtháék házába? Hazajött már?
ORMÁNDI Híre-hamva sincs! Kétségkívül transzformálták.
FLÓTÁS Ha nem jön, oda a darab. Mert nélküle nem fog menni, ugye?

SOM Az képtelenség. Nincs még egy ember Athénban, aki úgy játszaná Pyramust, mint ő!
FLÓTÁS Az biztos; mert - mondjuk ki - az összes mester közül egyszerűen neki van a legtöbb esze.
SOM Igen, és jó ember; sőt, túlságosan is! A szép tiszta hangja megvalóságos orgázmus!
FLÓTÁS Ugy kell mondani, hogy 'orgánus'. Az orgázmus - isten megáldjon - nem szép dolog!

Jön Tunyogh, az asztalos

TUNYOGH Mesterek, jön a templomból a herceg, és összeházasodott vele még két vagy három másik úr és hölgy is! Ha a játékunkat színre vinnék, megfognánk az isten lábát.
FLÓTÁS Ó, szegény Kurtha korna! Így veszít el az ember napi hat garast egész életére. Mert napi hat garas alatt nem úszta volna meg. Ha a herceg nem adott volna napi hat garast Pyramusért, akkor akasszanak föl. És ő meg is érdemelné! Napi hat garast egy Pyramusért vagy semmit.

IX/2.

KURTHA (*jön*) Hol vannak a cimborák? Hova bújtak a nyúl szívűek?
SOM Kurtha! Ó, de boldog nap! Ó, micsoda pillanat!
KURTHA Mesterek, csodákat fogok leleplezni - de ne kérdezzétek, mit; mert ha elárulom, nem vagyok athéni ember! - Viszont mindent elmesélek pontosan úgy, ahogy történt.
SOM Halljuk, drága Miklós!
KURTHA Többet egy szót se! Csak annyit mondok, hogy a herceg már evett. Gyűjtsétek össze a szerszámaidat, madzagot a szakállakhoz, új masnit a cipőkhöz. Rögtön ott kell lennünk a palotánál! Mindenki nézze át a szerepét; mert - egy szó, mint száz - a darab meg van véve! Mindenesetre Thisbe vegyen tiszta alsót; aki meg az Oroszlánt játssza, ne vágja le a körmét, hadd látsszanak ki, mint az oroszlánkarmok. És - drága kollégák - ne egyetek se fokhagymát, se vöröset, hogy kellemes legyen a leheletek, és akkor semmi kétség, hogy kellemes lesz a komédia is. Egy szót se többet! Gyerünk! Készüljétek...

Kurtha és cimborái el

X/1.

Jön Theseus, Hippolyta, Philostratek, urak és kísérek

HIPPOLYTA Furcsa e párok álma, Theseus.
THESEUS Furcsább az, mint igaz. (Én) nem hihetek Ősi mesékben, tündér babonákban. Bolond s szerelmes oly forrófejű, Es úgy fantáziál, hogy többet ért, Mint (a)mit a józan ész felfogni képes. Az őrutlet, szerelmem és a költő A sors oly képzelettel szállta meg, Hogy az egyik több ördögöt terem, mint A tág pokolba fér. Ez a bolond. A szerelmes, ki szintén féleszű, Heléna báját látja egy cigányban. A költő szeme a szent örületben Az égből földre s földről égre villan; S míg ismeretlen dolgok vázait Megtestesíti képzelete, tolla A légi semminek alakot ad, Közel hozza és néven nevezi.

tam. Megmondom a Tetőfi Petinek, írjon egy balladát ebből az álomból: az lesz a címe, hogy „Tompör Álma”, és olyan magasröptű lesz, hogy nem lesz semmi teteje; majd elénekelem a darab vége felé a herceg előtt. Esetleg, hogy kecsesebb legyen a dolog, a lány halálánál fogom énekelni. (E)

Második szín

Hely: Athén.

Jön Tetőfi, Sipák, Lavór és Kórász

TETŐFI Elküldtek valakit a Tompor házához? Hazaért már?
KÓRÁSZ Semmi hír róla. Nem kétséges, hogy *elragadtatás* történt.
SIPÁK Ha nem kerül elő, akkor tönkre van téve az előadás. Nélküle nem megy, ugye?
TETŐFI Nem bizony. Egész Athénban nincs még egy ember, aki úgy alakítaná Pyramuszt, mint ő.
SIPÁK Írd és mondd, ő a legintelligensebb kézműves Athénban.

TETŐFI Bizony, és a legjobb ember is; és a hangja is olyan hősies, olyan herotikus.
SIPÁK Talán inkább „heroikus”? Az „erotikus” az más dolog: a Tompor Miki nem olyan, az rendes, jóra való fiú.

VINKLI (*jön*) Emberek, a herceg már jön kifelé a szentélyből, és még két vagy három úr és hölgy is ma esküdött. Ha meg tudtuk volna tartani a műsort, akkor megcsinálhattuk volna a szerencsénket.
SIPÁK Jaj, az a drága Tompor gyerek! Így elveszteni egy tisztes életjáradékot: mert biztos, hogy a napi hat krajcárt megkapta volna élete végéig. Akasszanak föl, ha a herceg nem adta volna meg neki a Pyramusz-alakításáért a napi hat krajcárt. De meg is érdemelte volna: hat krajcárt naponta vagy semmit egy ilyen Pyramuszért.

TOMPOR (*jön*) Hol vannak ezek a fickók? Az egész díszes banda?
TETŐFI Tompor! Ó, boldog óra! Ominózus nap!
TOMPOR Urak, én csodákat vagyok elmondandó: de ne kérdezzék, mit; mert ha elárulom, nem vagyok igazi athéni. Mindent el fogok mondani, úgy, ahogyan esett.
TETŐFI Halljuk, édes jó Tompor.
TOMPOR Tőlem egy szót se. Csak annyit mondok, hogy a herceg megvacsorált. Szedjék össze a kellékeket, szép zsinéget a szakállaikhoz, új perlit a cipőjükhöz; találkozzunk nemsokára a palotában; mindenki nézze át a szerepét; nem szaporítom a szót: a darabunkat az ünnepségbe belepreferálták. A Thisbe mindenesetre vegyen tiszta fehérneműt, és aki az Oroszlánt játssza, ne vágja le a körmét, hogy kilóghasson oroszlánkarom gyanánt. Továbbá, tisztelt színtársulat, ne fogyasszunk hagymát, fokhagymát, mert édes lehellel kell rendelkezniük. Már szinte hallom, ahogy mondogatják: „micsoda édes komédia!” - Egy szót se többet. Na, menjenek, menjenek!

Mind el

Vége a IV. felvonásnak

ÖTÖDIK FELVONÁS Első szín

Szín: Théseus palotája.

Jön Théseus, Hippolyta, Philostratek, urak, szolgák

HIPPOLYTA Furákat beszél ez a négy szerelmes.
THÉSEUS De igazat aligha; nem hiszek az ilyen babonás tündérmeséknek. A szerető s a bolond lüktető, teremtő agya olyat is megérez, mit föl se fog a hűvös értelem. Az őrutlet, a szerelmes és a költő egész lényét a képzelet teszi - az egyik minden zugban ördögöt lát: ez a bolond; a szerelmes, hevében, Helénát lát a cigánylányban is; a költő szeme, szent tűzben forogva, a mennyből földre, földről mennybe néz, s ahogy a képzelete megszüli az ismeretlent, tollával a költő alakot ad neki, s a légi semmit így névvel és lakcimmal látja el. Ólyan ravasz a képzelőerő,

A fantázia, bármit játszik el, ha
Örömet lel, teremt örömhözót is.
Vagy éjjel, képzelettel megijedve,
Milyen könnyen lesz egy bokorból medve.
HIPPOLYTA De az egész éji történetük,
S hogy értelmük így együtt változott meg,
Az többet sejtet játszi képzeletnél,
S inkább valami logikára vall;
De mindenképpen különös, csodás.

X/2.

Jönnék a szerelmeseik: *Lysander, Demetrius, Hermia és Heléna*

THESEUS Itt jönnek párban, vígan, boldogan.
Vígan, barátok, boldogság s szerelem
Kísérjen máttól!

LYSANDER Még több várja, felség,

Királyi sétád, asztalod meg ágyad!
THESEUS Nos, gyertek; lesz ma tánc vagy álcajáték?
Hogy múlassuk e három óra hosszát Az
estebéd s a lefekvés között? Hol van
közismert mókamesterem? Hol van
Philostrat?

PHILOSTRAT Itt! nagy Theseus.

THESEUS Mondd csak, milyen multság lesz ma este?
Milyen zene vagy játék? Hogy feledjük
A vánszorgó időt, ha nem örömmel?

PHILOSTRAT (*papírost vesz elő*)
Rövid lista néhány előadásról.

THESEUS Válaszd ki, felség, mit néznél meg inkább.
„A *dán királyfi* esete, akit**
Egy éléstárba zárt a szelleme.”
Ez kínos lesz. Így romlik arra minden?
Talán a szellem búzlik Dániában -
„*Három megvénült nővér azt siratja,*
Hogy nem jutottak még el Indiába.” Ez
elavult, játszották akkor is már, Mikor
Thébát először győztem én le. „A jeles
filantróp új szerzeménye, Amiben van
már néhány új szerep.” Hát visszatért
a mester! s új a szín? Nem újabb
szerzők kellene nekünk? „*Pyramus*
és Thisbe, rövid, unalmas Játék.
Borzasztó tragikus multság”.
Multság és tragédia? Unalmas,
(Es) rövid? Mint forró jég vagy nyári hó. Hogy
Lelünk harmóniát e zürzavarban?

PHILOSTRAT Uram, csak tíz szó az egész darab,
Rövidnek rövidebb nem is lehet.
De tíz szóval hosszabb a kelleténél,
S ettől „unalmas” lesz. Mert az egészben
Egy szó sincs a helyén, nincs jó szerep.
Es „tragikus”, nagyúr, mert Pyramus
Leszúrja benne önmagát; de ettől - A
próbát látva, meg kell vallanom -
Könnyezni kezdem: ám ennél vidámabb
Könnyet nem csalt ki még harsány kacaj.

THESEUS Es kik a színészek?

PHILOSTRAT Kérges kezű
Munkások, itt dolgoznak mind Athénben,
De sosem dolgoztatták szellemük, Így
most gyakorlatlan memóriájuk
Agyoncsigázták nászod ünnepére.

THESEUS Hát akkor lássuk!

PHILOSTRAT Ne, nemes uram -
Ez nem neked való. Én végigültem;
Értelme semmi, semmi a világon,
Hacsak a kínjuk el nem szórakoztat,
Amint a rettentő igyekezet
Vergődve szolgál.

THESEUS Csak megnézem őket, Mert
nem lehet rossz, amit együgyű szív, Es
kötelesség szelídíté meg.
Menj, szólj nekik; és üljete le, hölgyek!

Philostrat el

HIPPOLYTA Én nem szeretek kínlódást figyelni,
S szolgálatában megszakadt húséget.

hogy ha bárhol gyönyörűséget érez,
meg is teremti annak hordozóját;
éjszaka meg, ha ijedős a kedve,
minden bokorról azt gondolja: medve.

HIPPOLYTA

De az egész éji története, egyben
-- hogy egyformán bomlott meg az eszük -,
többre mutat, mint merő képzeletre: olyan
meggyőző ténnyé rendeződik, mely
mindenképpen ámulatba ejt.

Jön *Lysander, Demetrius, Hermia, Heléna*

THÉSEUS Íme, a boldog, vidám szeretők.

Barátaim, öröm és jószerecsse
kísérjen!

LYSANDER Fenség, téged kétszer annyi

kísérjen úton, asztalnál s az ágyban.

THÉSEUS No, lássuk, mely színes előadással
tölthetjük el e három hosszú órát a
vacsora s a lefekvés között? Hol
van vígságaink igazgatója?
Milyen műsort kínál? Nincs egy darab,
mely siettetné a gyötrő időt?
Philostratus!

PHILOSTRATUS (*előlép*) Szolgáltatodra, felség!

THÉSEUS Milyen időtöltést kínálsz ma este?

Van látványosság, zene, amivel

megsürgessük a lusta percekét?

PHILOSTRATUS Itt van a lista a kész műsorokról.
Válasszon fenséged, hogy mit kíván. (*Átad egy papírt*)

THÉSEUS (olvass)

„A Kentaurok Harca, előadja
hárfakísérettel egy eunuch”.
Ez nem kell: már elmondtam kedvesemnek,
hisz' rokonomról, Héraklészről szól.
(Olvass) „A Bacchánsnök őrgönggömbölése,
amint széttépik a trák dalnokot”.
Régi darab, már akkor, bemutatatták,
mikor Thébából jöttem győztesen.
(Olvass) „Háromszor három múzsa gyászadala
a szegénységben elhunyt tudományért”.
Ez szatíra lesz, gúnyos és hegyes, nem
esküvői multságához illő.

(Olvass) „Nyomasztó röpke játék Pyramuszról
és Thiszbéről, vidám tragédia”.

Víg tragikum? Nyomasztó röpkeség?

Ez forró jég, és csudás nyári hó!

Miképpen képződött e képtelenség?

PHILOSTRATUS A darab, uram, vagy tízszónyi hosszú:
még sosem láttam ilyen *röpke* művet -
de tíz szóval hosszabb, mint kellene; és
csakugyan *nyomasztó*, mert sehol egy
szó se ül, egy szereplő se jó. És attól
tragikus, fenséges úr, hogy hős
Pyramusz megöli magát, amit a próbán,
be kell vallanom, könnyezve néztem -
ám e könnyeket a *vidám* kacaj csalta ki
belőlem.

THÉSEUS És kik adják elő?

PHILOSTRATUS Kérges kezű kézművesek Athénből,
kik fejükkel nem dolgoztak soha, de
most pallérozatlan agyukat számodra,
nászajándékkul, gyötörték.

THÉSEUS Meg fogjuk nézni!

PHILOSTRATUS Nem, Fenséges Úr,
én nem ajánlom: megnéztem előre, és
nincsen semmi, semmi veleje - hacsak a
puszta szándék nem mulattat, amellyel
erőlködtek és magoltak a kedvedért.

THÉSEUS Én látni akarom; mert igazán semmi se
helytelen, ha egyszerűen, s tisztelettel
adják. Menj, hozd be őket. Hölgyek,
üljete le.

Philostratus el

HIPPOLYTA Nem jó nézni a gyarlóság kudarcát, a
nyomorultak meddő küszködését.

THESEUS Ilyet nem is fogsz látni, édesem.
 HIPPOLYTA Semmit se tudnak ők e mesterségből!
 THESEUS Annál szebb, ha e semmit megköszönjük; S annak is értjük elvét, mit a játék Elvét. Fogadjuk nemes szívvel őket, A szándékuk s ne érdemük szerint. Bármerre jártam, sok tudós nagy ember Kitervelt üdvözléssel jött elém, Ott láttam őket sápadni, remegni, Pontot csinálni mondat közepén, A begyakorlott hangsúlyokba súlni, S végül elakadt lélegzettel állni, Nem üdvözölve engem. Hidd el, édes, Hogy én e csöndből értettem szavuk, S félelemmel teli alázatuk Mondott annyit nekem, mint híg tudású Szónokok üres, kereplő nyelve. Mert (a) szeretet s a kötött képzelet Kevéssel többet mond, ha nem tévedek.

PHILOSTRAT (jön)
 THESEUS Ha úgy tetszik, uram, jön a prólóg.
 Engedjük őt előre.

X/3.

Trombiták szólnak. Jön Som mint prólóg

SOM

Ha rosszul játsunk is, mi azt akarjuk, /
 Értsék belőle, mért jöttünk ide;
 Hisz többre nem telik; / azt is bevalljuk,
 Hogy kezdet lett ez itt a végire. /

Már kész vagyunk teljesen; / most pedig
 Megtudják / ebből, mi következik.

THESEUS Nem fékez le egy pontnál sem a jámbor.
 LYSANDER Úgy lovagolta meg prológusát, mint a szilaj csikót; nem tudta, hogy lehet leszállni róla. Jó tanulság ez, uram: magában semmi a beszéd, ha nincsen logikája.
 HIPPOLYTA Valóban úgy játszott prológusán, mint furulyán a gyermek: volt hangja, de összhangja, dallama, az nem.
 THESEUS Olyan volt az előadása: mint az összegabalyodott láncszemek; minden összefügg, mégis kusza. Most ki következik?

X/4.

Jön Kurtha mint Pyramus, Flótás mint Thisbe, Ormándi mint Fal, Cingár mint Holdfény és Tunyogh mint Oroszlán; egy trombitás vezeti őket

SOM

Ha felségeitek ámul minde' láttán,
 Mekkelát ámul majd a tanuságán!
 Ez itt Pyramus, ha tudni akarják,
 (É)s e jó nő Thisbe, az már szentigazság.
 É malteros tag (a) Falat játssza főleg, A rossz Falat, mely: elválasztja őket. Hát nem csoda, hogyha a szegény árvák Sugdosásra a Fal lyukát használják. Itt ez a kutya, lámpa, túskeág, ni! A Holdat játssza, merthogy tudja bárki, Holdfényes éjjel sem féltek ledőlni Nina sírjára, és ott bögni, bögni. E szörnyű barom, mondhatunk oroszlánt, A szép Thisbét, ki éppen ott motoszkált, Úgy betojatta, vagyis: ijesztette, Hogy elrohant, esztét s kendőjét vesztve; Amit véres szájába vett a pára, És jön Pyramus délceg, szép formája, Rátalál Thisbe koszos kendejére, S kegyetlen karddal kap komor keblébe. Egy sötét eperfánál Thisbe várta, Tört fog az is, meghal. Mi lenne hátra, Oroszlán, Hold, Fal s Pyramus a lánnyal Böven kifejtik játéktudományal.

Som, Kurtha, Flótás, Tunyogh és Cingár el

THESEUS Kíváncsi vagyok, tud-e az oroszlán is beszélni?

THÉSEUS De kedvesem, ilyesmit nem fogsz látni.
 HIPPOLYTA Azt mondja, nincsen semmi tehetségük.
 THÉSEUS Majd fölfogjuk, ahol ők melléfnak: ha elbukik a szegény szorgalom, a szándékot nézzük nagylelkűen. Ahol csak jártam, a sok nagy tudós beszédekkel kívánt köszönteni; és hányszor lett, hogy sápadtan remegtek, pontot tettek a mondat közepén, ijedtükben a torkuk elszorult, míg végül elhallgattak nagy zavartan, és nem köszöntöttek. Hidd el, szívem, a hallgatást is üdvözlésnek vettem - a riadt tisztelet szerény szavából ugyanúgy olvasok, mint a dagályos, olajozottan görgő díszbeszédből. Az őszinteség, mint a szerelem, ha keveset szól, többet mond nekem.

PHILOSTRATUS (jön)
 THÉSEUS Fenség, a beköszöntő készen áll.
 Lépijen elő.

Trombiták fanfárja. Jön Tetőfi

TETŐFI/BEKÖSZÖNTŐ

Ha nem tetszünk, a célunk éppen az.
 Hogy megmutassuk színészi tudásunk:
 hogy ügyetlenek vagyunk. Nem igaz történetünkkel mulattatni vágyunk.
 Kis játékunk komoly. Dolgokról szól,
 de unalmas. Percet ne várjanak:
 véletlenül se mulassanak jól.

Nem. Kívánjuk, hogy bosszankodjanak.

A színészek már készen állnak kint:

megtudnak mindent rend és mód szerint. THÉSEUS

Ez a fickó nem sokat bibelődik a ponttal meg a vesszővel. LYSANDER
 Mintha betöretlen csikón lovagolna: mindig akkor áll meg,
 amikor nem kéne. Nagy tanulság, Uram: nem elég beszélni, de pontosan kell beszélni.

HIPPOLYTA Úgy játszott a prológuson, mint gyerek a furulyán: hangja volt, csak dallama nem.

THESEUS Olyan lett a beszéd, mint a gubancos lánc: a szemek épek, de mind rossz helyen vannak. Ki következik?

Jön Tompor, Sipák, Lavór, Kórász és Vinkli, előttük egy trombitás

TETŐFI/BEKÖSZÖNTŐ

Urak, ha érdekel, mi lesz a mű,
 a kérdésre a válasz adva már:
 ez Pyramusz, a hűséges szívű,
 e szép hölgy pedig Thisbe, ugyebár.
 Ez a meszes és malteros egyén a Fal,
 mely durván elválasztja őket, s
 amelynek részén át a két szegény csak
 sustorogni tud, és semmi többet. Akinél
 lámpa, eb és rözse van,
 a Holdfényt játssza, mint már kitalálták:
 ő sütött, míg a két boldogtalan a
 Nínusz sírjánál adott találgát. E
 szörnyű állat, Oroszlán nevű,
 Thisbének, ki elsől érkezett,
 szívébe roppant félelmet vetett; a
 lány futott, a köppenye levált,
 melyet a vadvérrel bemaszatolt.
 Jött Pyramusz, a sudár és csodált,
 de csak a véres köppenye várta ott.
 Erre kemény kardjával átütötte
 kínlódó keble kellős közepét.
 Thisbe a szederfánál nézi: jött-e?,
 majd törével kioltja életét.
 Oroszlán, Holdfény. Fal és szeretőik
 már készen állnak - beszéljenek ők.

Tetőfi, Tompor, Sipák, Vinkli és Kórász el

THÉSEUS Vajon az oroszlán is fog beszélni?

DEMETRIUS Csak bírd kivárni, uram; pont ő hallgatna, míg annyi számár tud?

ORMÁNDI (*mint Fal*)

E színdarabban egyszer úgy esett,
Hogy én lettem a fal, mert rám esett -
Es lett rajta, gondoljanak bele,
Egy malteros luk vagy mi a fene,
Hogy a szeretők, Pyramus meg Thisbe
Ott sugdossanak éjjel-nappal ki s be.
E téglá, mész és malter a tanuság,
Hogy csupa fal vagyok, ez az igazság.
Es íme, két kezem már részre áll,
Hogy nekikezden a szerelmespár.

THESEUS Kívánhatnánk-e többet méasztól és habarcsától?

DEMETRIUS Ez a legelméesebb válaszfal, amit valaha hallottam, uram.

Jön Kurtha mint Pyramus

THESEUS Pyramus közelít a Falhoz, csönd legyen!

KURTHA (*mint Pyramus*)

Ó, hogy nézel, te éj, mért ily sötétben? Ó,
éj, ki örök vagy, ha nincs nap éppen! Ó,
éjszaka, ó, jaj-jaj-jaj, ki sejtí,
Hogy jön Thisbe, vagy megint elfelejtí! -
És te, ó, Fal, ó, kedves, drága válasz, Ki
telkeink közt nagy rakásként állasz; Ó,
drága Fal! te szívem kedvese! Mutass
egy részt, hadd pislantok bele.

A Fal szétnyitja az ujjait

Köszönöm! kedves Fal, Jupiter áldjon!
De ni, mit látok? Thisbémet nem látom!
Gonosz Fal, megcsalsz! semmi élvezet:
Hát minden köved átok verje meg!

THESEUS Mivel szerintem itt a falnak is lelke van, most visszazsidhatná.

KURTHA Nem úgy van az, uram! „Átok verje meg” Thisbe végszava.
Most jön ő, én meg kémlélődöm a Falon keresztül. Na, ugye, öregem
- úgy lett, ahogy mondtam. Itt jön, ni!

FLÓTÁS (*mint Thisbe*)

Ó, Fal, sokat hallhattad sóhajom,
Hogy elzárod tőlem Pyramusom:
Megduzzadt ajkam hány csókot lehellet
Kövedhez, amit malterrel bevertek!

KURTHA (*mint Pyramus*)

Egy hang a láthatáron! hadd nézzek itt be:
Nem hallható e Thisbe arca - Thisbe!

FLÓTÁS (*mint Thisbe*)

Te vagy, galambom? Úgy gondolom innét.

KURTHA (*mint Pyramus*)

Gondolj akármít, hozzám van szerencséd;
Ki mint Lyánder, húséges vagyok.

FLÓTÁS (*mint Thisbe*)

S én mint Heléna míg belehalok.

KURTHA (*mint Pyramus*)

Cofalus Procrust nem szerette hübben!

FLÓTÁS (*mint Thisbe*)

Mint Cofalust Procrus, csak egyszerűbben.

KURTHA (*mint Pyramus*)

Adj hát egy csókot itt e rossz falon.

FLÓTÁS (*mint Thisbe*)

Nem ajkad éri, a meszet nyalom.

KURTHA (*mint Pyramus*)

Tudod, mit! Légy a Nina-sír megett!

FLÓTÁS (*mint Thisbe*)

Ha meghalok, akkor is ott leszek!

Kurtha és Flótás el

ORMÁNDI (*mint Fal*)

Igy hát a Falnak nincs több mondókája,
S így a Fal, mármint én, mehet (a) dolgára. (E)

THESEUS Nem áll már akadály a két szomszéd között. DEMETRIUS
Mit számít az, uram, ha a Falnak annyi esze van, hogy
enélkül az állítás nélkül is hallgatózik.

HIPPOLYTA Sosem hallottam ilyen butaságot!

THESEUS Ilyesminek a legjava is csak árnyék; s a legrosszabbja se
rosszabb, ha kiegészíti a képzelet.

HIPPOLYTA Csak akkor az a mi képzeletünk, nem az övék.

THESEUS Ha mi nem képzeletünk rosszabbat róluk, mint magukról, ők,
akkor ezek zsenik. Nos, itt jön két jeles barom: egy ember és egy
oroszlán.

DEMETRIUS Nem csodálnám, uram; ahol annyi számárnak szabad,
ott neki sem tilos.

LAVÓR/FAL

E közjátékban úgy áll a dolog,
hogy én, Lavór Tamás, egy fal vagyok.
Még hozzá olyan az elképzelés,
hogy van rajtam egy hasadék vagy rés,
melyen keresztül Pyramusz és Thiszbe
titokban sugdolódzott számos izbe'. E
mész, e malter és e kő mutatja, hogy én
vagyok a fal ábrázolatja; és itt a hasadék
is, jobbra-balra,
hol átsúghatnak a túlsó oldalra.

THESEUS Lehet-e ennél szebb beszédet várni méasztól és kóctól?

DEMETRIUS Ez a fal a legbölcsebb válasz, Fenséges Uram, amit be-
szélni hallottam.

Jön Tompo'

THESEUS Pyramusz közeledik a Falhoz: csönd!

TOMPOR/PYRAMUS

Ó zordon éj, mint szénfekete haj!
Te vagy a nappal sötétebb fele! Ó
éj, ó éj, ó jaj, ó jaj, ó jaj!
Thiszbe ígéretét betartja-e? És
te, ó Fal, ó édes drága Fal,
ki atyja telke s az enyém közt állsz.
te Fal, ó Fal, te édes, drága Fal, hol
az a rés, hol átlátást kínálsz?

Lavór/Fal kinyújtja az ujjait

Köszönöm, Fal, óvjon meg érte Zeusz.
De mit látok? Thiszbe nincs ott a falná!
Ó gonosz Fal, illet tenni csak te tudsz!
Átkozom köveid, hogy így becsaptál.

THESEUS Szerintem a Fal, minthogy értelemmel bír, viszonzozhatná
az átkot.

TOMPOR Nem, fönség, az a helyzet, hogy nem kell. A „becsaptál” a

Thiszbe végszava, most kell neki színre lépni, és én mindjárt észre-
veszem a falon át. Meg tetszik látni, minden klappolni fog. Már jön is.
SIPÁK/THISBE (*jön*)

Ó, Fal, már annyit zokogtam neked -
mert köztünk rideg falnak te adódsz.
Cseresznyeajkam csókolja köved,
amelyet összetart a mész s a kőc.

TOMPOR/PYRAMUS

Látok egy hangot. A réshez hamar!
Hallom-e Thiszbe szép arcát vajjon?
Thiszbe!

SIPÁK/THISBE Szerelmem! Vagy árnykép zavar?

TOMPOR/PYRAMUS

Dehogy zavar, hisz én vagyok, nagyon!
Mint Orfekusz, kötődöm tehozzád!
SIPÁK/THISBE Mint Erudicike, úgy vágyom rád!

TOMPOR/PYRAMUS

A halál sem állhat kettőnk közé.

SIPÁK/THISBE Mi úgy vagyunk, mint Döfnisz és Klozé.

TOMPOR/PYRAMUS

Ó, csókolj hát keresztül e lyukon!

SIPÁK/THISBE Minek, ha csak a lyukat csókolom?!

TOMPOR/PYRAMUS

Menjünk a Nílus sírjához legott!

SIPÁK/THISBE Megesküszöm, hogy tiéd leszek ott!

Tompo' és Sipák külön-külön el

LAVÓR/FAL

Már én, a Fal, elmondtam szerepem;
a Fal mehet, így búcsúmat veszem. (E)

THESEUS Ezzel leomlott a falazat a szomszédok között.

DEMETRIUS Nem is baj, uram - ha a fal ilyen pimaszul hallgatózott
minden figyelmeztetés nélkül!

HIPPOLYTA Sült hülyeség ez az egész darab.

THESEUS Ebben a műfajban a legjobbak is csak árnyak; viszont a
legrosszabbak se rosszabbak, ha a képzelőerő megtámogatja őket.

HIPPOLYTA No de akkor ez a te képzelőerőd, és nem az övék.

THESEUS Ha nem gondoljuk őket rosszabbnak, mint ők magukat, ak-
kor akár kiváló emberek is lehetnek. Itt jön két nemes vad: egy ember
és egy oroszlán.

Jön Tunyogh mint Oroszlán és Ormándi mint Holdsugár

TUNYOGH (mint Oroszlán)

Ti, nőim, kiknek szíve úgy kakukkol,
Ha egy egérke bujkál ki a lukból,
Hogy félhetek most, hogy rettegtek tőlem,
Hisz egy oroszlán ordibál belőlem.
De én Tunyogh vagyok, tudjátok végre!
Nem is vadállat, sem a felesége;
(Mert) ha oroszlánként jelennék meg én itt,
Biz'isten sajnálnám életem végig.

THESEUS Nagyon szerény vadállat, és jó a lelkiismerete.

DEMETRIUS A legjöndulatosabb vadállat, akit valaha láttam.

LYSANDER Ez az oroszlán vadságára nézve egy valódi macska.

THESEUS Ez azt Szerénységére meg liba.

DEMETRIUS Nem úgy van az, uram; mert vadsága nem tudja elragadni megfontoltságát; a vadmacska meg elragadja a libát.

THESEUS De szerénysége sem emeli bátorságát; ahogy a liba sem emeli el a macskát. Rendszerben van, hagyjuk: bízzuk rá, fontolja ezt meg ő, s lássuk a Holdat.

ORMÁNDI (mint Holdsugár)

A kétszarvú holdat (e) lámpás jelenti.

DEMETRIUS Úgy hát a szarvait a homlokára kéne tenni.

THESEUS Nem újhold ő, ezért most nem lehet a szarvát észrevenni.

ORMÁNDI (mint Holdsugár)

A kétszarvú holdat lámpás jelenti;

Én holdbeli ember vagyok, más senki.

THESEUS Ez volt ma mind közül a legnagyobb hiba; az embernek a lámpában kellene lenni. Hogyan lehetne különben holdbéli ember?

DEMETRIUS A gyertya miatt nem mer belebújni: mert így is már eléggé füstölög.

HIPPOLYTA De fáraszt ez a hold. Bárcsak változna már!

THESEUS Szerény elmevilága mutatja, hogy fogyatkozik. De udvariasságból meg kell várunk.

LYSANDER Folytasd, Hold!

ORMÁNDI Csak annyit kellett mondanom, hogy a lámpa: hold, s az ember a holdban én vagyok; enyém e túskegocor, és ez a kutya az én kutyám.

DEMETRIUS Hát akkor ennek mind a lámpásban kell lennie; mert ez mind a holdban van. De csönd, itt jön Thisbe!

FLÓTÁS (jön mint Thisbe)

E sír a vén Nináé. Hát szerelmem?

TUNYOGH (mint Oroszlán ordít) Ááá...

Flótás mint Thisbe eliszkol

DEMETRIUS Helyes a bögés, Oroszlán!

THESEUS Helyesen futsz, te Thisbe!

HIPPOLYTA Helyes a fényed, Hold! A hold igazán kellemesen süt.

Az Oroszlán összemarcangolja Thisbe fátylát

THESEUS Helyes, csak tépd, Oroszlán!

DEMETRIUS S aztán bójöve Pyramus.

LYSANDER S eltűne az Oroszlán.

KURTHA (jön mint Pyramus)

Köszönöm, kedves Hold, e szép napot.

Köszönöm, Hold, hogy fényed úgy ragyog.

Hogy kegyed izgatott, aranyos árnya Szép

Thisbe látványát szemembe tárja. De várj,

te hős!

Jaj, légy erős!

Ó, szörnyű fájdalom!

Látod ezt, szem?

Én nem hiszem -

Ó, kincsem, angyalom!

Kendőd lehullt -

Mi? Vérbe fúlt?

Gyertek, ti fúriák!

Ó, jöjj, sors, verj!

Vedd éltem el!

Nyisd, vágd el fonalát!

THESEUS E szenvedés, meg még egy kedvesünk halála, már majd nem szomorúvá tesz.

HIPPOLYTA Váljon kövé a szívem, hogy ha nem szánom az istenadtát.

KURTHA (mint Pyramus)

(O), természet! mért szültél oroszlánt,

Ki így felhág egy ártatlan leányt,

Aki - nem, nem csak volt! - szépséggel áldott, Ki

élt, ki érzett, és ki néha látott.

Hullj, könny! ömölj!

Ki kard, és öl!

Jön Vinkli és Kórász

VINKLI/OROSZLÁN

A hölgyek, kiknek nemes szíve fél,
ha elszalad egy szörnyű csöpp egér:
most nyilván még jobban remegnek ők,
hogy vad oroszlán bős haraggal bög.
Hát tudják meg, hogy én Vinkli vagyok,
az asztalos, csak másodlag oroszlán,
itt vadállatként nem járkálhatok,
mivel az életem forogna kockán.

THESEUS Igen finom állat, és lelkiismeretes.

DEMETRIUS Derekkabb bestiával, Fenség, még nem is találkoztam.

LYSANDER Ez az oroszlán egy róka bátorságával bír.

THESEUS Igaz; az eszessége viszont egy libáé.

DEMETRIUS Nem, uram, mert a bátorsága nem bírja el az eszességét - márpedig a róka elbírja a libát.

THESEUS Meggyőződésem, hogy az eszessége sem bírja el a bátorságát; hiszen a liba sem bírja el a rókát. Jó ez így, ahogy van: megvan a magához való esze. Hallgassuk a Holdat.

KÓRÁSZ/HOLDFÉNY

E lámpa itt a kettős szarvú hold -

DEMETRIUS Inkább a fején kéne hordania a szarvát!

THESEUS De már nincs növekvő fázisában; így a szarvai nem látszanak a tányérján belül.

KÓRÁSZ/HOLDFÉNY

E lámpa itt a kettős szarvú hold,

míg én a Holdbéli Ember vagyok.

THESEUS Ez eddig a legsúlyosabb hiba: az embernek a lámpáson belül kéne lennie. Különben hogy lehetne Holdbéli Ember?

DEMETRIUS Fél bebújni a gyertya mellé, mert az már nagyon fel van hevülve.

HIPPOLYTA Unom ezt a Holdat. Elfogyhatna már!

THESEUS Úgy tűnik a pislákoló eszéből, hogy csökkenőben van - de a tisztesség kedvéért hallgassuk végig türelemmel.

LYSANDER Folytassa, Hold.

KÓRÁSZ Nekem csak annyit kell mondanom, hogy a lámpás a hold, én vagyok a Holdbéli Ember, ez a rözse a rözsem, a kutya meg a kutyám.

DEMETRIUS Szerintem ezeknek mind a lámpán belül kellene lenniük, mivel ezek mind a holdon vannak. De csöndet, itt jön Thisbe.

SIPÁK/THISBE (jön)

Ez Nílus sírja. Hol a kedvesem?

VINKLI/OROSZLÁN (bög) Úúúú!

Sipák, köpenyét leejtve, el

DEMETRIUS Jól bögtél, Oroszlán!

THESEUS Jól futottál, Thisbe!

HIPPOLYTA Jól sütöttél, Hold! - Tényleg, igazán kecsesen süt a hold.

Vinkli összemarcangolja a köpenyt, majd el

THESEUS Jól egerésztél, Oroszlán!

DEMETRIUS És ekkor jött Pyramusz -

LYSANDER Az oroszlán meg eltűnt.

TOMPOR/PYRAMUS (jön)

Te édes Hold, köszönöm napvilágod;

köszönöm, Hold, hogy fényeskedsz nekem.

Remélem, ha így lövelled sugárod,

hú Thiszbémet megpillantja szemem.

De állj! Mi ez?

Szemet szegezz

e szörnyű képre itt!

Csak állj és nézz.

szegény vitéz!

Egek! Az istenit! A

köppenyed - vérrel

fedett!

Ó Végzet! Zord halál!

Jöjj, Fúria,

ragadj tova,

mert most szakad a szál.

THESEUS Ekkora szenvedély és egy kedves ismerős halála, bárkit szomorúvá tenne.

HIPPOLYTA Isten látja a lelketem, én sajnálom szegényt.

TOMPOR/PYRAMUS

Ó Természet, oroszlánt mért csináltál,

ha kedvesem az ő prédája lett?

A legszebb lány - volt! Eltiport virágszál,

ki élt, ki érzett, szült és szeretett.

Könnyem, csak folyj!

Kardom, hatolj

Sértsd Pyramust meg ott,
Hol szíve üt,
Itt! mindenütt -
Így, így, így - meghalok.
Meghaltam már!
Elszállt a bál.
Lelkem az égben jár;
Nyelv, fényed oldd - S
te húzz el, Hold!

Ormándi mint Holdsugár el

Hal-ál! hal-ál! hal-ál! (*Meghal*) DEMETRIUS Nem hal áll, inkább hal
ász, mert ő egy: ász.

LYSANDER Kisebb, mint ász, mert a halászt kifogta a halál. Így lett be-
lőle semmi.

THESEUS Egy kuruzsló támogatásával ma már fel lehetne állítani, s ki-
derülne, hogy álszamár.

HIPPOLYTA Hogy tudott elmenni a Holdsugár, mielőtt Thisbe vissza-
jönne, hogy megtalálja kedvesét?

THESEUS Majd megtalálja csillagfényénél.

Flótás mint Thisbe jön

Itt jön, és keserve végzi ki a darabot.

HIPPOLYTA Egy ilyen Pyramusért nem érdemes sokáig keseregni,
remélem, rövid lesz.

DEMETRIUS Egy porszem elmozdítaná az egyensúlyt, melyik külön,
Pyramus-e vagy Thisbe. Egyik férfinak: isten őrizz! a másik nőnek:
isten ments!

LYSANDER Már észrevette azokkal a gyöngö szemeivel.

DEMETRIUS Es így panaszolá, az alulírott:

FLÓTÁS (*mint Thisbe*)

Alszol, babám?
Mit! Meghaltál?
Jaj, Pyramus, felelj!
Néma vagy? Holt?
Ó, egy sírbolt
Fedje szép szemed el?
E liljom ajk,
S az orra makk,
(E) kökörösinsárga kép,
Mind-mind oda
A sok csoda!
Nézd hagymazöld szemét!
Ó, három nő!
Gyertek elő,
Hamvas kezeitekkel!
S mártsátok e
Vértóba be,
Ha elszabtátok egyszer!
Nyelv, sápadj el!
S te jöjj, hüvely!
Ezt Thisbének muszáj...
Isten veled,
Mind, ki szeret!
Gudbáy, gudbáy, gudbáy! (*Meghal*)

THESEUS Már csak a Holdvilág s az Oroszlán maradt, hogy elföldeljek
a halottakat.

DEMETRIUS Na és a Fal.

KURTHA (*feltápáskodik*) Csak legyenek nyugodtak, a fal, amelyik el-
választotta az apjuk telkét, már ledől. De nem volna kedvük meg-
nézni az epelógust; vagy inkább a bergomoszat táncunk, két nagy-
mesterünk előadásában?

THESEUS Csak epelógust ne, könyörgök; mert ez a munkátok nem szorul
mentségre. Sose mentegetőzzetek; hisz mind meghaltak a színészek.
Így tehát nem illő gáncoskodni. De istenemre, az, aki ezt írta, Pyramust
játszotta volna, és fellógatja magát Thisbe harisnyakötőjére, az
meg-nyugtatóbb tragédia lett volna. De így is igazán emlékezetes
marad. Na, gyerünk a bergamaszkkal; és hagyjuk az epilógust!

X/5.

Tánc, Kurtha és cimborái el

THESEUS Tizenkettőt ütött az éjharang.
Szeretők ágyba! száll tündér időnk.
S félek, nem ébredünk hajnalra fel,
Ha túlvirrasztjuk ezt az éjszakát. E
kézzelfoghatóan rossz darab Mélyen
kitárta éjünk kapuját.
Édes barátok, ágyba - S két hetet
Múlasson el vidámság s élvezet!

Pyramusz mélyibe.
Itt, balra, hív
a balga szív:
döfj hát ide, ide, ide! (*Leszúrja magát*)
Halott vagyok,
eltávozok:
lelkem várja az ég.
Nyelvem, vakulj!
Hold, elborulj!

Kárász el

A vég, a vég, a vég. (*Meghal*)

DEMETRIUS Egy egész vég sok lesz neki: elég egy rőfnyi is.

LYSANDER Még annyi se kell: minek a halottnak vászon?

THESEUS Orvosi segítséggel még fölépülhet: a számár igen szívós
állat.

HIPPOLYTA Hogyhogy a Holdfény elment, mielőtt Thisbe visszajön
és megtalálja a kedvesét?

THESEUS Majd megtalálja csillagfényénél.

Jön Thisbe

Már jön is, és szenvedelme véget vet a darabnak.

HIPPOLYTA Igazán nem szükséges hosszan szónokolni ezért a Pyra-
muszért; remélem, rövide fogja a kislány.

DEMETRIUS Egy szinten vannak: egy porszem ellbillentené a mérle-
get, hogy melyikük a jobb: Pyramusz férfinak (Isten mentsen!), vagy
Thisbe nőnek (az ég övjon!).

LYSANDER Már megpillantotta azzal az édes szemével.

THESEUS És máris felszólal, hogy aszongya -

SIPÁK/THISBE Ó alszik ott?

Ó jaj, halott!
Pyramusz, éledezz!
Szólj még, ha tudsz!
A sír lehúz.
a kripta befedez.
Lilium szád,
rőt orrocskád,
sárgán virágzó arcod
nincs már, nincs már!
Mint hagymaszár,
szemed zöldjét se hordod.
Ó Nővérek,
kik nyesitek
a sorsunk fonalát:
véres a kéz.
mellyel merész
selymét vágátok át!
Nyelvem, elég!
Csak tör kell még,
keblemet átdöfő! (*Leszúrja magát*)
Halld, jó barát,
Thisbe jaját:
agyó, agyó, agyó! (*Meghal*)

THESEUS A Holdfény és az Oroszlán fogja eltemetni a halottakat.

DEMETRIUS Meg a Fal.

TOMPOR (*fölkel*) Nem, tisztelettel: a fal, mely atyáikat elválasztotta, le-
van omolva.

Sipák fölkel

Óhajták megnézni a zárszót, avagy inkább meghallgatják a berga-
maszk táncot két társunk előadásában?

THESEUS Nem kérjük a zárszót, ha egy mód van rá; a darabot nem
kell magyarázni. Sose magyarázkodjanak; ha egyszer az összes
szereplő meghalt, úgyszincs kit hibáztatni. Bizony, ha maga a szerző
játssza Pyramuszt és fölakasztja magát a Thisbe harisnyatartójára,
az nagyszerű tragédia lett volna - így is az volt, és figyelemre
méltóan adták elő. Nos, lássuk a bergamaszkot, a zárszót felejtjük
el.

*Jön Tetőfi, Vinkli, Lavór és Kórász; ketten közülük bergamaszkot tán-
colnak. Majd az összes mesterember el*

A vasnyelvű idő éjfélt szaval.
Ágyba velünk - tündéri óra jön.
Attól tartok, a reggelt átalusszuk,
ha átmulattuk így az éjszakát.
E vaskos játék jól tévútra csalta az éj
lépéseit. Barátok: ágyba! Két héten át
tartson az ünnepünk, és nap mint nap
ilyen vígan legyünk!

Mind el

XI/1.

MANÓ Már üvölt az oroslán,
(A) holdra sakál vicsorog;
A földműves horkol már,
Véget ért ma a robot. Már
üszökben ég a tűz; Sírva
vijjog a kuvik,
(A) beteg, kit fájdalom űz,
Szemfedővel álmodik.
Már ez éji óra tájt
Tátong minden sírverem:
Jár a lélek mindahány, Át
a templomkerteken.
S mi, kik - hármas fogatán -
Hekatével suhanunk, Mint álmom
az éj nyomán, Mi, manók, most
mulatunk. Szent e hajlék, e
küszöb - Csitt, egér! egy hang se
több - Engem küldtek ezzel, ni!
Ajtó megett sepreni.

Jön Oberon és Titánia a kíséretükkel

OBERON Lobogjon tűz, gyertyafény,
S tündér, manó, minden árny,
Szökkenjen oly könnyedén,
Mint rózsáról a madár. S
dúdolva az éneket, Tánra fel!
s kövessetek.

TITÁNIA Még egy próbát tartsatok!
S ha tudjátok a dallamot,
Kéz a kézben, e helyet
Megáldja a szeretet.

Oberon vezetésével táncolnak és énekelnek

OBERON Most e házban szélt veszünk,
S napkeltéig itt leszünk. - A
legjobb ágyhoz gyérünk! Mit
előbb megszentelünk, Hogy a
sarj, ki ott terem, Mindig
szerencsés legyen. S legyen
mind a három pár Boldog, míg
a világ áll! Soha tőlük
származót
Ne gyalázzon testi folt:
Anyajegy, nyúlszáj, sömör,
Farkastorok, szemcsömör, S
mi csúffá tesz egy napon, Ne
legyen a magzaton! - Friss
harmattal itt e tál, Minden
tündér körbejár, Ki-ki szentel
egy szobát, S megáldjuk a
palotát: Lakja mindig béke,
csend, S legyen áldott ura
bent. Most indulás! mire
vársz? S hajnalban itt
megtalálsz.

Oberon és Titánia kíséretükkel el

XII/1.

MANÓ *(a közönséghez)*

Ha mi árnyak nem tetszettünk,
Vegyétek úgy, s mentve tettünk,
Hogy itt bárki alhatott,
Míg e látomás hatott;
S léha mesénk - gyöngé szála -
Szertefoszlott, mint az álma; Lehet
ezért haragudni?
Nézzétek el! s fog javulni.
s mivel én egy rendes Puck
Vagyok, ha most megkapjuk,
Hogy a pletykától kíméltek,
Jóvátesszük ezt a szégyent,
Vagy Manó helyett nevem Egy
hazug csaló legyen! Most jó
éjszakát kívánok. - Add kezed!
legyünk barátok, S
rendbehozzuk a világot. (E)

Vége

PUKK *(jön egy seprővel)*

Üvölt már a vad oroslán,
farkas a holdra vonyít;
horkol a paraszt a vackán,
nyújtja fáradt tagjait.
Már csak pislákol a parázs,
míg a bagoly felsikolt;
hangja rémisztő jeladás:
ki ma beteg - holnap holt.
Most van az órája annak,
hogy minden sír felszakad,
a szellemek kirajzanak,
járják lenge útjukat.
S mi tündérek, akik futunk
(mint a hármas Hekaté) a
nap elől, mert az utunk
örökre az álomé,
most mókázunk. - Itt e házban
egér se mozduljon: nász van.
Ideküldtek söprővel,
hogy a port söpörjem el.

Jön Oberon, Titánia és kíséretük gyertyákkal

OBERON Gyúljon sok kis fény e házban,
hol a tűz is szunnyad már:
minden manó könnyű táncban
szálljon, mint a kismadár.
Mondjátok a dalt utánam, s
táncoljatok karikában.

TITÁNIA Előbb a dalt gyakoroljuk,
szavait zenébe fonjuk;
kéz a kézben, áldást kérve
tündérbájjal a háznépre.

A tündérek Oberon vezetésével énekelnek és táncolnak

OBERON Minden tündér szétszéledjen,
hajnalig e házban lengjen.
Házigazdánk nászú ágyát
tündéri áldások áldják. Az utód,
mely ott nemződik, boldog lesz
örök időig. Az ifjú pár, mind a
három, örökké hűségben
járjon. Ne rontsa el a
Természet utódaikban a
szépet:
szemölcs, nyúlszáj, csúnya heg
soha ne jelölje meg, ne
viseljen baljós jelet
születésekor a gyerek.
Vigyétek e szent harmatot,
dolgokra induljatok: áldjatok
meg minden szobát,
békességgel a palotát;
áldott legyen a gazdája, jó
nyugalmát megtalálja.
Keljetek, menjetek, reggel
nálam legyetek.

Mind el, csak Puck marad

PUKK *(a közönséghez)*

Ha mi árnyak nem tetszettünk,
ne lássatok hibát bennünk;
gondoljátok: merő álmom, ami
zajlott e deszkákon. Ezt a
semmi játékot,
mely csak szendergést adott,
tőlünk zokon ne vegyétek:
jövätehető e vétek.
Mivel rendes Manó vagyok, ha
ma nem is voltunk nagyok,
ígérem: ha nem füttyöltök,
máskor jobb darabot küldök - ha
nem, hát hazug legyek. Jó
éjszakát, most megyek.
Tapsoljatok, jó barátok,
és Robin majd gondol rátok. (E)

Vége

Kiegészítés Csányi János fordításához

Szövegváltozatok a mesterember-jelenetekre

Jön Tunyogh, a postás, bele Heléne monológjába

TUNYOGH Bocsánat, erre van a színház...? Elnézést. (E!)

HELÉNA (Most) megyek, szökésüket elárulom:
Utána fut majd, én meg bámulom,
S ha kapnék is ezért köszönetet,
Cserébe érte drágán fizetek.
De láthatom, s ez többet ér, vagyis:
A fájdalom, az lesz jutalmam is. (E!)

SOM (*jön Ormándival és állványokkal*) Jöhetsz, jó-jó... Nem jó! Jó, de nem úgy... Na! Most tudsz menni!
Ormándi eldől állványostul

Mit csinálsz, Béla, mit csinálsz? Engedd el... úgy, fogd meg! Hogy kell fogni, Béla, hogy kell fogni?
ORMÁNDI Már nem tudom, rendező úr! Én próbálok segíteni... (*Olyan hibásan beszél, hogy alig érteni*)
SOM Magadtól ne segíts soha nekem! Majd akkor, ha szólok... Na, most!
Ormándi felakad az állványokon, és lóg fejfel lefelé

Szerinted jó ez így, Béla, jó ez így?
ORMÁNDI Rendező úr mondta...
SOM Nem tudod, mi jó abból, amit mondok, és mi nem? Mindent nekem kell csinálni? Mi lenne velem, ha nem lennék...! Mozogjál, Béla, mozogjál, miattad már így is késésben vagyunk.

Munkaasztalt építenek az állványokból

ORMÁNDI És ha nem jön senki?
SOM Te tisztában vagy azzal, mit beszélsz? Késnek, te nagyon barom. Ezek elfoglalt mesterek!

Pakolnak

ORMÁNDI Mondhatok valamit, rendező úr? (*Megáll*) A Cingár, az egy fantasztikus ötlet! Én mondom! Hogy ő legyen Pyramus! Hogy van magának ennyi esze?
SOM Jól állsz, fiam, jól állsz?
ORMÁNDI Most per pillanat nem állok valami jól!
SOM Jaj! Hogy találtam én rád!

Pakolnak

ORMÁNDI (*megáll*) Hát láttam egyszer ezt a Cingárt Romeót játszani... Olyan jó volt, de olyan jó! Egyszerűen kurva jó volt!
SOM Na, elég! Egy, kettő, oszd ki a példányokat, nem szeretném, ha miattad csúszna a próba... Kész!
ORMÁNDI Mondtam én, hogy ripsz-ropsz megvagyunk!

Leülnek. A magas asztallap fölött csak a fejük látszik

SOM Most már mindjárt jönnek...
ORMÁNDI Már itt kellene lenniük!
SOM Béla!
ORMÁNDI Mondhatok valamit, rendező úr?
SOM Nem.
ORMÁNDI Szerintem késnek...
SOM Hallgassál, Béla, tudod, milyen idegállapotban vagyok!
ORMÁNDI Rendező úr! Késnek...

Jön Flótás, selyemben

SOM Na, végre. Gyertek csak...
FLÓTÁS Az az érzésem, mi még nem találkoztunk...! Flótás Ferenc, orgonaművész... (*Ormándinak*) Szia...
SOM Igen-igen, nem! Som Antal. (*Kezét fognak*)
FLÓTÁS Már sokat hallottam rólad...! Szólíthatok Sipinek...
SOM Béla! Mutatkozz be a művész úrnak!
ORMÁNDI Ormándi Béla, asszisztens.
FLÓTÁS (*egy szót se ért*) Nagyon érdekes...!
SOM Valami baj van?
FLÓTÁS (*az asztalra*) Nagyon eredeti elképzelés...! Egészen váratlan perspektíva!
SOM Tényleg? Azén ötletem. Új koncepció. Teljesen más aspektusból közelíték az olvasópróba-hoz.

KURTHA (*jön*) Szevasztok! Ugye, nem késtem!
SOM Nem! Miki! Miklós!
KURTHA Anti! Baby! (*Flótásnak*) Szevasz.
SOM Ti ismeritek egymást? Kitűnő! Béla...!
ORMÁNDI Ormándi Béla, asszisztens.
KURTHA (*nem érti*) Mi van?
ORMÁNDI Ormándi Béla, asszisztens...!
KURTHA Mi történt?
ORMÁNDI Ormándi Béla...
SOM Kőműves az udvari építkezésnél. Ő lesz a sugó.
KURTHA Aha... Mindenki itt van?
SOM Ááá...!
KURTHA Akkor kezdjük, mert nincs sok időm!
SOM Ne tartsunk egy kis :szünetet?
KURTHA Mondd el a szereposztást, ne ceremóniázzunk!
SOM Először is köszönöm, hogy mindannyian elfogadtátok a meghívásomat. Egy olvasó-rendelkező főpróbát szeretnék tartani. Mint tudjuk, a herreg és Hippolyta királynő...
KURTHA Na, várjál csak, várjál, Antikám, minek nekünk ennyi példány?
SOM Hogy...? Igen. Tartalék! Az a sor például a tiéd.
KURTHA Na, most... igen.
FLÓTÁS Aha..!

Indulnak a példányokat összeszedni

ORMÁNDI Rendező úr, hol a Cingár?
SOM Hallgassál, Béla, hallgassál!
KURTHA Te, Antal! Van itt tizenkét szerep! Én melyiket játszom?
SOM Béla! Azonnal szedd össze a húzatlan példányokat!
ORMÁNDI De nincs meghúzva egyik sem...!
SOM Helyes! Akkor mindet.
KURTHA Mindet? Mit fogunk olvasni?
FLÓTÁS Ei se olvassuk? Nagyon érdekes...!
SOM Isten ments! A szöveg még megzavarna minket; egyelőre csak értelmezzük. Miért kellene nekünk is ugyanazt csinálni, mint az udvari társulatokban? Kollégák! Mi a mi dolgunk? A színház permanens újraértelmezése! A színház olyan, mint egy éretlen alma...
FLÓTÁS Aha... Nagyon jó! Aha!
KURTHA Na, most... igen.
SOM Akkor menjünk tovább. Te nézz körül, Béla!
KURTHA Halljuk, miről szól a darab, én mit játszom, és... kezdjük már el végre!
SOM Ez egy nagyon furcsa darab! Pyramus... és Thisbe.
KURTHA Kétszereplős?
SOM Nem. Azaz igen, mert... Béla! ... ez egy nagyon furcsa darab. Eredetileg tizenkét szereplős...
ORMÁNDI Sehol senki, rendező úr!
SOM ...hál'istennek! - de egy ideje már azon gondolkodtam, hogy csináljunk belőle négyet, tehát főleg kettőt...

Jön Tunyogh, a postás

Azaz hármat.
TUNYOGH Ez itt a színház?
SOM Csönd legyen! Próba van!
TUNYOGH Igen, de én azért...
SOM Béla! Határozottan értesd meg vele, hogy próba van! ORMÁNDI (üvölt) Próba van! Tessék csöndben maradni! Tessék leül-ni! Tessék azonnal leülni!

Tunyogh néz

Rendező úr, ez nem ért semmit, biztos süket!
SOM Foglalj helyet, fiam.

Tunyogh leül

FLÓTÁS Tónikám! Már bocs', hogy beleszólok, de meg kell mondjam, hogy egyrészt ez nekem igazán tetszik, de másrészt: nem vállalom zenészt, és nem futok talpfákon a sínek között!
SOM Mi van" Ja, nem, nem! Ez egy komoly darab!
TUNYOGH Nem is fognak nevetni?
SOM Szerintem... valószínű.
TUNYOGH Pedig nevetni jó!
Csönd. *Ormándi fejbe vágja*

SOM Köszönöm, Béla. Folytathatjuk?
KURTHA Edeiig eljutottunk, eddig rendben! De nézzük a szereposztást!
TUNYOGH Én csak azt szeretném mondani...

KURTHA Én például mit játszok?
SOM Te leszel... Pyramus! Béla, meg ne szólalj! Mi van itt állandóan!
Hát nem lehet egy összefüggő mondatot végigmondani? KURTHA Mi az a Pyramis? Szerelmes vagy hős?
SOM Szerelmes...
KURTHA Mert változott a szerepköröm!
SOM ...és hős! Persze! Hős-szerelmes, aki annyira begerjed, hogy a végén kinyírja magát.
KURTHA Akkor rendben van. Olyan sírás lesz - ha én ezt megcsinálom -, hogy megnézhetik a nézők a szemüket!
SOM *(félre)* Ettől félttem.
KURTHA Hú! Ez nagyon jó! De folytatod... ez a Pyramis, ez tetszik neked.
TUNYOGH Én tudom, hogy nem szabad beleszólni...
SOM Dehogynem, fiam, csak mondd: most mondhatod! TUNYOGH Lehet? *(Feláll, levelet vesz elő)* „Kedves Antal! Ne haragudj, de nem bírom vállalni! Baráti szeretettel ölel: Cingár Róbert, szabó.” Azt üzeni, beteg.
Csönd

SOM Ügyes! Figyeltétek?
FLÓTÁS Aha...!
TUNYOGH Szerintem is! Mert hazugság az egész...
SOM Állj csak föl ide, fiam! *(Felállítja a munkapadra)* Most mondd azt, hogy: „Lenni vagy nem lenni, az itt a kérdés!”
TUNYOGH Hol itt a kérdés?
SOM Most hajolj meg! Na, mit szölköztek?
FLÓTÁS Szerintem is.
KURTHA Ki ez?
SOM Kitűnő! Elfogadom az ajánlatodat! Hogy is hívnak?
TUNYOGH Tunyogh.
SOM Te leszel... nézzük csak... a kutya! Ugass!

Tunyogh vakkant

Nagyon jó. Várjál csak! Még egyszer!

Tunyogh megismétli

Te leszel az Oroszlán. Béla, te leszel a kutya.
ORMÁNDI De rendező úr...!
SOM Mi van megint? Mért kell mindig ellenkezni? Mondjad!
ORMÁNDI A darabban nincs kutya.
SOM Te honnan tudod? Ki fog itt rendezni, te vagy én?
KURTHA Elvállalom! Nem úgy! Csináltam én már vadlibát, zsiráfot, és egyszer voltam szamár...
SOM Ezen még gondolkozunk...
KURTHA És tudok dörmögni, rőfögni, lobogni...!
SOM Lobogni?
KURTHA És rőfögni is!
SOM *(Tunyoghhoz)* Gyere csak ide, fiam! Rőfögj!

Rőffent

(Kurtához) Most te!

Egész *karám!*

Tunyogh jobb! Eredj föl te is, Béla! Úgy. Most dörmögjete!

Dörmögnek

Tunyogh jobb! Csak a rend kedvéért, menj már fel te is, Bibikém!
Most lobogjatok!

Lobognak

Tunyogh jobb! Te nagyon tehetséges vagy, fiam!
KURTHA Na, várjál csak, Antal! Ez a Piramis meg ez a Tiske, ezek állatok? Mert nekem inkább zsarnokot volna izlésem játszani, vagy valami olyat, amiben rettenetesen össze kell törni mindent, hogy kő kövön nem marad!
FLÓTÁS Már bocs', hogy beleszóllok, de Tónikám, tisztázzuk: mit fogok én játszani?
SOM Te leszel...
FLÓTÁS Köszönöm! És ember ez a Tiske? Mert én embert szeretnék ábrázolni...
KURTHA Tudjátok mit? Játsszuk el a Leart!
FLÓTÁS De mi lesz a Learben Tiske?
ORMÁNDI Az a lány, akit... Learnek... szeretnie kell.
KURTHA Na, most... álljunk meg egy szóra! Nem volt öreg ez a Lear király?
SOM Normális vagy? Az egy másik darab! Ez mosta fiatalok!

FLÓTÁS Akkor nem vállalom! És nem játszok több női szerepet! Se Tiskét, se más!
SOM Ez Thisbe!
FLÓTÁS Mindegy! Azt sem! Legfeljebb Júliát.
SOM Nem lehet!
FLÓTÁS Mért? Kurthának lehet? Ha ő Leart fog játszani, akkor én Júliát!
SOM Most... így egyből nehéz lenne megítélni a következményeit...
FLÓTÁS De én már tudom az erkélyjelenetet! Figyelj, Tónikám! *(Énekel)*

Ó, Romeo, mért vagy te Romeo?
Tagadd meg atyád és dobd el neved!
És én sem leszek tovább Capulet.
Zúgj, szél, szakadj meg, zúgj, dühöngj! Vihar,
Felhő, omoljatok le, míg a tornyot
S a szélvitorlát elsüllyesztitek!

FLÓTÁS Különböznél elmegyek.
KURTHA Helyes! Ide nekem Tiskét is! „Tiski, Tiski! Jih, szalicii! Szív-szerelmem! Cici hív, szívet híve szív!”
FLÓTÁS Bunkó!
KURTHA Oboahangoló!
FLÓTÁS Orgona, jó! Orgona! *(Egymásnak esnek)*
SOM Vége a próbának, vége! Elég legyen! Hagyjátok abba! *(Szétválasztja őket)*
Csönd

ORMÁNDI Ez nagy előadás lesz, rendező úr!
SOM Tudom, szívem, tudom. Na, gyorsan foglaljuk össze, amíg meleg! Pyramust... Lear fiatalokát... játssza Miki, mert Pyramus igazi hős, talpig férfi, egy szerelmi zsarnok!
KURTHA Értem. Ez meglesz.
SOM Thisbe... úgyis mondhatnám, az eszményi Júlia!... lesz Mimi...
FLÓTÁS Sipi...
SOM ...igen, aki még zseni szépség, de már erőteljes...! Ketten szerelmese egymásba, de közben mintha ellenségek is lennének, mert ez egy vad, egymást felőrli szerelem. Kegyetlen, önző és főleg rettentően durva!

KURTHA Akkor jó.
SOM Hogy is hívnak, fiam?
TUNYOGH Tunyogh Matolcs...
SOM Te is fiam, Szabolcs, játszani fogsz. Te leszel az oroszlán, az állatok királya! Én leszek Pyramus apja, és... *(Ormándira néz)* te meg a Thisbe anyja. A többit kihagyjuk, és ezzel kész. Mit szölköztek?
TUNYOGH De le van írva az Oroszlán szerepe?
SOM Kivételesen improvizálhatsz.
TUNYOGH Itt, mindenki előtt?
KURTHA Ide nekem az Oroszlánt is! Úgy fogok én improvizálni, ahogy a torkomon kifér!
SOM Te túl erőteljes lennél, Miklós, még felizgatnád a közönséget!
ORMÁNDI Kérdezhetek, rendező úr?
SOM Most kifejezetten kérdezz, igen.
ORMÁNDI Es a kutya?
SOM Milyen kutya?
ORMÁNDI Hát... a kutya...!
SOM Ja! A kutya a holdban lesz... és te nagyon jó leszel benne! Mind jők lesztek, mind! Ti vagytok a legjobb szereposztás, amivel valaha találkoztam!

KURTHA Na, most... igen. Persze nagyon jó a darab is, úgyhogy nem nehéz!
FLÓTÁS Szerintem a színház olyan, mint egy rab madár. Belénk van zárva...! És legfőbb gátja az ember maga...
ORMÁNDI Kivételesen mondhatok valamit én is, rendező úr?
SOM Nem bánom... majd később.
ORMÁNDI Köszönöm a jóságát!
TUNYOGH Tehát világos. Játszani kell! Igaz, Tónikám?
KURTHA A hit szárnyakat ad! A hit az igazi metamorfózis!
SOM Akkor most pakoljatok vissza, aztán menjete haza!
FLÓTÁS És mikor mutatjuk be?

SOM Holnap.
MIND Holnap?
SOM Éjjel is próbálunk, hogy titokban maradjon...! És amit itt megbeszélünk, azt könyörtelenül számon fogom kérni, világos? Most menjete!
TUNYOGH Én mit csináljak, rendező úr?
SOM Mi is a szereped, fiam?
TUNYOGH Oroszlán!
SOM Nos, akkor te... először fejezd be a pakolást! Aztán meg képezd magad. Ennyit tudok mondani. Gyakorolj, gyakorolj, gyakorolj! És legyél nagyon nyitott!
ORMÁNDI És én?
SOM Te is...!
ORMÁNDI Én is játszhatok, rendező úr?
SOM Mi van, szívem? Ja, persze-persze! Mindannyian!

KURTHA Akkor éjjel! Mindent bele! (*Elviharzik*)

Ormándi is elmegy

SOM A fejedelem cserfájánál találkozunk!

Indul Tunyogh

Hát te, fiam, merre mész?
TUNYOGH Át a dombon... itt az árkon, amerre rövidebb! (*EI*)
FLÓTÁS Tónikám! Én csak annyit szeretnék mondani, hogy ez valami döbbenetes! Neked mi a horoszkópod? Mert nekem szűz...
SOM Vakond.
FLÓTÁS Komolyan? Azt nem ismerem...!
SOM Persze. Óangol!
FLÓTÁS Érdekes...! Nem bálnám, ha előtte mi ketten még külön is át-vennénk a darabot...

Elmennek

Éjszakai erdő; jönnek a kollégák: Kurtha, Ormándi, Flótás, Tunyogh és Som

SOM Ez az a hely!
FLÓTÁS Ez?
SOM Itt jó lesz.
KURTHA Nem lett volna jobb az építkezésen?
SOM Nem. Ez fantasztikus hely a próbára! És megkérek mindenkit: rendelkező-főpróba lesz, nyakunkon az előadás, koncentráltan, összeszedetten! Jó? Akkor most feküdjetek hanyatt!
KURTHA Miért, mit akarsz csinálni?
SOM Relaxálni fogunk!
TUNYOGH Nem fog fájni?
SOM Bizzatok bennem! Feküdjetek le...

Mindenki lefekszik

...hasi légzés... feküdj le te is, Béla!
ORMÁNDI Már nincs Szüksége rám a rendező úrnak?
SOM Béla!
ORMÁNDI Akkor lefekszem. (*Lefekszik, bevackolja magát*)
SOM Lélegezzetek jó mélyeket... úgy. Most gondoljatok a homlokotok közepére.

Tunyogh lesi a többieket

Ha érzitek, hogy meleg, folytatjuk...
FLÓTÁS Nézd, Tónikám, nézd! Én már egész meleg vagyok!
SOM Jól van, szívem, tudjuk. Most koncentráljatok a kézfejetekre!
Erezzétek, hogy felemelkedtek... lebeg, lebeg a testetek... Kiterjesztett szárnyú, nagy madarak vagytok, és szálltok a magasba, a nap felé...

Tunyogh feláll

Hova mész, Szabolcs fiam?
TUNYOGH Pisálni...
SOM Feküdj azonnal vissza!
TUNYOGH Hajaj! Bajok lesznek még ebből...!
SOM Csönd legyen! Közel vagytok a naphoz... már mindenetek meleg... tűzforró a testetek!...

Ormándi horkolni kezd

Béla... Béla!
ORMÁNDI (*felriad*) Jaj, nekem! Hol vagyok?
SOM Próbán, fiam, próbán!
ORMÁNDI Én nem tehetek róla, rendező úr...
SOM Hallgassál, Béla!... Hol tartottunk?
FLÓTÁS A Napnál... Hűvös jön.
SOM Hűvös jön a magasból... fehér hegyi szelek, égszínkék tengerszemek hűvöse árad... most megkönnyebbültök!

Ormándi szellent

Jaj, istenem ... Visszafelé fogok számolni. Mire az egyhez érek, teljesen legyőzzük gátlásainkat. Ot... lassan ereszkedjete alább... négy... egy hatalmas nézőtér közepén vagytok... ne féljete!... három... most óvatosan nyissátok ki a szemeteket... mindenki rátok néz... kettő... szépen álljatok fel... és egy... fogjatok velük kezét!

A kollégák kezet fognak a nézőkkel

Nagyszerű! Ezzel legyőztük gátlásainkat, és felkészültünk: a színház a miénk!

FLÓTÁS (szinte *lebeg*) Tónikám! Én teljesen meditatív állapotban vagyok! Ez egyszerűen frenetikus! Fiúk! Érzitek, amit én? Az aurám szuper! Szuper! Nekem ... nincsenek komplexusaim! Fiúk! Hiszen ez alfa! Lementem alfába! Én alfában vagyok... diabetikus vagyok...
KURTHA Na, most. Antikám... én is teljesen diabetikus állapotban vagyok!
SOM Ennek örülök. Akkor menjetek, készüljete! Azonnal kezdjete a próbát! Átírtam az egész darabot! Hova mész, Kapolcs? TUNYOGH Improvizálni...! (*Elrohan*)
SOM Helyes! Kezdhete? Első szín: Fal Pyramus és Thisbe kertje között. Gyere csak ide, Béla!

Ormándi odamegy, a többiek készülnek

Most mit bólogatsz? Még semmit se mondtam...! Végül is szerepet kapsz, fiam, méghozzá alapvetőt. Úgy döntöttem, te leszel a Fal. Kőműves vagy... meg tudod csinálni?
ORMÁNDI Köszönöm, köszönöm a jószágát! Az isten áldja meg, rendező úr!
SOM Most hova mész?
ORMÁNDI Kezdek nekikészülni!
SOM Egyedül semmit ne csinálj! Megértetted? Majd segítünk... Csak szedj össze pár darab téglát. Rád akarom építeni a jelenetet!

Jön vissza Tunyogh

Mi van, Kapolcs, hogy állsz az Oroszlánnal?
TUNYOGH (*beáll, üvölt*) Ááá... Áááá...!
SOM Értem. Átélt, mély jellemábrázolás, mindazonáltal egy kicsit se kély, ami jól tesz neki! Most eredj, és keverd a maltert... Figyeljete, gyerekek! Miklós és Pipii: ti fogjátok támasztani, amíg köt. Megpróbáljuk Bélát befalazni!
ORMÁNDI De én arra gondoltam...
SOM Majd ha száradsz, gondolkozhatsz! Kezdhete? Kellékeket, példányokat... Béla! Oszd ki gyorsan a példányokat!

Ormándi papírfecniket ad a mestereknek

MANÓ (*jön*) Miféle tökfekjek hőködnek itt, Királynőm lugasához ily közel?
Csak nem előadás? Ezt meglesem -
És játszom is talán, ha lesz okom. SOM
Mehet? Tessék!

Csönd

FLÓTÁS De hol a darab, Tónikám? Csak nem gondolod, hogy ez itt?
TUNYOGH Szerintem... mért?
KURTHA Sipinek igaza van! Mennyit húztál te ebből, Anti?
SOM Nem nyitok vitanapot! Jogom van szabadon értelmezni. Ami nem tetszett, kihíztam, és kész! Majd ha el tudjátok játszani, beszélhetünk...!
KURTHA és SIPOS Kihúzta... Ovidiusból!
SOM Tehát fal Pyramus és Thisbe kertje között... Ne dumáljatek, gyerekek, főpróba van! Miklós, gyere csak ide! Te meg, Vakolcs, keverd és igyekezzél! (*Odamegy Kurthához*) Miki! Lépcsőssen falazzuk be Bélát, hogy fel tudj kapaszkodni rajta. Azt szeretném, hogy: Béla áll, mint a beton, te felmászol rá, meglátod odaát a véres kendőt, és bánatodban leveged magad hanyatt előre. Meg tudod csinálni?
KURTHA És ha a... Béla! szájában lenne a véres kendő? Akkor esetleg simán elnérem...!
SOM Nem lehet. A szája is be lesz falazva.
FLÓTÁS Akkor nem tud beszélni.
SOM Mi van, Ripikém?
FLÓTÁS Sipi... csak azt mondtam, hogy ha a szája be lesz falazva, nem tud beszélni.
SOM Igen? És ha csatornát építünk a fejénél a falba? Akkor mi lesz? Tudod mi, Böbém? Kiderül, hogy nincs semmi fantáziád! Mert én készültem ebből a darabból!
KURTHA Mehet?... Kipróbáljuk?
SOM Isten ments! Majd ha élesben megyünk. Addig gyakorold, hogyan fogsz tarkóval tompítani! Frenetikus előadás lesz!
FLÓTÁS Tónikám... ne haragudj, de... szerintem hatásosabb lenne, ha az Oroszlán átugrik a falon, a csatornában fennakad a véres kendő, ezt meglátja Pyramus, és bánatában fejfel rohan a Falnak. Na, ekkor keletkezik a hasadék! Es azon át veszi észre, hogy engem szétmarcangolt a Matolcs!
SOM Értem. Ezt is ki lehet próbálni...
ORMÁNDI De rendező úr!...
SOM Te most arra koncentrálsz, Béla, hogy megkössön rajtad a habarcs!
ORMÁNDI De én nem szeretnék széthasadni!
SOM Hogy lesz így belőled színész? Mi? Hol a művészi alázat? A teljes odaadás? Tegyetek rá még egy kis cementet! Olyan legyél, Béla,

minta Kínai Nagyfal! Megérttetted? Na, most kaptál egy jó instrukciót, kíváncsi vagyok, mit kezdesz vele.

TUNYOGH (vakolás közben) Rendező úr! A Béla nem köt! SOM Micsoda? Álljunk le, de azonnal! Mit csinálsz megint, Béla? Mit csinálsz?

TUNYOGH Izzad! És állandóan nedvesen tartja a maltert... ráadásul bűdös.

ORMÁNDI Nem tehetek róla!...

SOM Ez példátlan! Jöjjön ide mindenki! Kedves kollégák! A Béla: nem köt! A Béla bűdös; a Béla egyszerűen úgy döntött, hogy nem köt. Főpróbahéten! Köszönjük, köszönjük szépen! Ezt velem meg lehet csinálni... de a többiekkel? Ezzel a hozzáállással vidéken is megdöglesz, fiam!

KURTHA Rendben. Majd én megmutatom! Gyertek, rakjátok rám!

SOM (üvölt) Neeem! Te Pyramus vagy, Miklós, érted? Pyramus! És Béla a Fal...!

FLÓTÁS Szerintem legyen Miklós a Fal! Pyramus legyen inkább a Matolcs!

TUNYOGH Azt még meggondolom...

KURTHA Mit gondolsz te meg?

SOM Elééég! Elég legyen! Vége!

Csönd

Másfél éve várok erre... nem eszem, nem alszom, egyre csak emésztetem magam, mit kéne csinálni, hogyan... hogy kell, mivel lehet... és ez a vége. Kít érdekel a színház, ha minket nem? Ha mi nem tudunk hinni benne, ki hisz majd nekünk?

Csönd

Ha mi nem tudunk színházat csinálni, ki fog?

Csönd

Adjatok egy kalapácsot! (Megkapja. Elindul Ormándi felé)
ORMÁNDI (hátrál, beleakad az állványba, és elesik) Rendező úr, ne tessék...!

KURTHA Segítsünk, Anti?

SOM Szöget!

TUNYOGH Igen, szöget.

Körbeállják, úgy segédkeznek. Som üti be a szögeket, Ormándi siránkozik

SOM Még szöget...! Drótháló!

KURTHA A realitás kedvéért... nem lehetne egyszerűbben? Ne szenvedjen annyit szegény!

SOM Kész!

Hátrább lépnek

Állítsátok fel... ne fejre! Mindegy.

Ormándi az állványra feszítve lóg fejfel lefelé

Na! Most lehet önteni.

Bámulják, csönd

FLÓTÁS Mint az Antikrisztus...!

SOM A színházért szenvedni kell! Kár, hogy nem hoztunk sódert, azzal tartósabb lenne. De holnap estig kibírja így is. Öntsétek! ORMÁNDI Utoljára még szólhatok, rendező úr?

SOM Ez közös munka, fiam, hallgatunk.

ORMÁNDI Én igazán nem akarok a koncesszióba beleszólni, de ha befalaz, hogy fogok játszani? Nem lehetne csak képzelni a falat?

KURTHA Persze! Megúszni mindent!

TUNYOGH Tényleg! És csinálhatna így! (Kinyitja V alakban az ujjait)

FLÓTÁS Aha...! Ez... szerintem absztrakt!

KURTHA Szerintem meg értelmetlen. Jobb, ha megyünk aludni! Tessék!

Például itt van a szövegben: „Ó, hogy nézel te éj, mért ily sötéten!”

Ha ilyen sötét lesz, ki fog minket látni? Értelmetlen az egész darab!

TUNYOGH Nézzük meg, hogy lesz-e hold! Nézzük meg, lesz-e!

SOM Nem látod?

TUNYOGH De... nincs. Akkor...

ORMÁNDI Akkor most beöntenek, rendező úr, mert így...

SOM Te hallgassál, Béla, úgyszólván sok van a rovásodon!

TUNYOGH És ha bejön a Fal, lámpással, bokorral, kutyával?

KURTHA Minek?

TUNYOGH Elmondja a szövegét, lemegy... följön! és ő lesz a Hold!

KURTHA Na, álljunk meg egy szóra. Antikám! És mi lesz a karddal? Vagy az sem lesz igazi? Ha le se dőfhetem magam rendesen, én hazamegyek!

SOM Ezt komolyan gondolod?

KURTHA A legkomolyabban! És elegendem van már az avan-garden kísérletekből, hogy a Fal föl-le megy, kutya világít a Hold helyett, és a kardom sem igazi! Ebből sose lesz előadás, mert ez úgy szar, ahogy van! Én meg elmegyek. (Indul)

SOM Várj! Jó... Jól van, a tehetségedre való tekintettel... kihagyjuk a második és harmadik jelenetet is! Oda ugorjunk, hogy: „Minta virágok...” - megvan? Te meg, Vakolcs fiam, addig bontsd vissza Béli!

FLÓTÁS Még ennek is kihagyod a felét, Tóni?

SOM Majd összeütök helyette egy prólógot! Van már gyakorlatom... Kezdhethetjük? Mi van, Mikikém, állsz ott, mint a Bálám szamara...! Vedd már öledbe Didi! Béla! Te meg menjél sügni! Tessék!

ORMÁNDI (a sűgőlyukból) „Mint a virágok bájillata, Thisbe...” (Egy szót sem érteni)

KURTHA Mint a világok...virágok...mi? Mint a virágok... Mi van?

ORMÁNDI Én sügtam, rendező úr!

SOM Tűnj onnan, Béla!

FLÓTÁS Add már föl, Tónikám...!

SOM (félre) Már feladtam. (Veszi a cetlit) Figyelj! „Minta virágok bájillata, Thisbe...” - Béla, mit mutogatsz? Tűnj már el onnan!

Béla lejön

Folytathatjuk?

Szép Thisbe, olyan a leheleted!
De hah! neszt hallok! Várj csak engem itt be,
Egy pillanat, és megint itt leszek.

Kurtha ismétli, majd elindul

Hova mész?

KURTHA Most mondtam, hogy: megint itt leszek! Vagy ne menjek? Mert ha akarod, nem megyek, de szerintem azt se tudod, mit akarsz, Antikám!

SOM Ne beszélj velem ilyen hangon, jó!

KURTHA Jó, akkor mit csináljak?

SOM (üvölt) Menjél...! De ne Szöszivel!

FLÓTÁS (kiabál) Sipi...! Már megmondtam, hogy Sipi!

KURTHA Úgy látom, jobb ha kimegyek. (El)

MANÓ Párját ritkítja ez a Pyramus! (Utána indul)

SOM Folytassuk. Tessék!

Flótás rázza a fejét, a haja röpköd

ORMÁNDI Rendező úr, ez micsoda?

SOM Mit csinálsz, életem?

FLÓTÁS Mért, nem jó?

SOM Te tényleg így gondolod?

FLÓTÁS Tényleg...

SOM Akkor jó. Na, kezd el!

FLÓTÁS „Zsugázó Pyramus...”

SOM (üvölt) Nem! Nem zsgázó, hanem: sugázó! Érted? Sugázó!

FLÓTÁS Jól van, Tónikám, de nincs rajtam a szemüvegem! SOM

Majd én sűgök... „Zsugázó Pyramus...” Béla!

ORMÁNDI Gépelési hiba, rendező úr! (Flótásnak) Nem: zsgázó, ha-

nem: sugázó!

SOM Mindegy, azt hiszem, kihagyjuk ezt a jelenetet is! Adjál végszót!

(Kiszól) Miki!

FLÓTÁS „Találkozunk, Pyrám, a Pyna sírján!”

SOM Nina sírján! ember, Nina! De mindegy: neked legyen Pyna! Csak

gyere már, Miklós, mert itt fog ránk virradni!

Jön Kurtha szamárfejjel

** Az eredeti Shakespeare-szöveg fordítása

THESEUS Csata a kentaurokkal, mit hárfá
Mellét élénekel egy eunuch!
Nem kérjük. Már meséltem kedvesemnek,
Dicsérve rokonomat, Herkulest.
A részeg bacchánsnők vad felkelése,
Amint széttépik a thrák énekest. Ez
elavult, játszottak akkor is már, Mikor
Thébat először győztem én le.
Háromszor három múzsa megsirat
Egy nemrég koldusként kimúlt tudóst.
Biztos szatíra: pontos és fanyar. Nem
illik házasságunk ünnepéhez.